

MOSTOVI

1999/XXXIII

GLASILO DRUŠTVA
ZNANSTVENIH IN TEHNIŠKIH
PREVAJALCEV SLOVENIJE

+41 97991

1197991

MOSTOVI

Ljubljana 1999

999903561

Izdajatelj Mostov:

DRUŠTVO ZNANSTVENIH IN TEHNIŠKIH PREVAJALCEV SLOVENIJE (DZTPS)

1000 Ljubljana, Petkovškovo nabrežje 57, Slovenija

telefon: (061) 317-862, telefax: (061) 320-131

elektronska pošta: drustvo-ztps@drustvo-ztps.si

svetovni splet: <http://www.drustvo-ztps.si>

© MOSTOVI

Po mnenju Ministrstva za kulturo Republike Slovenije št. 415-1266/97 mb/sp z dne 12. 11. 1997 šteje strokovno glasilo Mostovi med proizvode, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Mostovi

letnik XXXIII

št. 1

str. 1–104

Ljubljana 1999

Uredniški odbor: Viktor Jesenik, Alan McConnell-Duff, Anton Omerza, Ines Perkavac, Lidija Šega, Miran Željko (glavni urednik) – **Lektorji:** Nada Colnar in Eva Blumauer (slovenščina), Alan McConnell-Duff (angleščina) – **Računalniški stavek:** MojsteR, d.o.o. – **Tisk:** Tiskarna Simčič – Izhaja enkrat letno – Avtorske članke honoriramo – V člankih izražena mnenja so stališča avtorjev

Fotografija na naslovnici: Nedžad Žujo

Avtorji v tej številki

Prof. mag. **Marjan Golobič** je samostojni prevajalec, specialist za prevajanje iz slovenščine v angleščino. Jezikovno se je izobraževal v Sloveniji, Kanadi, Franciji in Belgiji. Je član upravnega odbora DZTPS, vodi prevajalske večere na društvu in dejavno sodeluje na forumu prevajalcev na internetu.

Majda Gregorka je profesorica nemškega in francoskega jezika; zaposlena je kot prevajalka v podjetju Autocommerce; prek 25 let prevaja strokovna besedila s tehnično vsebino, predvsem avtomobilске stroke.

Di Jin prevaja iz angleščine v kitajščino in narobe od leta 1943. 30 let je poučeval teorijo prevajanja v Tianjinu, ob tem je med drugim napisal knjigi *On Translation* (soavtor E. Nida) in *Exploring Equivalent Effect in Translation*. V kitajščino je prevedel Joyceovo knjigo *Ulykses*.

Če vas zanima več o **Stanku Klinarju**, preberite članek *Predstavljamo vam...* na strani 100.

Adriana Krstič je terminologinja v Oddelku za prevajanje pri Službi Vlade za evropske zadeve. Iz dokumentov, ki jih napišejo v Evropski uniji, zbira in ureja predvsem angleško izrazje s prevodi v slovenščino. Sodeluje v terminoloških skupinah, v katerih usklajujejo izraze po posameznih področjih.

Ksenija Leban je diplomirala iz italijanščine in angleščine; zaposlena je na Oddelku za prevajanje in tolmačenje na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Alan McConnell-Duff je pisatelj, prevajalec in lektor. Zadnjih devet let kot samostojni kulturni ustvarjalec živi v Sloveniji. Redno dela za Krko, Ministrstvo za zunanje zadeve, RTV Slovenija in za več fakultet.

Bernarda Mrak-Kosel je predavateljica angleškega strokovnega jezika na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani. Magistrirala je iz angleškega jezika na Filozofski fakulteti. Je avtorica več učbenikov angleškega strokovnega jezika za študente strojništva. Vsaj dvajset let prevaja zlasti tehnična in znanstvena besedila v zvezi s strojništvom.

Anton Omerza v izobraževalni ustanovi OST organizira izobraževanje prevajalcev. Letos bo v sodelovanju z DZTPS izdal Leksikon pravnih izrazov.

Olga Shrestha je diplomirana anglistka. Kot prevajalka je zaposlena na Onkološkem inštitutu, poleg tega pa je predsednica DZTPS.

Nada Šabec je izredna profesorica za angleški jezik na Univerzi v Mariboru. Iz jezikoslovja je magistrirala na University of Pennsylvania v Filadelfiji, doktorirala pa v Zagrebu. Napisala je knjigo o slovensko-angleškem jezikovnem stiku in redno objavlja v domačih in mednarodnih znanstvenih in strokovnih revijah.

Lidija Šega, prevajalka specialistka, je članica našega društva od leta 1969. Več kot dvajset let je delala v zunanji trgovini, od leta 1991 dalje pa kot prevajalka in tolmačica pri Vladi RS. Je avtorica angleško-slovenskega poslovnega slovarja, marsikdo pa jo pozna tudi s seminarjev za prevajalce.

Špela Vintar vodi seminar *Prevajalska orodja* (<http://www2.arnes.si/~svinta/index.htm>) na oddelku za prevajanje in tolmačenje na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Miran Željko se zadnjih devet let ukvarja z računalniškimi komunikacijami. Od rezultatov njegovega dela na internetu je za prevajalce najbolj uporaben seznam slovarjev, ki je na voljo na <http://www.sigov.si/slovar.html>.

Vsebina

Strokovni članki

<i>Nada Šabec</i>	Standardne variante angleškega jezika	6
<i>Bernarda Mrak - Kosel</i>	Kontrastivna analiza angleške zveze noun-noun s primeri iz tehničnega jezika	14
<i>Alan McConnell-Duff</i>	Pride or Prejudice?	23
<i>Stanko Klinar</i>	Kako prevajati slovenske primernike v angleščino?	29
<i>Špela Vintar</i>	Računalniška orodja za prevajanje	47
<i>Adriana Krstič</i>	Prevajanje zakonodaje Evropske unije	55
<i>Lidija Šega</i>	Slovenske ustreznice za »management«	60
<i>Di Jin</i>	Kakšen je popoln prevod?	64

Slovarji in glosarji

<i>Majda Gregorka</i>	Nekaj misli ob glosarju Mazanje vozil	68
<i>Marjan Golobič</i>	Veliki moderni poslovni, angleško-slovenski slovar pod drobnogledom	79
<i>Lidija Šega</i>	Popravki slovarja za Mostove	88
<i>Anton Omerza</i>	Slovenski pravni leksikon	91
Malo za šalo, malo zares	Glosarček za lažje razumevanje znanstvenih člankov	94

Informacije

<i>Olga Shrestha</i>	Z zbornico nad črni trg prevajalcev	95
<i>Anton Omerza</i>	Konferenca prevajalcev v Dubrovniku	97
<i>Miran Željko</i>	Navodila avtorjem za pripravo člankov	99
Novi člani DZTPS		13

Predstavitve

<i>Ksenija Leban</i>	Stanko Klinar	100
----------------------	---------------------	-----

Contents

Professional articles

<i>Nada Šabec</i> Standard Versions of the English Language	6
<i>Bernarda Mrak-Kosel</i> Contrastive Analysis of <i>noun-noun</i> Combinations with Examples from Technical Language	14
<i>Alan McConnell-Duff</i> Pride or Prejudice?	23
<i>Stanko Klinar</i> Translating Slovene Comparatives into English	29
<i>Špela Vintar</i> Computer Tools as an Aid in Translation	47
<i>Adriana Krstič</i> Translation of the European Union Legislation	55
<i>Lidija Šega</i> How to Translate the Word <i>Management</i>	60
<i>Di Jin</i> What is a Perfect Translation?	64

Dictionaries and glossaries

<i>Majda Gregorka</i> Vehicle Lubrication Glossary	68
<i>Marjan Golobič</i> Survey of the Great Modern English-Slovene Business Dictionary	79
<i>Lidija Šega</i> Corrections of the Dictionary	88
<i>Anton Omerza</i> Slovenian Glossary of Legal Terms	91
A bit of fun, a bit of truth: Glossary for Easier Understanding of Scientific Articles	94

Info

<i>Olga Shrestha</i> The Chamber of Translators Strikes against the Black Market	95
<i>Anton Omerza</i> Conference of Translators in Dubrovnik	97
<i>Miran Željko</i> Guidelines for Writing Articles	99
New DZTPS Members	13

Profiles

<i>Ksenija Leban</i> Stanko Klinar	100
--	-----

Nada Šabec

Standardne variante angleškega jezika

Povzetek

Za visoko kakovosten prevod je potrebno ne le jezikovno, ampak tudi družbeno in kulturno znanje. To velja še posebej za angleščino, kjer je prevajalčeva izbira ustrezne besede, slovnične strukture ali sloga zaradi različnih standardnih različic jezika, ki so se razvile v različnih kulturnih, družbenih in političnih kontekstih, še posebej zahtevna. V prispevku s primeri ponazarjam nekatere razlike, ki obstajajo med obema glavnima različicama, britansko in ameriško angleščino, in jih najdemo na različnih jezikovnih ravneh (oblikoslovje, skladnja, semantika, pragmatika). Hkrati se dotaknem nekaterih vprašanj, s katerimi se spoprijema prevajalec, ki se ukvarja z angleščino.

Summary

Translation of a high standard requires not only linguistic, but also social and cultural knowledge. This is particularly true in the case of English, where the different standard varieties of the language that have developed in different cultural, social and political contexts make it even more demanding for the translator to choose the appropriate word, grammatical structure or style. The article illustrates some of the differences that exist at various linguistic levels (morphology, syntax, semantics, pragmatics) between the two major varieties, British and American English and, in addition, discusses some of the dilemmas facing translators dealing with English.

1. Uvod

Eden od prvih pogojev za dober prevod je natančno in poglobljeno poznavanje izhodiščnega in ciljnega jezika, in to v vseh njunih strukturalnih značilnostih in pomenskih odtenkih, drugi je temeljito poznavanje kulturnih in družbenih vidikov jezikovne rabe. Kajti jezik ni le skupek jezikovnih zakonitosti, ki bi obstajal v vakuumu, neodvisno od okolja, v katerem se govori ali piše, ampak odseva kulturne vrednote in družbene norme tega okolja. V njem se pogosto skrivajo zelo specifični in subtilni pomeni in implikacije, ki jih prevajalec zmore ustrezno interpretirati v drugem jeziku le, če dobro pozna kulturne in družbene razsežnosti njegove rabe. Le tako je mogoče besedilo prenesti v drug jezik in drugo okolje na način, ki bralca pravilno in točno obvešča, hkrati pa je sprejemljiv tudi s sociolingvi-

stičnega in kulturnega vidika. Sporočilo le tako ohrani tolikšno komunikacijsko vrednost, da ne zveni tuje, pri umetnostnem besedilu pa s slogovno primernostjo in prepričljivostjo omogoča tudi umetniški užitek. To velja zlasti za prevajanje metafor in humorja, kjer prideta še posebej do izraza kulturna komponenta jezikovne rabe in ustvarjalna sposobnost prevajalca, da optimalno poveže med seboj dva (delno) različna svetova.

Vse navedeno velja za prevajanje iz katerekoli jezika v katerikoli drug jezik in torej tudi za angleščino, vendar je treba ugotoviti, da je delo angleškega prevajalca še dodatno zapleteno zaradi neenotnosti angleškega jezika. Ta se je v preteklosti razširil po vsem svetu in že davno ni več omejen le na svojo britansko različico. Poleg nje so se uveljavile še različice, kakršne se govorijo in pišejo v

ZDA, Kanadi, Avstraliji, Novi Zelandiji, Južni Afriki, če omenimo le dežele, v katerih je angleščina materni jezik in kjer dejavno prispeva k oblikovanju jezikovnega standarda, ter zanemarimo tiste, kjer je v vlogi drugega jezika (npr. Indija), in t. i. mednarodno angleščino, ki je postala glavno sporazumevalno sredstvo današnjega časa. Kanadska, novozelandska in južnoafriška različica, delno pa tudi avstralska se še vedno zgledujejo pretežno bodisi po britanski ali po ameriški različici, nobenega dvoma pa ni, da imata britanska in ameriška angleščina status uveljavljenih standardnih različic, ki se v mnogih pogledih sicer ujemata, v številnih pa tudi razlikujeta in obnašata v skladu s svojimi čisto specifičnimi zakonitostmi, ki so posledica različnega zgodovinskega, zemljepisnega, kulturnega, družbenega, političnega in siceršnjega razvoja. V prispevku se bom omejila na nekatere razlike med tema dvema glavnima različicama angleščine, saj menim, da si dober prevajalec ne more privoščiti, da bi jih spregledal. To velja še posebej za prevajanje v angleščino, kjer ima pred seboj bodisi britansko bodisi ameriško ciljno občinstvo, ki pričakuje besedilo v »svojem« jeziku. Prevajalec, ki teh razlik ne bi upošteval, bi pokazal osupljivo ignoranco, prevod pa bi bil v najboljšem primeru kljub morebitni razumljivosti neustrezen in neroden, v najslabšem pa morda celo popolnoma zavajajoč, napačen ali smešen.

Razlike med britansko in ameriško angleščino so vidne na vseh jezikovnih ravneh od glasoslovne (te sicer pri proznem besedilu lahko zanemarimo) do oblikoslovne, skladenjske, leksikalne, semantične, pragmatične oz. stilistične in pravopisne. Nekatere so očitne in nezapletene, na primer tiste, ki zadevajo pravopis in samo besedje, druge so zahtevnejše v strukturalnem, pomenskem in slogovnem pogledu in so lahko za prevajalca prava nočna mora, saj se včasih uporabljajo v obeh različicah z različno pogostnostjo, se delno uje-

majo v nekaterih vidikih in razlikujejo v drugih ali pa skrivajo kako drugo past, v katero se je mogoče mimogrede ujeti. Ena od takih pasti je nedvomno mešanje posameznih elementov iz obeh različic in njihova nedosledna raba, čemur se je treba za vsako ceno izogniti, če naj bo prevod verodostojen. Ker bi bilo nemogoče predstaviti vse razlike med britansko in ameriško angleščino, sem za ta prispevek izbrala le nekaj primerov za ponazoritev.

2. Razlike med britansko in ameriško angleščino

2.1 Pravopisne razlike

Te so razmeroma enostavne in se nanašajo na manjše razlike v pisavi posameznih besed in na nekatere razlike v rabi ločil. Ker jih je mogoče, kadar smo v dvomu, preveriti v vseh kakovostnejših slovarjih, navadno niso sporne. Za ponazoritev navajam nekaj britanskih različic, kot so *favour, fibre, offence, programme, doughnut, draught, anaesthetic, cheque, jewellery, symbolise*, in na drugi strani njihove ameriške ustreznice *favor, fiber, offense, program, donut, draft, anesthetic, check, jewelry* in *symbolize*.

Kot primer različne rabe ločil navajam stavek, kjer se pri naštevanju v ameriški angleščini pred veznikom *and* uporablja vejica, v britanski pa ne.

BA:¹ *I had to buy pens, folders, paper and a dictionary.*

AA: *I had to buy pens, folders, paper, and a dictionary.*

2.2 Leksikalne in semantične razlike

Tudi leksikalne razlike med britansko in ameriško angleščino so navadno zelo očitne. Z vidika oblike besed ne povzročajo posebnih težav, zahtevnejša je njihova raba s semantične-

¹ BA je okrajšava za britansko angleščino, AA pa za ameriško angleščino.

ga vidika, kjer pomenske razlike niso vedno enoznačne, ampak včasih prav zapletene. Začnimo z nekaj preprostimi primeri, kjer so isti pojmi ali stvari v britanski in ameriški angleščini poimenovane z različnimi besedami.

BA:	AA:
<i>current account</i>	<i>checking account</i>
<i>estate car</i>	<i>station wagon</i>
<i>queue</i>	<i>line</i>
<i>tights</i>	<i>panty hose</i>
<i>post</i>	<i>mail</i>
<i>shop</i>	<i>store</i>
<i>mum(my)</i>	<i>mom(my)</i>
<i>autumn</i>	<i>fall</i>
<i>petrol</i>	<i>gas(oline)</i>
<i>nappy</i>	<i>diaper</i>
<i>motorway</i>	<i>freeway</i>
<i>rubbish</i>	<i>garbage/trash</i>
<i>tap</i>	<i>faucet</i>
<i>eiderdown</i>	<i>comforter</i>
<i>cotton candy</i>	<i>candy floss</i>
<i>Bronx cheer</i>	<i>raspberry</i>

To so preprosti primeri, pri katerih je potrebna le zamenjava britanske besede z ameriško ustreznico in narobe, nadaljujemo pa s primeri, kjer poznata britanska in ameriška angleščina za kako stvar ali pojem isto besedo, hkrati pa ima ena ali imata celo obe zanjo še dodatno besedo z istim pomenom.

BA:	AA:
<i>undertaker</i>	<i>undertaker; mortician</i>
<i>murder</i>	<i>murder; homicide</i>
<i>pharmacy, chemist's (shop)</i>	<i>pharmacy, drug store</i>
<i>bathroom, lavatory, toilet</i>	<i>bathroom, restroom, washroom</i>

Stvari postanejo bolj zapletene pri besedah, ki imajo v obeh različicah enako obliko, a se uporabljajo v različnih pomenih. Gre za tako imenovane lažne prijatelje, kjer zaradi homo-

nimije napačno sklepamo, da imamo opravka s hkratno sinonimijo. Z drugimi besedami, le delno ujemanje leksikalnih enot napačno posplošimo na celoto, posledica takega posploševanja pa je najmanj nesporazum, če ne kaj hujšega.

BA	AA
<i>mad (crazy)</i>	<i>mad (angry)</i>
<i>purse (for money)</i>	<i>purse (handbag)</i>
<i>suspenders (for stockings)</i>	<i>suspenders (braces)</i>
<i>dumb (unable to hear)</i>	<i>dumb (stupid)</i>

Zanimiv primer lažnih prijateljev je raba besede za britanski *crisps*, saj se ta v ameriški angleščini glasi (*potato*) *chips*, to, kar imenujemo v britanski angleščini *chips*, pa je v ameriški različici *French fries*. Zmešnjava pogosto nastane tudi pri označevanju nadstropij, saj je v britanski angleščini pritličje *ground floor*, v ameriški pa *first floor*. Slovensko prvo nadstropje je torej v britanski angleščini *first floor*, v ameriški pa *second floor*.

Pogosto prevajamo izraze, ki se nanašajo na tipično britansko oz. ameriško družbeno, kulturno, politično, izobraževalno, institucijsko ali kakšno drugačno stvarnost. Takrat smo pred dilemo, ali uporabiti izvirne izraze, ki natančno poimenujejo to stvarnost, ali pa se raje zateči k slovenskemu ustrezniku ali celo k opisnemu prevodu. Pri prevajanju v slovensščino je odločitev odvisna od več dejavnikov, med katerimi omenjam razširjenost rabe kakega pojma oz. njegovo poznavanje v slovenskem prostoru in prevajalčeve stilistične sposobnosti, pri prevajanju v angleščino pa te izbire seveda ni. Treba je uporabiti natančen in edino možen pravi izraz, nikakor pa ne kakega približka, ki bi britanskemu ali amerišskemu bralcu pravi pomen le zameglil. Da bi bili pri tem uspešni, moramo biti v nenehnem stiku z dogajanjem v deželi, v katere jezik prevajamo. V tehničnem smislu to v današ-

njem času globalizacije, hitre komunikacije in interneta ni nobena težava, seveda pa zahteva od prevajalca neprestano angažiranost, motivacijo in budnost. Le taka budnost mu lahko prepreči, da bi slovenski izraz, kot je *minister za zunanje zadeve*, v ameriško angleščino prevedel z *Minister of Foreign Affairs* ali *Foreign Minister* (kar sicer ustreza britanski stvarnosti) namesto s pravilnim *Secretary of State*. Navajam še nekaj podobnih primerov, kjer sta edini varovalki pred pomanjkljivim in nerodnim prevodom le stalno spremljanje dogodkov in kulturno znanje.

BA:	AA:
<i>Commerce Secretary</i>	<i>Trade Secretary</i>
<i>positive discrimination</i>	<i>affirmative action</i>
<i>City</i>	<i>Wall Street</i>
<i>Red Brick University</i>	<i>Ivy League School</i>
<i>The River X (e.g. The River Thames)</i>	<i>The X River (The Hudson River)</i>
<i>Parliament</i>	<i>Congress</i>
<i>House of Commons</i>	<i>House of Representatives</i>
<i>House of Lords</i>	<i>Senate</i>
<i>Inland Revenue</i>	<i>Internal Revenue Service</i>
<i>Lecturer</i>	<i>Assistant Professor</i>
<i>Senior Lecturer</i>	<i>Assistant Professor/Associate Professor</i>
<i>Reader</i>	<i>Associate Professor</i>
<i>Professor</i>	<i>Full Professor</i>
<i>pub crawling</i>	<i>bar hopping</i>

Pravilna raba izrazov, značilnih za kako okoliše, daje prevodu verodostojnost, natančnost in komunikacijsko vrednost, zato ga občinstvo doživlja kot naravnega, tekočega in učinkovitega. Če namesto pravega izraza uporabimo kako nadomestno strategijo ali opis, je želeni učinek le delno dosežen, saj tak prevod navadno učinkuje mlačno in ne zadene bistva.

Seveda pa stvarnost v eni kulturi nima ved-

no prave ustreznice v drugi. Tedaj nam ne preostane drugega, kot da poiščemo najustreznejši način, da bralcu kljub vsemu približamo pomen izraza, bodisi z opisom ali z rabo približka. Primer za take zadrege so različne kulinarčne posebnosti v eni ali drugi kulturi. Tako je nemogoče natančno prevesti britanski izraz *marmite* ali ameriški *bagel*, ker sta preveč specifično omejena na svoje okolje. Lahko ju le opišemo ali se zatečemo k približni substituciji, kot je na primer primerjava britanskega *scone* z ameriškim *biscuit*.

Seveda se leksikologija ne omejuje le na posamezne besede, ampak so njen pomemben del stalne besedne zveze. Idiomi, pregovori, reki in klišeji so še posebej trd oreh za prevajalca. Nekateri se uporabljajo v obeh različicah, nekateri le v eni od obeh, spet drugi se uporabljajo v obeh, vendar z različno frekvenco. Tak je na primer izraz za lahko, nezahtevno opravilo *a cup of tea*, ki nam zveni nekako bolj britansko kot *a piece of cake*, saj se ta zdi bolj ameriški, oba pa se uporabljata v eni in drugi različici. Zanimivo je tudi, da je britanska angleščina prevzela v svoj repertoar kar lepo število ameriških idiomov, ki so se »prijeli« predvsem med mladimi (npr. *to make a quick buck* ali *to feel like a million dollars/bucks*).

BA:	AA:
<i>a skeleton in the cupboard</i>	<i>a skeleton in the closet</i>
<i>If the cap fits, wear it.</i>	<i>If the shoe fits, wear it.</i>
<i>to talk big</i>	<i>to be full of hot air</i>

Tudi pri idiomatski rabi včasih zaman iščemo ustrezen izraz v drugi različici in se moramo zateči k opisu. Tako v ameriški angleščini rečemo za nekoga, ki se pretvarja, da je mrtev, *to play possum*, in spet za drugega, ki ne želi pričati ali odgovoriti na zastavljeno vprašanje, *to take the fifth*, v britanski angleščini pa smo prisiljeni te pojave opisati.

2.3 Oblikoslovne in skladenjske razlike

Leksikalne in pravopisne razlike med britansko in ameriško angleščino nam takoj padejo v oči, oblikoslovne in skladenjske razlike pa so nekoliko manj opazne. Seveda niso zato nič manj pomembne. Prav nasprotno, zaradi njihove relativne nevpadljivosti moramo biti nanje še toliko bolj pozorni, da jih ne spregledamo. Za ponazoritev navajam nekaj tipičnih primerov, ki zadevajo tvorbo preteklika in preteklih deležnikov pri glagolskih oblikah. V britanski angleščini pogosto naletimo na nepravilne pretekle deležnike, v ameriški angleščini pa opazamo težnjo po regularizaciji in torej pravilno tvorjene pretekle deležnike. Tako imajo britanske oblike *burnt, dwelt, smelt, spilt, dreamt, knelt, leapt, learnt, leant* v ameriški angleščini ustreznice: *burned, dwelled, smelled, spilled, dreamed, kneeled, leaped, learned in leaned*.

Včasih naletimo tudi na izjeme, ko je ameriška angleščina ohranila starejše, nepravilne oblike (npr. *dive – dove – dived; sneak – snuck – snuck; get – got – gotten*), britanska različica pa ima bodisi pravilne oblike (npr. *dived; sneaked*) ali drugačne nepravilne oblike (npr. *get – got – got*).

Še posebej zanimiv je razvoj preteklega deležnika *gotten*, ki se uporablja le v ameriški angleščini. Ta je poleg prvotnega pomena (acquire, obtain), ponazorjenega s prvim primerom, s časom prevzel več dodatnih pomenov, prikazanih v drugih primerih.

Since I resigned, I've gotten two job offers.

We would have gotten back sooner if the train hadn't been delayed.

We've gotten together for coffee every day this week.

I had already gotten out of the car, when I realized my briefcase was still inside.

I've gotten myself into a difficult situation.

Druga, precej opazna razlika zadeva samo rabo nekaterih časov. Tako britanska različica dosledno upošteva razliko med časoma *present perfect* in *past tense*, v ameriški angleščini pa je razlika med njima pogosto zbrisana, prevladuje pa raba navadnega preteklega časa.

BA: *I have just finished writing an essay.*

AA: *I just finished writing an essay.*

Obe različici se pogosto razlikujeta tudi v rabi pomožnih glagolov. Tipičen primer je pomožnik *shall*. V ameriški angleščini se *shall* uporablja le še v stavkih tipa *Shall I call her?*, v vseh drugih se dosledno nadomešča z *will*, v britanski angleščini pa je še vedno precej rabljen v 1. osebi ednine in množine.

BA: *I shall be rich one day.*

AA: *I will be rich one day.*

Pomožni glagol *would* v britanski angleščini pogosto izraža ponavljajoča se dejanja, v ameriški angleščini za izražanje istovrstnih dejanj uporabljamo pretekli čas ali pomožni glagol *used to*.

BA: *In the 1960s people would listen to the Beatles.*

AA: *In the 1960s people used to listen to the Beatles.*

Ameriška angleščina dovoljuje rabo pomožnika *would* v pogojnih stavkih na mestih, kjer se v britanski različici uporablja izključno predpretekli čas.

BA: *If you had taken more care, you wouldn't have made so many mistakes.*

AA: *If you would have taken more care, you wouldn't have made so many mistakes.*

Pomožni glagoli, kot sta *dare* in *need*, se obravnavajo v britanski angleščini bodisi kot pomožniki bodisi kot leksikalni oz. polnopolnomenški glagoli, v ameriški angleščini pa vedno kot polnovredni leksikalni glagoli.

BA: *You needn't walk all the way with me. / You don't need to walk all the way with me.*

AA: *You don't need to walk all the way with me.*

BA: *Dare I show her the picture? / Do I dare to show her the picture?*

AA: *Do I dare to show her the picture?*

Precejšnje razlike so v rabi predlogov. Tako na primer nekateri glagoli v ameriški angleščini zahtevajo predlog, v britanski angleščini pa jim lahko neposredno sledijo samostalniške besedne zveze.

BA: *It seemed a good idea.* AA: *It seemed like a good idea.*

He acted a real tyrant. *He acted like a real tyrant.*

It sounds a great place to live. *It sounds like a great place to live.*

Tudi sicer opazamo razlike v rabi predlogov in predložnih zvez.

BA:	AA:
<i>to fill in (a form)</i>	<i>to fill out (a form)</i>
<i>to talk to</i>	<i>to talk to/with</i>
<i>different from</i>	<i>different than/to</i>
<i>at the weekend</i>	<i>on the weekend</i>
<i>Monday to Friday</i>	<i>Monday to/through Friday</i>
<i>in a team</i>	<i>on a team</i>
<i>for ages</i>	<i>in ages</i>
<i>ten to five</i>	<i>ten to/of/before five</i>
<i>five past two</i>	<i>five after/past two</i>

Zanimiva je fleksibilnost, ki jo kaže ameriška angleščina pri časovnih izrazih, pa tudi v nekaterih drugih primerih (BA: *half an hour* vs. AA: *a half hour/half an hour*; BA: *half a dozen* vs. AA: *a half dozen/half a dozen*).

Včasih britanska angleščina v okoljih, kjer ameriška različica pogosto uporablja predloge, teh sploh ne dopušča.

BA:	AA:
<i>meet</i>	<i>meet with</i>
<i>visit</i>	<i>visit with</i>
<i>prevent</i>	<i>prevent from</i>

Razlike so celo v obliki nekaterih prislovov. Tako imajo britanske oblike *forwards*, *backwards*, *towards* v ameriški angleščini ustrezne *forward*, *backward*, *toward*.

Nekateri glagoli, ki jih povezuje veznik *and* ali *to*, lahko v ameriški angleščini vmesni element opustijo, v britanski pa ne.

BA: *We'll come to see you next week.*

AA: *We'll come see you next week.*

BA: *Will you go and fix it, please.*

AA: *Will you go fix it, please.*

Glagol *order*, ki mu sledi drug glagol v trpni obliki, se v britanski angleščini obvezno uporablja v kombinaciji s *to be*, v ameriški angleščini pa se ta pogosto izpušča.

BA: *He ordered the children to be quiet.*

AA: *He ordered the children be quiet.*

Podobnih primerov bi lahko našli še veliko, vendar se raje dotaknimo drugega vprašanja, ki prav tako zadeva skladnjo, čeprav je predvsem družbene in kulturne narave. Gre za vprašanje zelo zapletenih razmerij med jezikom in nejezikovnimi, predvsem družbenimi dejavniki oziroma za tako imenovano poli-

tično korektnost (*political correctness*). To je gibanje, ki se je v zadnjem času v anglosaksonskem svetu izredno razmahnilo in si v prizadevanju, da bi iz jezika odpravilo vse potencialno žaljive izraze, pridobilo izredno močan vpliv. Celo vrsto izrazov, ki vsebujejo kakršnekoli negativne, s predsodki povezane konotacije, je že odpravilo in nadomestilo z nevtralnimi ali s pozitivnimi izrazi, vse z namenom, da prepreči diskriminacijo skupin ali posameznikov, ki se čutijo zapostavljene od družbe bodisi zaradi rase, spola, telesne hibe ali česa drugega. Jezikovna raba naj bi torej izražala vedno višjo stopnjo družbene strpnosti. Za prevajalca, ki želi biti na tekočem, je nujno, da je seznanjen s temi smernicami, saj le tako lahko uporablja jezik na družbeno sprejemljiv način. Ob dovolj visoki stopnji osveščenosti se mu tako ne more zgoditi, da bi na primer za nebelce v britanski angleščini uporabil napačen izraz in prav tako ne v ameriški angleščini. V prvem in drugem primeru mora jasno vedeti, v katero kategorijo spadajo izrazi, kot so *nigger*, *blacks*, *Afro-Americans*, *African Americans*, *people of color* ter *Pakis*, *Wogs*, *Blacks* in *Asians*. V multietničnih državah, kakršne so ZDA in kakršna vse bolj postaja Velika Britanija, je vprašanje rasne in etnične identitete izredno občutljivo in neprimerna raba teh izrazov bi veljala za zelo resno napako. Isto velja za seksistično rabo jezika. Še pred nedavnim so prevladovali poklicna poimenovanja in nazivi, ki so bili precej diskriminatorni, zdaj so jih v glavnem zamenjali novi izrazi (npr. *stewardess* se je spremenila v *flight attendant*, *chairman* v *chair(woman)*, moški naziv *Mr.* pa je dobil ekvivalentno žensko obliko *Ms.*). Pomemben segment jezika, kjer so v zadnjem času nastale spremembe v smislu politično korektne rabe, je ujemanje med osebkami z generično referenco in zaimki, na katere se nanašajo. Predvsem v ameriški angleščini praktično nihče več ne upošteva konservativnega slovničnega pravila o ujema-

nju z zaimkom moškega spola, pač pa se je uveljavila nevtralna raba, kot je razvidno iz naslednjih primerov.

Everybody is responsible for *their* own behavior.

A doctor has to care for *their* patients. /

A doctor has to care for *his or her* patients.

2.4 Pragmatične in stilistične razlike

Pragmatika in stilistika sta področji, kjer so razlike med variantama najteže določljive, saj se nanašajo na dele diskurza, ki presegajo povedno raven in se ukvarjajo s tako kompleksnimi vprašanji, kot so učinkovitost jezikovnega sporočila, funkcijske zvrsti besedila, slogovne značilnosti sobesedila in podobno. Podrobna obravnava teh razlik bi presegla okvir tega prispevka, zato bom za ponazoritev navedla le tri primere. Prvi se nanaša na govorno dejanje predstavitev, kjer se v formalnih situacijah v britanski angleščini kljub rahlemu upadanju še vedno uporablja vljudnostna fraza *How do you do*, v ameriški pa je praktično izginila in so jo nadomestile različice formule *Pleased to meet you*. Drugi prikazuje razlike v vzorcih, na katere se opiramo pri pisanju dopisov in so odvisne od različne stopnje formalnosti in posrednosti oz. neposrednosti.

BA: AA:

Dear Sir...

Yours faithfully AA: *Sincerely*

Dear Mr. Smith...

Yours sincerely AA: *Sincerely*

Tretji primer opozarja na razlike v tem, kaj se Britancem ali Američanom zdi smešno. Nekateri stvari se seveda zdijo enako smešne vsem, posebno tiste, kjer gre za norčevanje iz splošnih človeških slabosti. Veliko pa je takih, ob katerih se eni krohotajo, druge pa pustijo ledeno hladne, ker se zaradi prevelike hermetičnosti nekaterih zvrsti humorja ne morejo

poistovetiti z njegovim sporočilom. Še najlažje je prevajati tiste šale in humoristična besedila, kjer je mogoče potegniti vzporednico med stereotipnimi lastnostmi prebivalcev posameznih regij v različnih državah. Tako bi lahko v naslednji, nekoliko kruti šali tipičnega irskega *Paddyja* brez težav nadomestili z ameriški *Hill-Billies*, ki prav tako ne »slovijo« po posebni bistrosti.

*Why does Paddy wear wellies?
To keep his brains warm.*

3. Sklep

Namen mojega prispevka je bil opozoriti na nujnost poznavanja razlik med glavnimi standardnimi različicami angleškega jezika. Primeri, ki so se sicer samo bežno dotaknili le nekaterih razlik, so jasno pokazali, da je ob njihovem nepoznavanju izredno težko prevajati že iz angleščine v slovenščino, še toliko teže, če ne nemogoče, pa v nasprotni smeri, saj bi na primer ciljno ameriško občinstvo pri uporabi britanske različice takoj začutilo, da prevod ni v duhu njegovega jezika, in bi ga

doživljalo kot tujek, s tem pa bi prevod zgrešil svoj osnovni namen, to je približati bralcu besedilo na čim bolj razumljiv, natančen in sprejemljiv način. Jezikovno-kulturna osveščenost prevajalca v smislu poznavanja omenjenih razlik torej nikakor ni zanemarljiva. Prav nasprotno, za res kakovosten prevod je neizogibno potrebna.

Literatura:

- Crystal, D. 1997. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*
- McCrum, R., MacNeil, R., and Cran, W. 1992. *The Story of English*. London, Boston: Faber and Faber and BBC Books
- Trudgill, P., and Hannah, J. 1989. *International English: A Guide to Varieties of Standard English*. New York: Edward Arnold
- Šabec, N. 1994. *Relevantnost politične korektnosti pri poučevanju angleškega jezika*. V: Uporabno jezikoslovje 3, str. 120–128
- 1998. *Teaching British Culture in a Non-British Cultural Context*. V: Cross-Cultural Challenges. Zagreb: The British Council Croatia

Novi člani DZTPS, sprejeti od avgusta 1998 do aprila 1999

Danijela Bakovnik (nemški jezik)
Tadeja Bizjak (angleški jezik)
Lidija Bremšak (španski jezik)
Anesa Bukić (angleški, francoski in hrvaški jezik)
Srečo Car (angleški in hrvaški jezik)
Eva Georgeta Catrinescu (romunski, francoski, španski, italijanski in angleški jezik)
Alenka Černe (angleški in nemški jezik)
Jelka Černe (nemški, hrvaški in srbski jezik)
Marija Erjavec (angleški jezik)
Pirnat Greenberg (angleški jezik)
Tjaša Guštin (angleški jezik)
George Hiller (angleški jezik)
Anamarija Barbara Iršič (angleški in nemški jezik)

Klara Jarič (makedonski jezik)
Sara Komavec (italijanski in angleški jezik)
Tatjana Križaj (italijanski jezik)
Adriana Krstić (angleški jezik)
Tinka Lengar (angleški jezik)
Alenka Milanović (angleški in nemški jezik)
Bernarda Munibari (nemški, angleški in francoski jezik)
Anton Podgoršek (italijanski, francoski, španski in angleški jezik)
Veronika Pušnik (angleški jezik)
Bajrami Škelzen (albanski jezik)
Barbara Špacapan (italijanski jezik)
Milan Topolnik (ruski in angleški jezik)
Polona Vilar (angleški jezik)

Bernarda Mrak - Kosel

Kontrastivna analiza angleške zveze *noun-noun* s primeri iz tehničnega jezika

Povzetek

Samostalniške zloženke, v katerih je zadnji desni samostalnik jedro, samostalniki pred njim pa so njegovi kvalifikatorji, so značilne za germanske jezike. V slovenščini glede tega opazimo vrzel, saj so samostalniške zloženke redke. Članek skuša ugotoviti, katere so v slovenščini nadomestne strukture za to angleško zvezo. Na podlagi analize angleških besedil iz znanosti in tehnike, kjer so te zveze tako zelo pogoste, da jih lahko obravnavamo kot tipične za to funkcijsko besedilno zvrst, so predlagani prevodni vzorci za prevajanje v slovenščino. Posebna pozornost je posvečena temu, čemur pravimo »neobstoj« angleškega pridevnika, tj. dejstvu, da slovenski pridevnik v angleščini pogosto nima ustreznice v pridevniku, pač pa se uporablja v pridevniški vlogi kar samostalnik. Glede na to, da angleške zveze *noun-noun* lahko delimo na ustaljene zveze in prстонastajajoče zveze, skuša članek slovenskemu študentu dati tudi nekaj okvirnih napotkov glede tega, kdaj je raba teh zvez nujno potrebna, ker neraba kaže na nepoznavanje besedišča, kdaj pa je samo zaželeno zaradi večje slogovne ustreznosti dani funkcijski besedilni zvrsti.

Abstract

Noun compounds in which the final noun is the head noun and all the preceding nouns serve as qualifiers are a characteristic of Germanic languages. In Slovene, a kind of gap can be noted in this respect, as noun compounds are relatively rare. The paper tries to identify which structures in Slovene act as a counterpart to the English noun + noun combinations. Based on English-Slovene analysis of texts taken from the field of science and technology, where, due to their high frequency, these combinations are considered as an index of style, some models for translation into Slovene were suggested. Here special attention was paid to the so-called "non-existence" of the English adjective, i.e. the fact that many Slovene adjectives do not have their English equivalent in the adjective, but in the attributive noun. Considering the fact that English noun-noun combinations can be divided into fixed and unfixed combinations, the paper tries to draw some general guidelines to help the translator decide on their use. For two reasons:

- 1) sometimes their use is essential because it otherwise points to lack of knowledge of vocabulary
- 2) on other occasions they may be desirable for stylistic reasons.

Uvod

V primerjavi z angleščino v slovenščini samostalniške zloženke, kjer je zadnji samostalnik jedro, prvi pa samostalniški levi prilastek, niso pogoste. Gre samo za razmeroma ustalje-

ne zloženke, npr. *strojogradnja, železoizdelki*, le malo pa je opaziti novih primerov, tako da lahko rečemo, da je besedotvorni postopek zlaganja samostalnikov v zloženke v slovenščini manj živ in pogost kot v drugih jezi-

kih (Toporišič 1984:123). Največ zloženek tega tipa ima medpono (glej Vidovič Muha 1988a:156) med prvim in drugim delom. Medponi sta predvsem **-o-** in **-e-**, ki izražata sklonskopomensko razmerje, npr. *kovin-o-plastika* – plastika s kovino, *stroj-e-slovje* – slovje (nauk) o strojih. Očitno prav nasprotno pa je stanje glede tega v angleščini, predvsem pa v angleškem tehničnem in znanstvenem jeziku, saj je tam zlaganje dveh ali kar nizanje več samostalnikov povsem naraven in spontan proces, npr. *product design, laboratory equipment, anti-lock disc brakes, shop-floor data collection system*.

Kako pogoste so te zveze v angleščini in še prav posebej v funkcijski besedilni zvrsti, ki se imenuje Technical English (tehnični jezik), poročajo številni poznavalci te funkcijske besedilne zvrsti (Bartolić 1978:230, Baer 1983:368, Trimble 1985:135, Young 1989:23). O pogostosti tovrstnih zvez v angleškem tehničnem jeziku verjetno največ pove analiza Salagerjeve (1984). Ta je primerjala dvajset vzorčnih besedil, dolgih 2000 besed, v *General English* (praktičnem sporazumevalnem jeziku), *Medical English* (jeziku medicinske stroke) in *Technical English* (tehničnem jeziku). Njena raziskava je pokazala, da je pogostost zvez z atributivno rabo samostalnika največja v tehničnem jeziku (15,37 %), manjša v jeziku medicinske stroke (9,79 %) in najmanjša v praktičnem sporazumevalnem jeziku (0,87 %).

Ker je torej pri samostalniških zvezah tega tipa velika razlika med angleščino in slovenščino, bomo v članku skušali ugotoviti, katere so v slovenščini nadomestne strukture za to angleško zvezo oziroma katere prevodne vzorce je mogoče postaviti. Opozorili bomo tudi na problem »neobstoja« angleškega pridevnika, ki postane še posebej pomemben pri prevajanju ali enkodiranju. Kot pomoč pri odločanju za rabo angleške zveze *noun-noun* si bomo ogledali dve različni situaciji: 1) upora-

bo teh zvez zaradi bolj strnjene izražanja, angl. *short form reference*, in 2) nujnost uporabe teh zvez, ker so ustaljene večbesedne leksikalne enote, angl. *multi-word lexical units*.

Nadomestne strukture v slovenščini

Iskanje slovenskih nadomestnih struktur oziroma prevodnih vzorcev za angleško zvezo *noun-noun* je temeljilo na prevodu dvajsetih krajših besedil, vzetih iz strokovnih revij strojniške stroke. Prevedenih je bilo 300 angleških zvez tega tipa. Ker pa ni mogoče najti avtentičnega besedila, ki bi vsebovalo samo preproste zveze dveh samostalnikov, so bili v analizo vključeni tudi vsi samostalniški nizi več samostalnikov, kar je povečalo število prevedenih zvez med samo dvema samostalnikoma na 450 /Mrak - Kosel 1994/. Tako so bile v analizo vključene zveze samo dveh samostalnikov, npr. *fusion energy, steam generation, response time*, pa tudi nizi več samostalnikov, včasih tudi v kombinaciji s pridevnikom ali ustaljeno predložno zvezo, npr. *state-of-the-art kitchen appliances, heavy-duty conveyor system, high-precision, hot-chamber magnesium die casting*.

Pri iskanju slovenskih ustreznice za angleško zvezo *noun-noun* je splošno koristno in najbolj zanesljivo, da prevod naslonimo na angleško parafrazo. Tako pri prevajanju v prvem koraku najprej tvorimo parafrazo angleške zveze in včasih se šele iz sintaktične strukture, uporabljene v parafrazi, razkrije pravi pomen, npr. *a steel tube = a tube made of steel*, sl. *jeklena cev*; *a water tube = a tube that carries water*, sl. *vodovodna cev*, *a test tube = a tube which is used for tests*, sl. *epruveta*. Iz primera vidimo, da je pomensko razmerje med samostalnikoma lahko zelo različno in da je prevod včasih odvisen tudi od ustaljene rabe, npr. pri *test tube* = sl. *epruveta*. Čeprav je res, da posamezno angleško zvezo lahko parafraziramo na več načinov, npr. *fusion energy = energy of fusion*, or *energy re-*

leased in fusion, je kljub temu skladenjska struktura, uporabljena v angleški parafrazi, ti sta, ki razkrije pomensko razmerje in je edina zanesljiva podlaga za dober prevod.

V prevodni analizi so bili ugotovljeni podobni prevodni vzorci, kakor jih navaja Klinar /1996:213/, ko govori o angleških zloženkah na splošno, torej tudi izpridevniških in izglagolskih, vendar s to razliko, da številčnostistično analiza ni pokazala možnosti, da bi bil kot prevodni vzorec upoštevan tudi prevod s slovensko zloženko. V celotni prevodni analizi je bila ena sama angleška zloženka prevedljiva v slovenščino s samostalniško zloženko. To je bila *headlamp* (= lamp, one of a pair, fixed at the head of a vehicle), sl. *žaromet*, pa tudi tej veliko Slovencev raje reče *prednja luč*. Ker je eden od namenov članka poročati o tem, katere nadomestne strukture je empirično pokazala konkretna analiza besedil iz dane funkcijske zvrsti, je bila torej slovenska zloženka kot prevodni vzorec izpuščena. Oglejmo si, kateri so bili prevodni vzorci, ki so bili določeni na podlagi pogostosti pojavljanja.

Prevodni vzorci za prevajanje angleške zveze *noun-noun* v slovenščino

1. pridevnik + samostalnik

haulage vehicle (vehicle that is used for haulage) = sl. vlečno vozilo

safety features (features of safety) = sl. varnostne odlike

wear resistance (resistance to wear) = sl. obrabna odpornost

Prevod angleškega atributivnega samostalnika z levim pridevniškim prilastkom je bil najpogostejši, takih prevodov je bilo 38 %, tj. več od prevodov z desnim prilastkom v obliki roditeljskega; ti so bili po številnosti na drugem mestu, 29 % (glej naslednji vzorec).

2. samostalnik + roditeljski

fuel efficiency (efficiency of fuel) = sl. izkoristek goriva

error notification (activities undertaken to notify errors) = sl. sporočanje napak

compressor plant (a plant producing compressors) = sl. tovarna kompresorjev

3. samostalnik + predložna zveza

turbine entry (entry into a turbine) = sl. vhod v turbino

market leader (leader on the market) = sl. vodilni (izdelovalec) na trgu

impact protection (protection against impact) = sl. zaščita pred udarci

Prevodov angleškega atributivno rabljenega samostalnika s predložno zvezo na desni je bilo 22 %.

4. enobesedno s samostalniško izpeljanko

fog lights (lights that give a strong beam of light to help driving during fog) = sl. meglenke

chain saw (a portable saw with an endless chain) = sl. motorka

off-the-road vehicle (vehicle specially designed for travelling over rough and steep ground) = sl. terenec

Odstotno so te slovenske ustreznice zavzele majhen delež, le 5 %, vendar so kontrastivno gledano prav te najzanimivejše.¹

¹ Preostalih 6 % so zajemali prevodi s prilastkovim odvisnikom ali pa celo prevod z glagolsko zvezo.

Pripombe k prevodnim vzorcem

Načeloma lahko rečemo, da je prevodna analiza potrdila naša pričakovanja. Glavni prevodni vzorci so tudi primerljivi s tem, kar omenja Vidovič - Muha (1988b:188) v svoji protistavni obravnavi skladenjske tipologije slovenskih zloženek ob naslonitvi na nemščino. Tudi ona za nemške samostalniške zloženke ugotavlja, da pogosto postanejo v slovenščini samostalniške besedne zveze z levim (pridevniškim), pa tudi desnim (nepridevniškim) prilastkom, kakršni sta naši slovenski ustreznici samostalnik + rodilnik in samostalnik + predložna zveza.

a) prevodni vzorec:

pridevnik + samostalnik

Pri prevodu z zvezo *pridevnik + samostalnik* je opaziti, da v primerjavi z rodilnikom pridevnik velja uporabiti kot ustreznico predvsem takrat, kadar je primerno poudariti **vrstnost ali občnost**. Tudi pri tem nam je v oporo angleška parafraza, ki to izrazi glede na sobesedilo. Tako lahko, na primer, naslednje angleške zveze *noun-noun*, odvisno od sobesedila, parafraziramo na dva načina, od parafraze pa je odvisen slovenski prevod:

response time (time necessary for response in general) = *sl.* odzivni čas

response time (time necessary for a particular response) = *sl.* čas odziva

strength levels (generally accepted levels of strength) = *sl.* trdnostne stopnje

strength levels (particular levels of strength of a particular body) = *sl.* stopnje trdnosti

Enako velja, kadar pridevniško ustreznico za atributivno rabljen angleški samostalnik primerjamo z ustreznico v obliki predložne zveze na desni, npr.:

room air-conditioners (devices typically designed to condition air in rooms) = *sl.* sobne klimatske naprave

room air-conditioners (air-conditioners in particular rooms of a particular building) = *sl.* klimatske naprave v sobah

Pri prevajanju angleškega atributivno rabljenega samostalnika s pridevniško ustreznico mora prevajalec pozornost usmeriti tudi v to, ali je zveza ustaljena. Če je ustaljena in označuje jedro z določenimi, vserazpoznavnimi lastnostmi, mora prevajalec paziti na to, da prevod v slovenščini zahteva **določno obliko pridevnika**. Za zgled si oglejmo:

safety belt (a belt attached to a seat in a car, airplane, specially designed to assure safety) = *sl.* varnostni pas, * varnosten pas

liquid flow (flow typical of a liquid) = *sl.* kapljevinski tok, * kapljevina tok

machine-tool (a power driven machine used for cutting metals) = *sl.* obdelovalni stroj, * obdelovalen stroj

b) prevodni vzorec:

samostalniška izpeljanka

Čeprav maloštevilni, je od vseh prej omenjenih prevodnih vzorcev za slovenskega prevajalca nedvomno najzanimivejši in hkrati najzahtevnejši prevod s samostalniško izpeljanko, kjer pride do pomenske zgostitve dveh angleških samostalnikov v eno samo besedo. Tu se v celoti pokaže, kako različni sta slovenščina in angleščina glede »stopnje semantične kondenzacije«. Kakor drugi slovanski jeziki je slovenščina z izpeljavo zmožna strniti pomen, ki je v angleščini ali nemščini zajet v dveh besedah, v eno samo besedo. Razlike v »stopnji semantične kondenzacije« med slovanskimi in neslovanskimi jeziki ugotavlja že Isačenko (1958), ko primerja npr. francoščino, za katero je značilen opis, nemščino, za katero so značilne zloženke, in češčino z

velikimi možnostmi pomenskega zgoščanja s tvorjenjem izpeljank.

Podobno kakor češčina je tudi slovenščina pri tvorjenju novih besed z izpeljevanjem izredno produktivna. Pomen, zajet v skladenjski zvezi med dvema angleškima samostalnikoma, slovenščina zgosti v eno samo besedo z ustrežno končnico. Kar zadeva končnice **-ec**, **-ik**, **-ilka**, **-ina**, **-ica**, **-ost**, **-šče** itn., je pomembno, da je prevajalec dobro seznanjen s pomenskimi odtenki, ki naj bi jih posamezne končnice izražale.

Prevod s samostalniško izpeljanko pride v poštev pri ustaljenih zvezah, ki so pravzaprav večbesedne leksikalne enote, angl. *multi-word lexical units*. Vendar glede leksikalizacije lahko razlikujemo dve stopnji.

Leksikalizacija je lahko povsem končan postopek, pri katerem se je tudi slovenska ustreznica že dodobra ustalila:

fibre board (a board made of pressed fibres of wood) – *sl.* iverka

test rig (a rig, i.e. a large structure, specially installed for testing) – *sl.* preskuševališče

chair lift (a lift with a line of chairs suspended from a power-driven, endless cable) – *sl.* seženičnica

sheet metal (metal made into thin sheets) – *sl.* pločevina

boiler plant (a plant where boilers are laid out) – *sl.* kotlovnica

Postopek leksikalizacije poteka. Slovenščina šele uveljavlja ustreznico, ki se bo sčasoma ustalila. Možno je tudi, da je slovenskih ustreznice več.

motor home (a large vehicle with beds, a kitchen, toilet etc built into it) – *sl.* bivalnik, tudi: avtodom

shock absorber (a device for absorbing shock) – *sl.* blažilka, tudi: amortizer

storage tank (a tank for storage) – *sl.* hranilnik, tudi: rezervoar

data sheet (a sheet containing data) – *sl.* podatkovnik

parts-feeder (a device feeding parts into a machine) – *sl.* dodajalnik, strežnik
notebook computer (computer having the size of a notebook) – *sl.* notesnik

V drugem primeru je vloga prevajalca izredno pomembna. Gre za ustvarjalno tvorjenje nove slovenske samostalniške izpeljanke, ki naj bi kar najbolje ujela pomen angleške zveze dveh besed. Zelo pomembno je, da prevajalec skuša najti slovensko izpeljanko, ki bi zgostila pomen teh dveh besed v eni besedi z ustrežno končnico, in da je dovolj samozavesten, da jo uvede v rabo. Tu velja biti pogumen, saj leksikalizacija v tehničnem jeziku poteka razmeroma hitro. Pri tem ima veliko vlogo to, da znanstveni in tehnični jezik ne dovoljujeta uporabe sopomenk in se tako novi izrazi hitro ustalijo. Zgodi se, da kakšen nov izraz za poimenovanje česa novega kar takoj postane slovarska enota.

Prevajanje s tvorjenjem izpeljank je izredno dragoceno za slovenskega prevajalca, ker prispeva k zgoščenemu izražanju, kakršno je sicer značilno za angleško zvezo *noun-noun*. S tem lahko ohranimo enak način strnjene podajanja informacij kakor v angleški povedi. Hkrati iskanje te prevodne ustreznice pomeni ohranjanje značilnosti slovenskega jezika in izrabo njegovega besedotvornega potenciala.

»Neobstoj« angleškega pridevnika

Glede na to, da je prevodna analiza pokazala, da je bila med slovenskimi ustreznici za angleško zvezo *noun-noun* najpogostejša prav zveza *pridevnik + samostalnik*, npr.: *concrete apron* *sl.* betonska ploščad, *quality product* *sl.* kakovosten izdelek, *end user* *sl.* končni uporabnik, se seveda nujno porodi protistavno vprašanje v nasprotni smeri: kje so angleški pridevniki?

Veliko slovenskih zvez *pridevnik + samostalnik*, ki pri enkodiranju dajo zvezo *noun-noun*, nas privede do sklepa, da v angleščini nekaterih pridevniških besed čisto preprosto

ni. To, da angleščina zelo pogosto in spontano uporablja samostalnik v vlogi pridevnika, je seveda splošno znano. V angleških slovnica in drugih jezikoslovnih priročnikih je ta pojav opisan večinoma pod oznakami, kot so »nouns-as-adjectives«, »adjectival nouns«, »premodification by noun« ali »attributive noun use« (Quirk et al. 1985:sec.17.104, Young 1989:23, Booth 1993:9, Swan 1995:sec.379, 382). Lewis (1994:124) ugotavlja, da so med vsemi različnimi angleškimi samostalniškimi zvezami (*adjective-noun*, *noun-noun*, *verb-noun*, *noun-verb*, *verb-adjective noun*) najmočnejše zastopane prav zveze *noun-noun* in da, navkljub našemu pričakovanju, to niso zveze *adjective-noun*. Čeprav je ta značilnost angleščine splošno znana, jo moramo še prav posebej poudariti slovenskim učencem angleščine, ker se ti, izhajajoč iz materinščine, nagibajo k rabi zveze *adjective-noun*. Pri slovenskem učencu moramo razviti zavest, da angleščina pogosto uporablja samostalnik tam, kjer bi v slovenščini stal pridevnik, in da včasih v angleščini pridevnika, ki bi ustrezal pomenu slovenskega pridevnika, čisto preprosto ni – ne obstaja. Bolj celovita obravnava problema prevajanja slovenske zveze pridevnik + samostalnik po-kaže, da lahko razlikujemo tri različne situacije (prim. Križaj 1996:82).

1. Pomensko ustreznega pridevnika v angleščini ni

SL	ANGL
<i>pridevnik + samostalnik</i>	<i>noun + noun</i>
laboratorijska oprema	laboratory equipment
raziskovalni projekt	research project
tlačna sila	pressure force
gumarska industrija	tire industry
Hubblev teleskop	Hubble telescope

Teh primerov bi lahko navedli še veliko. Vidi-mo, da je angleški samostalnik neverjetno fleksibilen in z lahkoto prehaja v vlogo različnih pridevnikov. Zgodovinske vzroke za to je morda treba iskati tudi v izgubi sklonskih končnic angleškega samostalnika. S tem ko je angleški samostalnik izgubil sklonske končnice, je njegova nevtralna oblika funkcijsko lažje prehajala v druge besedne vrste.

2. V rabi sta pridevnik in tudi atributivni samostalnik

SL	ANGL	
<i>pridevnik + samostalnik</i>	<i>noun-noun</i>	<i>adj-noun</i>
gravitacijska konstanta	gravitation constant	gravitational constant
geometrijski parametri	geometry parameters	geometrical parameters
okoljske spremembe	environment changes	environmental changes
torna sila	friction force	frictional force

Med rabo angleške zveze *noun-noun* in zveze *adjective-noun* ni posebnih pomenskih razlik. Raba pač niha med enim in drugim.

3. Angleški pridevnik in atributivno rabljeni samostalnik imata različen pomen

Najpogostejše navajan primer v angleških slovnica in jezikoslovnih priročnikih je tisti splošno znani *history book*, *historic event*, *historical links*. Vendar je treba omeniti, da je dvojic s pomenskimi razlikami med angleškim atributivno rabljenim samostalnikom in pridevnikom kar precej, v praktičnem sporazumevalnem jeziku, pa tudi v funkcijskih zvrsteh. Za zgled si jih nekaj oglejmo:

noun-noun

safety system – sl. varnostni sistem
 energy consumption – sl. energijska poraba
 time constant – sl. časovna konstanta
 response time – sl. odzivni čas

electricity supply – sl. preskrba z elektriko
 tudi: električna preskrba

adj-noun

safe system – sl. varen sistem
 energetic supporter – sl. vnet podpornik
 timely arrival – sl. pravočasen prihod
 responsive steering (reacting easily and readily) – sl. hitroodzivno / občutljivo krmilje
 electric drive – sl. električni pogon
 electrical engineer – sl. elektroinženir

V teh zadnjih primerih je angleški pridevnik leksikalno omejen in ima specifičnejši pomen. Zato je prevajalec tu pred najtežjo nalogo, ki terja od njega poznavanje kontrastivnih razlik in leksikalno niansiranih pomenov nekaterih angleških pridevnikov.

Prostonastajajoče in ustaljene zveze

Pri rabi angleške zveze *noun-noun* moramo upoštevati tudi merilo razlikovanja med prostonastajajočimi in ustaljenimi zvezami. To merilo je lahko v oporo kot glavna smernica pri odločanju, ali je nujno rabiti zvezo *noun-noun* ali ne. V angleškem jezikoslovju v zadnjem času posvečajo veliko pozornost temu, kako se besede vežejo v besedne zveze in kako močne so kohezijske vezi med besedami (Benson et al. 1986:152–53, Kvam 1990:154, Gabrovšek 1991:106–107, Bahns 1993:57). Pri zvezah tipa *noun-noun* je tako mogoče razlikovati med: **1) ustaljenimi zvezami**, kamor spadajo ustaljene zloženke, angl. *fused compounds*, npr. *database*, *shop-floor*; in kolokacije, angl. *collocations*, npr. *customer service*, *research paper*; **in 2) prostonastajajočimi zvezami**, angl. *free combinations*, npr.: *glass insulator*, *response analysis*, *tyre manufacturers*. Prostonastajajoče zveze nastajajo spontano, pač zato, ker ni pridevnika, ali kot oblika zgoščenega izražanja.

Pri enkodiranju je izredno pomembno, da tako zelo obvladamo področje prevajanja, da spoznamo zvezo za ustaljeno ali pa vsaj zasluţimo, da bi utegnili biti, in jo potem preverimo. Prevajalec se mora zavedati, da je ustalje-

na zveza večbesedna leksikalna enota, angl. *multi-word lexical unit*, ki je poimenovanje za stvar. Huckin in Olson (1991:584) v svoji knjigi *Technical Writing and Professional Communication* povsem jasno prikažeta, da imajo nekatere samostalniške zloženke vlogo **poimenovanja** stvari, angl. *naming function*, druge pa so uporabljane le kot primerno jezikovno sredstvo za **strnitev ali kratko ponovitev**, angl. *short-form reference or repetition*.

Prevajalec mora torej pri svojem delu z veliko znanja in posluha sproti presoji, ali gre za ustaljeno večbesedno poimenovanje za kako stvar ali bo angleško zvezo *noun-noun* uporabil kot krajšo, zgoščevalno obliko.

Za zgled si oglejmo odlomek iz angleškega reklamnega besedila, ki opisuje prednosti avtomobilске znamke Bonneville:

... Features aimed at potential *import-car buyers* include integrated *ground effects* in a monochromatic *paint scheme*, *headlamp washers*, and designed-in *fog lights*. *Polymer composite front fenders* resist rust as well as minor dents and dings. *Rust resistance* is provided by two-side galvanized steel. ... Designing flush exterior surfaces, including *side windows* and *door handles*, not only updated the appearance, but reduced *drag and wind noise*. The *base model SE* maintains *fuel economy* at 27 mpg highway, best for a *full-size sedan*. A *driver-side airbag* is standard on all Bonneville's, with a *passenger-side airbag* optional. ...

Vir: *Machine Design*, avgust 1991, str. 17

V tem kratkem odlomku je cela vrsta angleških zvez tipa *noun-noun*. Nekatere od njih so preprosto večbesedna poimenovanja za znane ali na novo uvedene stvari, npr. *paint scheme*, *headlamp washer*, *fog light*, *polymer composite*, *rust resistance*, *door handle*, *full-size sedan*, *airbag*. Spet druge so priložnostne zveze, ki so nastale predvsem iz želje po zgoščenem izražanju, npr. *import-car buyers*, *ground effects*, ... *composite front fenders*, *drag and wind noise*, *driver-side airbag*. Seveda se je včasih težko odločiti, ali je zveza ustaljena ali prosta, npr. *side windows*, *fuel economy*. Včasih gre za vmesno stanje med ustaljenim večbesednim poimenovanjem kake stvari in kratko zgoščeno obliko izražanja.

Zveza dveh in več samostalnikov je nasploh izredno primerno sredstvo za kratko strnjeno izražanje ali kratko ponovitev že prej povedanih podatkov ali, kakor omenjata Huckin in Olson, »they can be used as types of short-form reference« (1991:583). Oglejmo si nekaj zgledov.

Primer 1:

We select the best toolholder-insert couples on the basis of the *examination* of the *rules*. The *rules examination* helps us decide on the optimum solution.

Primer 2:

The implementation of a *policy* for *replacing tools* requires the knowledge of the function of probability density that characterizes their stochastic nature for the specific cutting process. A dynamic *tool replacement policy* consists of ...

Sklepne ugotovitve

Iz tega razpravljanja o angleških zvezah *noun-noun* in njihovih ustreznih slovenščini lahko povzamemo, da gre v resnici za zelo obsežno kontrastivno temo, saj angleški levi samostalniški modifikator v slovenščini to zelo malokrat ostane. Kakršni koli

so že jezikovnozgodovinski vzroki za to, očitno je, da angleščina in slovenščina pri tem v obilici pokažeta svoji različni naravi. Prva, germanski jezik, ima te zveze za sebi lastne in za naravne, druga jih praktično ne pozna in izraža ustrezna pomenska razmerja v zvezi z levimi pridevniškimi, pa tudi desnimi nepridevniškimi modifikatorji in z izpeljavo. Pomembno za prevajalca je, da se tega neprestano zaveda in skuša izraziti pomenska razmerja na način, ki je vsakemu od teh dveh jezikov lasten in zanj naraven.

Iz pričujoče kontrastivne analize lahko povzamemo še tole.

1. Prevodni vzorci, ki smo jih ugotovili pri dekodiranju, so hkrati uporabni tudi pri enkodiranju. Izhajajoč iz slovenščine, bo prevajalec predvsem pazljiv pri tehle zvezah:

levi **pridevniški modifikator** + **samostalnik**: masovna proizvodnja – high volume production

samostalnik + desni **nepridevniški modifikator**:

center za raziskave – research centre; odkrivanje napak – error detection

samostalniška izpeljanka (nova tvorjenka) – potekajoča ali končana leksikalizacija: *platišče* – wheel rim; *tokovnica* – streamline

2. Pri odločanju za rabo zveze *noun-noun* je pomembno, da se zavedamo, da je raba te zveze bistvena:

kadar v angleščini ni ustreznega pridevnika: *home appliances* – gospodinjski pripomočki

kadar gre za večbesedno poimenovanje kake stvari: *odpadne vode* – waste water; *čistilna naprava* – waste water treatment plant

3. S stališča slogovno ustrežnejšega podajanja pa je raba teh zvez priporočljiva kot oblika zgoščenega predstavljanja informacij, ki prispeva k boljši koheziji besedila.

Viri

- Baer, M. D. (1983). Adjectives, Nouns and Hyphens. *Science*, Vol 222, pp. 368
- Bahns, J. (1993). Lexical Collocations: A Contrastive View. *ELT Journal*, Vol 47/1, January 1993, pp. 56–63
- Bartolić, L. (1978). Nominal Compounds in Technical English. In M. Todd-Trimble, L. Trimble and K. Drobnic (eds.) *English for Specific Purposes: Science and Technology*, Corvallis, Oregon: English Language Institute, Oregon State University, pp. 229–243
- Benson, M., Benson, E., & Ilson, R. (1986). *Lexicographic Description of English*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 252–253
- Booth, V. (1993). *Communicating in Science*, 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press
- Gabrovšek, D. (1991). Leksikološki in leksikografski vidiki nekaterih besednih zvez: 'dajanje predlogov' in sorodne zadeve v slovenščini in angleščini. V: *Vestnik*, 1/2, Vol XXV, Društvo za tuje jezike in književnosti, Ljubljana: Filozofska fakulteta, str. 105–135
- Huckin, T. N., & Olsen, L. A. (1991, 2nd ed.). *Technical Writing and Professional Communication. For Nonnative Speakers of English*. New York: McGraw-Hill Int., pp. 579–586
- Isačenko, A. V. (1958). K voprosu o strukturnoj tipologiji slovarnogo sostava slavjanskikh jazykov. V: *Slavia*, Nr. 26, str. 334–352
- Klinar, S. (1996). Zloženke. V: Klinar, S. (ured.) *Prispevki k tehniki prevajanja iz slovenščine v angleščino*. Radovljica: Didakta, str. 213–233
- Križaj, S. (1996). Nouns in the Attributive Position (Unfixed Combinations). V: Klinar, S. (ured.) *Prispevki k tehniki prevajanja iz slovenščine v angleščino*. Radovljica: Didakta, str. 81–86
- Kvam, A. M. (1990). Three-Part Noun Combinations in English: Composition – Meaning – Stress. *English Studies – A Journal of English Language and Literature*, Vol 71, No. 2, April 1990, pp. 152–161
- Lewis, M. (1993). *The Lexical Approach*, Hove: Language Teaching Publications, p. vi, pp. 115–132
- Mrak - Kosel, B. (1995). Kontrastivna analiza angleškega samostalnika v vlogi levega prilastka v znanstveno-tehničnih besedilih. Ljubljana: Filozofska fakulteta: magistrska naloga
- Quirk, R., et al. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*, Harlow, Essex: Longman Group
- Salager, F. (1984). Compound Nominal Phrases in Scientific-Technical Literature: Proportion and Rationale. In A. K. Pugh & J. M. Ulijn (ed.) *Reading for Professional Purposes: Studies and Practices in Native and Foreign Languages*, London: Heinemann, pp. 136–145
- Swan, M. (1995). *Practical English Usage*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press. sec. 379, 382
- Toporišič, J. (1984). *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja
- Trimble, L. (1985). *English for Science and Technology*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 130–135
- Vidovič - Muha, A. (1988a). *Slovensko skladensko besedotvorje ob primerih zloženek*. Ljubljana: Partizanska knjiga
- Vidovič - Muha, A. (1988b). Skladenska tipologija zloženek slovenskega knjižnega jezika. (Ob kontrastivni naslonitvi na nemške zloženke). *Slavistična revija*, let. 36, št. 2, str. 181–193
- Young, M. (1989). *The Technical Writer's Handbook*, Mill Valley, CA: University Science Books, pp. 23

Alan McConnell-Duff

Pride or Prejudice?

“You speak my language, so I don’t need to speak yours”

Uvod

Avtor članka je imel kot predstavnik DZTPS referat s tem naslovom na konferenci *Evropa – skupnost enakopravnih jezikov*. Konferenca je bila v Piseku na Češkem od 8. do 10. oktobra 1998 (poročilo o konferenci smo objavili v Biltenu DZTPS decembra 1998). Referat je bil med udeleženci dobro sprejet in je vzbudil zanimanje za razmere v Sloveniji, zato ga v celoti objavljamo v Mostovih.

English has indeed become a world language, but it is by no means everywhere and it is by no means always welcome.¹

Citizens of small countries are generally more polyglot than those of large ones. And, with English as an increasingly global language, more and more people have to invest in learning it, however many people share their native tongue.

(The Economist)²

I should, perhaps, begin with an apology to Jane Austen for having borrowed, and slightly altered the title of one of her best known novels. Yet I trust I may be forgiven, for the two words *pride* and *prejudice* are aptly suited to the themes of this conference.

My subtitle – “You speak my language, so I don’t need to speak yours” – reflects an attitude which most of us have encountered, if not precisely in those words.

In what follows, I should like to offer a personal and professional review of the –

sometimes troubled – relations between what are politely referred to as the “languages of greater and lesser diffusion” in Europe. Or, to put it more bluntly, the “bigger and smaller” languages. My reason for even daring to speak on these matters is that, as a native speaker of English, I have lived and worked for nearly twenty years in various parts of Central and Eastern Europe – mainly in Slovenia, from where I now come.

As a translator and language editor, working mainly from Slavic languages, I am constantly faced with the same difficulties as those faced by my Slovene or Croatian colleagues who, unlike me, are *not translating into their mother tongue*, but into the foreign language, English. It is because I share their problems that I feel I can understand them. In addition, I admire their skill, knowledge and professional devotion – for their task is harder than mine. This leads me to the first main point:

I. Translation in the New Europe

We begin with a paradox. During the era of socialism, especially during 70s and 80s, most countries of central and eastern Europe had flourishing state-funded publishing houses, many of which still survive today, e.g.

¹ Crystal, David

² “Little Countries”, *The Economist*, 3 January 1998.

Corvina Press in Hungary or Državna založba in Slovenia. These publishers produced books which were often of high quality and well translated. Some also churned out numerous unreadable tomes (in translation) with catchy titles such as "The role and function of workers' decision-making in the self-management process", or "Artistic-cultural and social manifestations in the year of 1979". It did not greatly matter whether or not the books had been sold or read – probably not – because the publishing had been paid for by the state.

Now, however, it does matter. State subsidies for books have been considerably reduced. Less money is available for "prestige" publications. As a result, many projects have to be abandoned. Also, if books are not sold, the publisher makes a loss, which in socialist times would have been covered by the state.

The second part of the paradox is this: while in the past many unnecessary works were being published, today there are many vitally needed publications – particularly dictionaries and glossaries relating to the "new" European terminology – which cannot be printed, or which appear too slowly, due to lack of (state) funds. In Slovenia, since the gaining of independence in 1991, we have been obliged to re-translate most of the legislation to bring it gradually into conformity with EU regulations. At the diplomatic, scientific and academic level, there is a constant demand for new official documents – protocols, quality assessments, university curricula, etc. All this must be done, and quickly done, in a foreign language – usually English. This is a problem which, I feel sure, faces all countries of central and eastern Europe during this period of transition. It is well expressed in these words from a recent article in Slovenia's main daily newspaper *Delo*:

Res pa je tudi, da je znanje angleščine v zadnjih letih, ko je Evropa odprla okna in

vrata svojih držav, zelo napredovalo in, če nam je všeč ali ne, je treba priznati, da *angleščina prodira in se vsiljuje* tudi v slovenski jezik, zlasti kadar gre za nove tehnološke izraze.

(*Delo*, my underlining)³

(It is also true that, in recent years, as Europe has opened the doors and windows of its states, the knowledge of English has increased and that – whether one likes it or not – it must be admitted that English is penetrating into and also thrusting itself upon the Slovene language, particularly in the domain of new technological expressions.)

³ Alja Košak, in *Delo*, 25 May 1998.

A further comment from the same article:

Kljub razširjenosti angleškega jezika ali prav zato pa je sredi Evrope še vedno trden babilonski stolp, ki se še naprej vzpenja v nebo. Gre za Evropsko unijo in njen sedež v Bruslju, kjer je trenutno priznanih že 11 uradnih jezikov. S pristopom Češke, Estonije, Madžarske, Poljske in Slovenije bo število uradnih jezikov, v katerih ministri v EU lahko uradujejo, še občutno povečalo armado prevajalcev.

(Despite the increasing diffusion of the English language – or, indeed, precisely because of this expansion – there still endures in central Europe a solid Tower of Babylon which continues to reach towards the skies. This is, in effect, the European Union with its headquarters in Brussels, where at present no fewer than 11 official languages are recognized. With the accession of the Czech Republic, Estonia, Hungary, Poland and Slovenia, the number of official languages in which the EU ministries can operate will lead to a significant increase in the "armada" of translators.)

This fact that English is penetrating into and thrusting itself upon smaller languages is one which David Crystal acknowledged in saying that "English has indeed become a world language, but it is by no means everywhere and it is by no means always welcome".¹

If there is *pride* on the part of those who speak the big European languages, it may be partly unconscious. A native speaker of English, German, French or Spanish may be accustomed to seeing documents impeccably translated from "smaller" languages, and may also give scant thought to the problems the translators may have had in adjusting the subtleties of their own language to the standardised requirements of the EU. To give just one brief example: recently, for the Euro-revision of a government law on food-hygiene regulations, I had to deal with the innocent-looking expression "*neoporečnost pitne vode*". I knew what it meant, but I couldn't translate it, because English has no suitable equivalent for "*neoporečnost*". If I had used the dictionary, I would have come up with something like: "the irreproachability/impeccability of drinking water". In the end, with help from colleagues, we came up with a bland Euro-solution: "the safety/assured quality of drinking water". One might have said "water beyond reproach", but not in an official document. Something had to be lost in the translation.

Something is often being lost in the translation

As far as speakers of the major languages are concerned, the translation is mainly a document for discussion, negotiation, in *their* language. It is a one-way road leading towards the target language, not a dual-carriageway leading back to the source language. You speak our language, we don't need to speak yours.

As a consequence, the countries in transition are inevitably faced with a form of lin-

guistic prejudice: as states they are recognised, but only on condition that they convert (translate/interpret) their languages into the lingua franca of the new Europe. This they must do to survive. The most striking example of this is that legal documents drawn up between two central European states – e.g. a contract between a company in the Czech Republic and one in Slovenia – will be drawn up in three languages (Czech, Slovene and English), but it is the English version which will be accepted in case of legal contest. Both the Czechs and the Slovenes would have no choice but to submit to the authority of the language imposed. It is not only in central Europe that this is so. As an Icelandic economist puts it: "It is simpler to accept from the start that your own language is going to be insufficient. The necessity of speaking English is unquestioned in Iceland." (The Economist)²

Pause for thought

Twenty years ago, at a conference in Paris, jointly organised by the British Council, the Goethe Institut, and the Alliance Française, on the topic of foreign language learning, I began wondering what would have happened if some uniquely valuable mineral had been discovered in Iceland, and that country had become the richest and most influential in Europe. Would we then all be busily learning Icelandic? Would French, German, English become second "second" languages? Would all official publications be first in Icelandic? Would there be a production boom in textbooks such as "*L'Islandique en Vite*", or "*Basic Icelandic*", or "*Vorsprung durch Isländisch*"...? Probably. But, of course, it did not happen. And so we return to the serenely practical words of the Icelandic economist, Markus Möller: "Citizens of small countries are generally more polyglot than those of large ones."

If citizens of small countries are more

polyglot than those of others, it is because their entire economic life depends not just on production but also on translation.

II Practicalities

The high visibility of the Web means that the English which is presented on its pages is also highly profiled across the globe. ... What sort of English is being used on the Web? What is linguistically correct? Does it matter that it often appears to be "wrong".

(The Author)⁴

In this second part, I should like to focus more closely upon the precise use of language – *in a foreign tongue*. Those concerned range from scientists, academics and politicians, to journalists, editors, and secretaries, from company managers to hotel waiters. And last, but foremost, translators.

Since we must accept that translation is a "necessary evil" – though often the only cure – let us briefly review what could be done to improve the situation.

i Professional training

Most translators over the age of 35 are language graduates who preferred not to go into teaching. They had to learn – "on the job" – skills for which they had not been trained, e.g. translating for a pharmaceutical or an electronics company, without a knowledge of either discipline (even in the mother tongue). Translation was used all too often as an examining device rather than a proper subject of study⁵, and the material was strongly biased towards literature. This was of little help to future translators, whose work would be more

likely to involve production quotas than literary quotations.

Although the situation may have marginally improved since independence, it is still the case in Slovenia and Croatia that working translators receive far too little *in-service* (re) *training* to help them adapt to the language demands of the new Europe.⁶ Apart from those working in the government offices, many translators are still unsure how to translate into their own language the increasingly prolific "buzz words" of the EU, such as "acquis communautaire", "co-operation procedure", "white paper", etc. Although translators are receiving training in Brussels and Strasbourg, they still remain the hand-picked few and it is difficult for them to pass on their experience to the general body of Slovene translators.

ii Status of the translator

One could say that translation, in Slovenia, is at present enjoying a "boom". Certainly, there is plenty of work available for those willing to

⁵ Although, as a generalisation, this is true, it must also be mentioned that excellent translation courses were already being provided by the universities of Prague, Bratislava, Graz, Ljubljana, Trieste, Zagreb, to name just a few.

⁶ In Slovenia, the recently established Department of Translation at the *Filozofska fakulteta* of the Ljubljana University has given an invaluable boost to translation studies and to recognition of the profession. In addition, training is being provided by government services, such as the Office for European Affairs, which acts in liaison with other governmental departments. There is also an independent agency (OST – Educational Consulting Services), which organises regular in-service training seminars for professional translators.

⁴ Susie Timms, in *The Author*, Journal of the Society of Authors, London, Spring issue, 1998.

take it on. This is especially true of the government departments, which have to produce an almost unstoppable flow of documents relating to Slovenia's endeavours to attain membership of both the NATO Alliance and the European Union. This work is likely to continue, and to increase.⁷

Heartening though this may be, we still face two constant concerns. Firstly, the *status of the translator*. Suitably qualified translators are able to join the DZTPS – The Society of Scientific and Technical Translators. Membership brings certain rights and privileges, but it does not automatically confer *professional* status upon those who work in companies. Translation – upon which the whole economy depends – is still not officially recognised as a profession comparable in status to that of, say, lawyer, economist, or teacher. Many translators are looked upon as little better than typists with language skills. Hence the translators' often repeated grudge against managers who say: "Type this out for me in German, please. It won't take long." We still have a long way to go before translators' skills are properly recognised.

Secondly, it is a generally accepted principle in western Europe that translations should be done by native speakers of the target language. This may be a sound principle, but in central and eastern Europe it remains, alas, merely an ideal. Quite simply, there are not enough competent native speakers of English, French, or German who are available to deal with the vast quantity of everyday work to be translated from Czech, Croatian, Hungarian, Slovak, Slovene...

If western Europe remains little interested in the languages of central and eastern Europe, it should at least gratefully acknowledge the immense efforts that are made here to satisfy the demands of the "big" languages.

III An informal note

The Slovene writer, working in a language spoken by little more than two million people, may almost physically feel the closeness of silence.

(Boris A. Novak, Slovene poet)⁸

When the Slovene poet and editor, Boris A. Novak, recently gave a public lecture (in English, of course) in Ljubljana, he spoke with a kind of teasing wistfulness of the fact that one ancient feature of the Slovene language could never properly be conveyed in a foreign language – the *dvojina*, or "dual-form". That is, a special form of the verb for referring to two things – or, especially, to two people. It creates an intimacy: *greva* – let's go, the two of us together – is different to *gremo* – let's (all) go together. To a Slovene, the difference matters; to a foreigner, it is just a further (unnecessary?) language complication – like the many accented vowels in Hungarian (the ó, ő, ü, ú). Yet it is a complication which is no more bothersome than is the use of the article (*the, a, an* etc.) in English, to speakers of Slavic languages.

I raise the point of language here, because I feel that there is a real danger that the dominance of English as the main language of international communication may lead to the gradual erosion of essential features of the mother tongue, such as accents and diacritic marks – e.g. the letters č, ž, š, in Slovene. As a result, business cards, letterheads, addresses and official names are often "cleansed" of accent marks in order to suit Western European tastes. For instance: *Dušanka Požar* or *Jože Senčar* become *Dusanka Pozar* or *Joze Senchar*.

⁸ Boris A. Novak, paper delivered at the Conference on Translation into non-mother tongues, University of Ljubljana, May 1997.

⁷ Alja Košak, *Delo*, 25 May 1998.

Sencar, and their addresses – *Črnuška cesta* 3, or *Zaloška cesta* 8 – become Crnuska street 3, or Zaloska street 8. This is of no help to anyone, particularly not to the postman!

It seems that different standards are being applied. In the British press, the French accents (*aigu* and *grave*) are generally respected, e.g. the town of Alès is not spelt as Ales (which would suggest a kind of beer). Yet *the same* accents are not regularly used for Hungarian names: Hunyadi Laszlo (László), Bartok Bela (Béla). Even the Portuguese and French cedilla – *ç* – and the Spanish *ñ* are usually respected. Yet it took several years of tournament playing before the Croatian tennis star could hear his name properly pronounced in public – Goran Ivanišević (not Ivanisevik!).

To some in the west, these may seem to be trivial matters, but they are not. Every country should have the right to retain its own orthography. After all, there can be few who cannot now pronounce the name of Lech Wałęsa.

I should like to end this informal note with a brief quotation from a letter sent to me from the President of the Dubrovnik Translator's Association:⁹

"I have just returned from a conference in Bratislava, which was extremely interesting because I was able to gain an insight into the work of colleagues in this part of the world, for we have all passed through the same "pains". I was pleasantly surprised when I spoke to colleagues from the Czech Republic, Slovakia, Poland etc., and saw how well they knew and understood our situation. At last, in this part of Europe, the Croatian language has become a recognised language – unlike the way it is regarded in Western Europe."

Underlying these words, it seems to me, there is a feeling which could be shared by all people from central and eastern Europe. The "pains" to which she refers are, of course, those of the war. Also, perhaps, of the problems of transition. But what is particularly striking, and moving, is the need for language recognition.

That need is one which is not always properly understood by those who have the privilege of working almost exclusively in their own language, and of approaching other languages mainly through translation.

Pride or prejudice? A bit of both, I feel. Yet, even though we cannot realistically expect to be receiving faxes in the diverse languages of central and eastern Europe, we may still hope that these languages may be given their due respect.

I end with a brief plea from two scientists whose paper had been returned by an eminent journal, because the referees considered that it needed rewriting:

The main comments of the referee result from the fact that we were limited in space.

We must also admit that we are both not native speakers of English.¹⁰

Would a speaker of one of the major European languages ever feel the need to make such a polite admission?

⁹ Extract from a personal letter from Tereza Matić-Brnadić, Atlas, Dubrovnik.

¹⁰ Extract from a personal letter, written by several authors (one Macedonian, the others Scandinavian), in reply to the editorial criticism of the language of the text.

Stanko Klinar

Kako prevajati slovenske primernike v angleščino?

Povzetek

Slovenske primernike (komparative) je mogoče razdeliti na **a) premočrtne primernike** (direct comparatives) – te prevajamo, kot je opisano v slovnica in učbenikih (večji – bigger, greater, larger), **b) približnostne primernike** (approximative/absolute comparatives) – te pa prevajamo na enega od naslednjih načinov: **1.** z osnovnikom, ki ga lahko modificirajo *fairly*, *rather* ali *quite*; iz kolokabilnih razlogov angleški osnovnik ni nujno slovarski prevedek slovenskega osnovnika; v takem primeru prehaja prevod v tukajšnjo četrto točko; **2.** z obliko na *-ish*; **3.** s primernikom; **4.** idiomatsko, brez slovnične sheme, nevzorčno, izjemno; lahko s presežnikom.

Summary

In both English and Slovene, comparatives (regardless whether adjectival or adverbial) are divided into two groups regarding their meaning and usage. (However, since the situation is comparable in both languages, primary emphasis is placed on adjectives.)

The first group comprises “genuine” grammatical comparatives, i.e. those which are part of the straightforward progressive or reverse gradation and express a higher or lower degree of the quality expressed by the positive degree.¹ These are regularly followed by *than* in English and *kot*, *kakor*, *od* in Slovene, e. g. *Joe is older than Tone.* / *Jože je starejši kot Tone.* Since their meaning is based on their direct grammaticality, they can be called **direct comparatives**. As the English and Slovene grammatical systems harmonize semantically (almost) completely in this point, these comparatives do not present a major translation problem and this article does not deal with them (apart from a brief notion for the sake of completeness of the article: 1 a/, 1–4; 1.1; 2.1, 9–11).

The second group includes comparatives which, though formally comparatives, regularly denote a lower degree of the quality expressed by the positive degree; or, rather, they express a hesitant decreased approximation of what the positive degree expresses and can be paraphrased with *fairly/rather/ (quite) + positive degree* in English, and *precej/dokaj + positive degree* in Slovene. They are never followed by *than/kot*, *kakor*, *od*, e. g. *An older man* / ie “rather old” / *came round ...* / *Oglasil se je starejši človek* / “precej star, ne več mlad, a tudi ne čisto star” / ... These can be called **approximative comparatives**. Or “implicit or absolute comparatives” (by Quirk et al., 1985, 7.85) (1 b/, 5–8; 1.1; 2.2). Slovene comparatives of this group show no clear-cut grammatically patterned translatability. In English they are rendered in one of the following ways (which are mostly idiomatically fixed in individual cases and thus not interchangeable):

1. By the positive degree (2.2.1), often modified by *fairly* or *rather* (which add their particular undertone of inclination or disinclination respectively), and sometimes *quite* (which carries

¹ According to Toporišič 1991, their basic task is to express “inequality” in reference to the positive degree.

the sense of neutrality or praise). The English adjective is often (far) different from the dictionary translation of the Slovene adjective, as it is subject to English collocation rules or is part of idiomatic set phrases. (Examples 25–58)

2. By attaching the suffix *-ish* to the positive degree (2.2.2) (which in some cases may add a negative connotation, more or less identical with that of *rather* in point 1.) (Examples 60–67)

3. By the English comparative degree (2.2.3). Unlike Slovene, the English language shows a very limited number of approximative ("implicit or absolute", cf. Quirk et al., l.c.) comparatives, even though it includes those of Latin origin (*minor, major*, etc.). As a result there is practically a negligible number of instances with approximative comparatives on both sides. (Examples 70–89)

4. By some idiomatic deviation (2.2.4), including even the omission/loss of the adjective (for reasons of style in advertisements and in cases where it is inherent in its noun). (Examples 90–104)

Apart from these four points some specific attention is dedicated to the Slovene word *več* (4–4.4.), which in some cases is – and in others is not – a comparative, and this inconsistency may generate [serious] translation errors. (Examples 110–145)

The appendix contains two final notes. The first (5.1) points out that the situation may be reverse to point 1 above: comparatives in English, positive degrees in Slovene. As these comparatives are mostly constituent parts of technical terms (stereotyped or set expressions) they do not present a serious translation problem, as they can easily be included in a bilingual dictionary (regardless of their grammatical background) insofar as an equivalent exists in both languages.

The second final note (5.2) suggests that approximative comparatives should, on account of their idiomaticity, be included in (bilingual) dictionaries as separate entries. In the Slovene-English Dictionary (Grad-Leeming, 1992), this is the case with *manjši, večji, starejši, mlajši, slabše, bolj, bolje, boljši, manj* (some others, eg. *krajši*, are recorded under the positive degree entry). These comparatives are probably taken from the SSKJ (Bajec et al., 1987–1991), where they also figure as independent entries. The Slovene-English Dictionary, however, unlike the SSKJ, does not distinguish between the direct and approximative status of the respective comparatives, and overlooks the fact that the Slovene approximative comparatives can, or even must, sometimes be translated into English in the form of the positive degree. Or the translation occurs along wordformational (the suffix *-ish*) and/or idiomatic lines.

Sestavek išče zgolj odgovor na naslovno vprašanje in se ne ukvarja z nikakršnim slovničnim opisom slovenskih in angleških primernikov/komparativov. Ne ozira se na razliko med pridevniki in prislovi in ne na različne oblike stopnjevanja, vendar pušča vrstnost in (ne)možnost za stopnjevanje, skratka ne zamuja se z nobenim slovničnim opisom stopnjevanja. Te in podobne reči najdemo v Toporišič 1991 in Quirk et al. 1985 in jih bomo imeli tukaj za samoumevno predznanje. V se-

stavku bo torej govor zgolj o prevedljivosti slovenskih primernikov ne glede na besednovrstno pripadnost in obliko.

1 Bistvena pri iskanju odgovora na naslovno vprašanje je pomenska razporeditev primernikov. Po Toporišič 1991 poznamo dve pomenski vrsti:

a/ »Primernik rabimo ... za to, da izrazimo *neenakost* med dvema predmetoma:

1 Jože je starejši od Toneta.

2 Bilo je lepše, kakor sem mislila.

3 Drama je boljša, kot se mi je prvotno zdelo.

4 Skromnejša je ko vijolica.« (str. 264)

b/ »Primernik ... uporabljamo tudi samo za izražanje *določene mere* lastnosti, ki jo ima kak predmet. V takem primeru ne mislimo na kakšno primerjanje, ampak hočemo izraziti le vrednost srednje vrste:

5 Pokażite mi, prosim, kakšno boljše blago sivozelene barve (tj. ne prav slabega ali dobrega).

6 Letos prodajajo po cestah kostanj slabše vrste (ne takega kot navadno).

7 Dajte mi, prosim, bolj zapečen kruh (ne prav bledega)!

8 Zadnjič se je pri nas oglasil starejši človek in nas prosil pomoči (ne prav star, pa tudi ne več mlad).« (str. 264 in 265)

Iz navedenih Toporišičevih primerov spoznamo dvojce.

1.1 PRVIČ: Drugače kot pri primerih 1–4 (tam izraža primernik višjo stopnjo lastnosti kot osnovnik; lahko bi tudi nižjo, če bi bil tam kak primer obratnega stopnjevanja: *dober – manj dober*; npr. *Drama je manj dobra, kot se mi je prvotno zdelo.*) izraža primernik pri 5–8 ne samo »vrednost srednje vrste«, marveč dejansko nižjo stopnjo (manjšo količino) lastnosti kot osnovnik, četudi formalno ni obratno stopnjevanje; *boljše blago* pri 5 je manj dobro kot *dobro blago*.² Prav vse pripisane razlage v oklepajih pri 5–8 je mogoče sopomensko izraziti s **precej/dokaj + osnovnik** (v nekaterih primerih je mogoče pomisliti tudi na parafrazo **čisto/bolj + osnovnik**): *precej/dokaj dobro blago*, *precej/dokaj slab kostanj* (*čisto slab*, *bolj slab*), *precej/dokaj zapečen kruh*,

precej/dokaj star človek. Ker po taki razlagi primerniki v teh primerih izražajo nepolno/približno količino lastnosti – ali drugače povedano: izražajo približevanje polni količini lastnosti, ki jo izraža osnovnik – lahko primernike iz te razpredelnice imenujemo **približnostne primernike** (approximative comparatives). Primernike iz prve skupine, ki imajo polno/premočrtno primerjalno nalogo glede na osnovnik in torej dejansko izražajo neenakost – jasno poudarjeno večjo ali manjšo količino lastnosti kot osnovnik – pa lahko imenujemo **premočrtne primernike** (direct comparatives).

1.2 DRUGIČ: Primere 5–8 je kljub Toporišičevi razporeditvi in razlagi v oklepaju vendarle mogoče razumeti tudi kot premočrtne primernike. (Primer 6 ima tako razlago, da tovrstnemu razumevanju naravnost idealno ustreza: izraža neenakost in bi bil lahko zapisan tudi v prvem Toporišičevem razdelku.) Konec koncev ne vemo, kako so sobesedilno in položajno pogojeni. Ali ni morda prodajalka pri 5 že prej pokazala blaga sivozelene barve, ki pa se kupcu ni zdelo dovolj dobro? Ali ni kostanj pri 6 kratkomalo slabši od lanskega? Ali nima pri 7 prodajalka na polici tudi bolj zapečenega kruha od tega, ki ga je ponudila? Z malo spremenjeno ubeseditvijo in dejanskim poznavanjem položaja bo tudi »starejši človek« pri 8 lahko pomenil starejšega od tistega, ki se je oglasil pred njim. Spoznanje, ki sledi iz tega, nas opozarja, da je ločnica med približnostnimi in premočrtnimi primerniki prosojno tenka in dovoljuje prehajanje skozi pore. Za prevajanje ima to neugodne posledice, ker ni mogoče zmeraj jasno določiti, v katero skupino kak primernik spada. Zamenjavanje skupin pa lahko sporočilo v prevodu – ta je zelo različen za obe skupini, glej 2.1 in 2.2 – zamegli ali docela izkrivi.³

2 Delovna naloga protistavnega raziskovalca je, ugotoviti, kako se prevajajo primerniki iz razdelka 1 a/ (1–4) in kako primerniki

² Spomnimo se stare šale:

Pri zdravniku:

»No, a se zdaj dobro počutite?«

»Dobro ne, ampak bolj.«

»To je pa ja dobro, če vam gre bolj.«

»Ampak bolje bi bilo, če bi mi šlo dobro!«

iz razdelka 1 b/ (5–8). Delovna domneva – in praksa to potrjuje – je: primerniki iz razdelka 1 a/ se prevajajo v angleščino kot primerniki (glej v nadaljevanju 2.1), primerniki iz razdelka 1 b/ pa večinoma drugače (glej v nadaljevanju 2.2).

(Ker je prevajalska rešitev za razdelek 1 a/ splošno znano dejstvo, je naloža tega sestavka predvsem, da ugotovi, kako se prevajajo primerniki iz razdelka 1 b/. Zaradi zvestobe naslovu pa se na kratko pomudi tudi pri razdelku 1 a/.)

Angleški prevodni odziv na slovenske primernike:

2.1 A/ Premočne primernike prevajamo v angleščino s primerniki.

To je tako splošno znano, da tukaj ne potrebuje utemeljitve. Razloženo je v vseh angleških učbenikih in slovnica (za Slovence) in sodi v temelje (slovenskega) anglističnega znanja.

9 Jože je starejši od Toneta. (navezava na 1)

– Jože is older than Tone.

10 Drama je boljša, kot se mi je prvotno zdelo. (navezava na 3)

– The play is better than I found it at first.

11 Skromnejša je ko vijolica. (navezava na 4)

– She's more modest than a violet.

It's more modest than the violet.

(Pač glede na to, na koga ali kaj se slovenski stavek nanaša.)

2.2 B/ Približnostne primernike prevajamo v angleščino:

2.2.1 I. z osnovnikom, ki ga lahko modificirajo *fairly* ali *rather* ali *quite*; *fairly* in *rather* (s slovenskim prevodnim odzivom *precej/dokaj/čisto/docela/bolj*) s svojo posebno težnjo v pohvalnost ali odklonilnost v skladu s to težnjo premikata čustveni poudarek, kot je razvidno v nadaljevanju pri primeru št. 25; glej tudi primere 26–58; *quite* se nagiba v pozitivno ali nevtralno konotacijo;

2.2.2 II. z obliko na *-ish*; končnica *-ish* (pritika se na pridevniški osnovnik, toda glej 2.3), ki sicer izraža približevanje k z osnovnikom izraženi lastnosti in se v slovenščini tudi lahko parafrizira s *precej/dokaj*, lahko teži v slabšalnost in tudi lahko napelje ton v to smer; glej primere št. 60–67;

2.2.3 III. s primernikom. Trditev je oprta na dejansko rabo v vsakdanji praksi in na Quirk et al. 1985 (7.85, pp. 466, 467), kjer je govor o »implicitnih« ali »absolutnih« primernikih. Taki naj bi bili latinski primerniki *senior*; *junior*; *inferior*; *superior*; *minor*; *major*; *prior*; *anterior*, in sicer zato ker

»they are not true comparatives in English, since they cannot be used in comparative constructions with *than* as explicit basis of comparison:

12 A is $\left\{ \begin{array}{l} \text{older} \\ *senior \end{array} \right\}$ than B.

Such Latin comparatives may be called *implicit*. (Another term that occurs is "absolute".)

A more or less "absolute" comparative

³ Izjave »Dr. Ivan Tavčar ... je bil sila užaljen, ko je kupoval Visoko, in je večji delež zanj dala žena Franja. Zelo je bil prizadet, ker ni bil lastnik samo on, ker se je običajno v tistih časih vpisovalo, da je bil lastnik samo moški.« (Vinko Demšar, Vir, 30. junija 1998) ni mogoče zanesljivo prevesti, dokler ne vemo, ali je bil prispevek gospe Tavčar dejansko »večji« od prispevka gospoda Tavčarja, ali pa je bil le »precej velik«. (Iz drugih virov vemo, da sta bila v zemljiško knjigo vpisana oba, vsak kot polovični lastnik. Če je bil torej njen delež enako velik, je »večji delež« v obeh pomenih neustrezen. Bil je v resnici *polovični* (*ali enak*) delež. – Idealen primer, kako mora prevajalec iskati zunajjezikovne/zunajbesedilne podatke za uspešen prevod; hkrati primer prevelike ohlapnosti/nediscipline slovenskega besedovanja.)

may occasionally be found also with other adjectives, as in

13 an *older* man ["rather old"], the *better* hotels, *finer* restaurants, *larger* political parties.«

Quirkovim primerom lahko dodamo še naše primere št. 77, 75, 79, 80, 81: *fuller* figure, *easier* routes, *wider* areas, *higher* regions, *more impressive* castle, in nekatere iz naslednjega odstavka.

V nekaterih tehničnih terminih je raba približnostnega primernika kolokativno utrjena: lesser/minor poets, minor offence, minor injury, major injury (= serious injury), minor operation, major operation (= serious operation), lower court, lesser spotted eagle; poorer districts; tudi pravkar navedeni larger political parties. (Glej 83–88 in 5.1.)

Quirkovo ime za naš približnostni primernik (approximative comparative) je torej »implicitni« ali »absolutni« primernik. Vprašanje, katero ime je ustrežnejše, pustimo na tem mestu ob strani in se posvetimo nekaterim spoznanjem, ki izhajajo iz Quirkovih trditev.

a) Razpoznavni znak »absolutnega« primernika v angleščini je možnost nadomestitve z osnovnikom, ki ga opišemo z *rather* (older = *rather old*), in nemožnost/nesmiselnost vezave z *than*. (Vzporedna trditev s slovenskimi ustreznici velja za slovenske približnostne primernike.)

b) Beseda »occasionally« v Quirkovem navedku kaže na majhno število absolutnih primernikov tipa *older* v angleščini. Tvorba teh je omejena, vzorec je nizkoproduktiven ali sploh neproduktiven. Pomembna razlika s slovenščino, kjer imamo opraviti z veliko približnostnimi primerniki, čeravno njihova tvorba tudi ni docela neomejena.

...

Omejena produktivnost se izkazuje v nemožnosti rabe nekaterih primernikov v približnostnem pomenu. Namesto njih se rabi *precej/dokaj* + *osnovnik* (torej pomensko istoveten izraz, glej 1.1). Npr.:

15 a) (Vremenska napoved): Na Primorskem *precej jasno* ... V prihodnjih dneh bo vreme *precej oblačno* po vsej državi.

??? Na Primorskem *jasneje* ... V prihodnjih dneh *oblačneje* po vsej državi.

b) Janez je *precej bolan/bolehen*. (???*bolj bolan/bolehen*. **bolnejši/bolehnješi*.)

(ad b/: Zdi se, da v povedkovnem položaju približnostni primernik ni mogoč ne v slovenščini ne v angleščini: *Union je eden boljših hotelov* (približnostni) – *Union je boljši* (premočrtni). Ta pojav bo obsežneje razložen na drugem mestu.)

Pomembno je, da v pravkar navedenem primeru, in v naslednjem (16), ne moremo predugačiti nobenega od pridevnikov, ne da bi zajadrili v slogovno čudaštvo. (Sporočilnost sicer ostaja še razberljiva.)

16 Na Primorskem in v *višjih* legah *precej jasno*, drugod *zmerno do pretežno oblačno*.

??? Na Primorskem in v *precej visokih* legah *jasneje*, drugod *oblačneje*.

»V precej visokih legah« namesto »v višjih legah« ubira seveda nasprotno smer, vendar tudi ta pristaja v jezikovnem čudaštvu. Še en nasprotni primer:

17 Proti večeru so možne *krajše* nevihte.

???Proti večeru so možne *precej kratke* nevihte.

(Glej tudi 37: *precej kratka* poročila???/39: *precej kratek* obisk???/pri 38 ima *precej kratek* nekoliko drugačen pomen.)

Zdi se, da našega primera 36 ne bi predelali v »?Ropar je bil oblečen v *debelejšo temnejšo* bundo.« Dva približnostna primernika skupaj nista zaželena.

Podobna slogovna razporeditev variantnih izrazov velja tudi v angleščini. Glede pasti slogovnega čudaštva glej 2.3 in glede možnosti za napačno sporočilo glej 1.2 in primer št. 20 (»Janko Kersnik«).

O tem, ali se rabi primernik ali parafraza s *precej* + *osnovnik* ali lahko oboje (40, 44), odloča izključno ustaljena raba, in to v slo-

venščini in v angleščini (tam seveda *fairly*, *rather*, *quite*, *-ish*...). (Ustaljene rabe se učimo v okviru vsesplošne vokabularne idiomatike in posebej primerniške kolokabilnosti – kot jo ponazarjajo številni primeri v tej razpravi.)

...

c) Marsikateri slovenski približnostni primernik bomo prevedli z latinskim primernikom:

18 večje politične stranke

– major political parties; tudi: larger/ (rather large) political parties

19 manjša zadeva

– a minor point; tudi: a less important point (glede na implicitni pomen tudi: a quite unimportant point); (po Quirk et al., l.c.).

(Glej tudi 2.2.3.)

Način prevajanja slovenskih približnostnih primernikov z »absolutnim« primernikom torej ni in ne more biti pogost. Ni ga mogoče paradigmatsko razširiti. (Vsaj ne daleč čez tukaj navedene primere.) Kakor hitro bi to ne-preverjeno poskušali, bi tvegali, da bo primernik v angleščini razumljen kot premočrtni primernik. Npr.: odziv domačega govorca angleščine na prevod

20 Janko Kersnik se je rodil v *manjšem* mestu severno od Ljubljane.

– * Janko Kersnik was born in a *smaller* town to the north of Ljubljana.

je: *Smaller than which?* Približnostnega *manjši* torej, ki je v slovenščini izredno pogost, ne moremo prevajati s *smaller*! (Glej primere 28–35, 64, 65, 92; glej tudi 5.2.)

– Drug primer: analogno z »older man«, ki je sprejemljiv (Quirk et al., l.c.), bi pričakovali *younger man* (»mlajši človek«), vendar obstaja ta – drugače kot v slovenščini – le v premočrtnem pomenu. – Takih pasti je v slovensko-angleškem odnosu še veliko, zato kaže na angleški strani uporabljati le preverjene absolutne/približnostne primernike. (Slovenski prevajalec naj jih po slovenskem vzorcu ne proizvaja. Glej primere 70–89.)

2.2.4 IV. z docela nevzorčnimi idiomatskimi odkloni, npr.: »višja izobrazba – college education« (96), »pomembnejši – of regional importance« (100); možni so popoln izpust (ignoriranje) slovenskega pridevnika v prevodu (primeri 90–93) in druge idiomatske posebnosti/nepričakovosti (94, 95, 97, 98, 99, 101), lahko presežnik.

2.3 V zvezi z 2.2.1 do 2.2.4 je mogoče reči: v posameznem primeru je navadno ustrezna samo ena rešitev. Kdaj je katera od različic (ne)dopustna, ni decela jasno. Zdi se, da imata nekaj vpliva širše sobesedilo in govorčeva osebna slogovna usmerjenost. Zadnjo besedo ima v vsakem primeru idiomatska sprejemljivost/ustaljenost, ki se ravna po oblikovnih omejitvah; končnico *-ish*, na primer, uporablja le omejena skupina pridevnikov germanškega izvora brez pridevniške pripone (izjema je pripona *-y*): *youngish* (63), *oldish* (62, 63), *easyish* (66), *shortish* (67), *smallish* (64, 65) (a tudi tu je treba upoštevati kolokabilnost: zveza **Newish Slovene history* (98) kot prevod naslova »Novejša slovenska zgodovina« kratkomalo ne obstaja!) – proti **theoreticalish* (46), **seriousish* (51), **leadingish* (55). Semantična omejitev v primeru št. 47 (»*You go on ahead, I'm rather slow.*«), kjer grajam samega sebe, je razvidna iz dejstva, da *rather* ni mogoče nadomestiti s *fairly*, razen če pričakujem, da me bo sopotnik zaradi moje počasnosti pohvalil.

(Glej tudi Klinar 1966, str. 206 in 207, odstavka 4.2.2 in 4.2.3, kjer so približnostni primerniki označeni kot pododdelek manjšalnice; ker izražajo nižjo stopnjo lastnosti kot osnovnik (glej tukaj 1.1), torej manjšo količino te lastnosti, jih je mogoče imeti tudi za manjšalnice.)

3 Ponazoritveni primeri

ad 2.2.1:

25 Sedaj so v modi *krajša* krila.

– (a) Fashion now prescribes *short* skirts.

(Čustveno nevtralna navedba dejstva. Izjava je v slovenskem izvirniku zaradi približnostnega primernika sicer omiljena, a omiljenosti v prevodu ni mogoče posneti. Angleška izjava »shorter skirts« vsebuje premočrtni primernik in za naš prevod ni uporabna. (Implicitne pomeni »shorter than before«, to pa v izvirniku ni mišljeno.) Neomiljeni angleški prevod »short skirts« je seveda hkrati prevod enako neomiljenega izvirnika »kratka krila«.)

(b) Now, *fairly*/(*quite*) short skirts are fashionable.

(Izjava se s strani govorca lahko razume kot pohvala, kot priporočilo ali nasvet; govorci razume pojav kratkih kikir kot še sprejemljiv, kot da hoče reči: »The skirts are on the short side, but not impossibly short.« (... not indecent.«))

(c) Girls now wear *rather short* skirts.

(Izjava kaže na govorčevo odklonilno stališče do kratkih kril in tistih deklet, ki se tako oblačijo. (Glej tudi 67.))

26 Oglasil se je *mlajši* moški.

– (a) A *young* man came round. (nevtralno)

– (b) A *fairly young* man came round. (všečno)

– (c) A *rather young* man came round. (odklonilno)

(Glej tudi 63.)

27 Profesorica klavirja je pripravila zvezek *lažjih* etud za učence drugega razreda.

– (a) The piano teacher prepared a volume of *easy* études for her class II.

(nevtralno, a primerno)

(b) ... *fairly easy* études... (pohvalno, všečno)

... *pretty*/(*quite*) *easy* études... (pogovorno, domačnostno, kolegialno pohvalno)

(c) ... *rather easy* études... (odklonilno; sopomensko z »easyish«, št. 66)

28 Janko Kersnik se je rodil v *manjšem* mestu severno od Ljubljane. – J. K. was born in a *small* town to the north of Ljubljana. (Kot rečeno – primer št. 20 – približnostnega *manj-*

ši ne moremo prevajati v angleščino s *smaller*. Ker je približnostni *manjši* v slovenščini izredno pogost, slovensko-angleški slovar pa zanj ne navaja prevoda *small* (glej 5.2), je njegova prevedljivost ponazorjena tukaj z več primeri (28–34); dodan je premočrtni *manjši/smaller* (35), obliko na *-ish* najdemo pri 65, idiomatske odklone pa pri 90, 92, če ne tudi pri 56 in 57.)

29 Boštanj je *manjše* gručasto naselje na dveh savskih terasah. – Boštanj is a *small* nucleated settlement situated on two river terraces above the Sava.

30 Ob termoelektrarni sta v Brestanici *manjša* obrata živilske in lesne industrije. – Apart from the thermal power plant, Brestanica boasts two *small* food and timber processing enterprises.

31 V kraju je *manjši* obrat tovarne izolacijskega materiala. – ... a *small* insulation materials factory.

32 Blizu naselja so zrastle *manjše* Medijske Toplice. – ... is the *small* Medijske Toplice Spa.

33 ... skozi naselje Dobovec in mimo *manjšega* smučišča Lontovž. – ... Through the village of Dobovec and past the *small* Lontovž ski-facility.

34 Spodaj na sedlu je bilo *manjše* pokopališče. – A *small* graveyard has been discovered on the saddle below.

35 Ob *manjšem* hotelu je kopališče na prostem (olimpijski in dva *manjša* bazena). – There is an Olympic swimming pool and two *smaller* pools next to the *smaller* hotel. (Premočrtna primernika! V tistem kraju je še en velik/večji hotel, ki pa nima kopališč na prostem. Kopališča ima manjši od obeh. (Zunajbesedilni/zunajjezikovni podatki so za pravičen prevod nujni!)) Drugi primernik ima premočrtno primerjavo v samem besedilu: oba druga bazena sta manjša od olimpijskega. (Primer 35 sicer v celoti spada k našim ponazoritvenim primerom 9–11.))

36 Ropar je bil oblečen v *debelejšo* temno bundo. – The robber wore a *thick* dark-colored anorak.

37 Najprej pa *krajša* poročila. (na radiu) – First some *brief* news./First a *short* outline of news.

38 Prejmite lepe pozdrave s *krajšega* dopusta v Bohinju. – Greetings from Bohinj – having a *short* holiday here.

39 Sedaj smo po hiši večinoma že pospravili. Če boste kdaj v Ljubljani in boste imeli vsaj malo časa, me, prosim, pridite obiskat. Vašega *krajšega* obiska bi bil zelo vesel. – Now we've got the house more or less straightened out. If you should ever be in Ljubljana and have at least some time to spare, please come and see me. I'd be very pleased { with even a *brief* visit.
if you came for even a *short* visit.

40 v *ožjem/širšem* pomenu besede – in the *narrow/broad* sense of the word

41 dom *starejših* občanov – old people's home

42 Dodal je, da za odstop nima *tehtnejših* razlogov in da je to čisto njegova osebna odločitev. (radijsko poročilo) – He added that there are no *weighty* reasons for his resignation, which remains his personal decision.

43 Na mejnih prehodih ni *dolgotrajnejšega/daljšega* čakanja na prestop državne meje. (radijsko poročilo) – There are no *long* waits/delays at the border crossings./On the border crossings there are no *excessive* waiting times.

44 Do *srditejših* spopadov pa tokrat ni prišlo. – *Violent* engagements, however, have this time not been reported.

45 (Mali oglas:) *Mlajša* profesorica išče v Ljubljani ali okolici enosobno opremljeno stanovanje ... – (Small ad:) *Young* teacher wants one-room furnished flat in Ljubljana or surroundings.//... in or near LJ.

46 Njegov pristop je *bolj* teoretičen, primeren za akademske predavalnice. – His approach is *rather theoretical*, suitable for a college lecture hall.

47 »Ti pojdi kar naprej, jaz sem *bolj počasen*.« – You go on ahead, I'm *rather slow*. (Glej tudi 78 in 95.)

48 Dajte mi, prosim, *bolj* zapečen kruh. (navsezava na 7) – Excuse me, can I have a *well-baked* loaf of bread?

49 Predsednik državnega sveta dr. I. K. je sicer s svojimi sodelavci prekržaril Slovenijo, vendar *večjega* zanimanja med tistimi, ki jim je bila namenjena predstavitev njihovega predloga volilnega sistema, ni bilo. (Delo, 29. novembra 1996) – The President of the National Council, Dr. I. K., has indeed travelled the length and breadth of Slovenia with his colleagues, but without any *great* interest among those to whom they presented their election system proposal.

50 Pogajanja so se končala brez *večjega* napredka. – The negotiations have ended without *much* progress having been made.

51 Priprave na volitve potekajo brez *večjih* težav. – Preparations for the elections are taking place without any *serious* difficulties.

52 Tiskovni predstavnik je izjavil, da ni *večjega* *poslabšanja* zdravstvenega stanja predsednika X. Y. – The spokesman said that there was no *noticeable* deterioration in President X. Y.'s health.

53 (Mali oglas:) Stanovanje v Ljubljani nudim *mlajši* pošteno upokojenki ... – (Small ad:) Flat in Ljubljana available for (an) honest *middle-aged* retired woman .../Flat in Ljubljana on offer to (a) *middle-aged* retired lady ...

54 V vodniku je opisanih tudi nekaj *lažjih* plezalnih vzponov. – The guide-book also contains (/brings descriptions of) a few *moderate* (/a few *fairly straightforward*) rock-climbing routes. (Glej tudi 80.)

55 *Pomembnejše* evropske borze so v zadnjem tednu poslovale uspešno. – The *leading* European stock-exchanges have operated successfully during the past week.

56 ... zmerno do pretežno oblačno z *manjšimi* padavinami ... – ... partly to predominantly cloudy with *occasional* showers ... (// with *slight* showers ...)

57 Človeških žrtev ni bilo, potres je povzročil le *manjšo* gmotno škodo. – Thankfully, the earthquake demanded no victims/casualties, there was { only (some) *limited* damage.
only *some* material damage.
only *some* physical damage.

58 *starejša/mlajša* kamena doba – the *Early/Late* Stone Age

Kolikor gre pri nekaterih primerih za besediščno (vokabularno) protistavno idiomatiko/ (kolokabilnost) v tem smislu, da prevod uporablja pridevnik, ki ni slovarska ustreznica izvirnemu pridevniku (51: večji – serious; 52: večji – noticeable; 55: pomembnejši – leading; 56, 57: manjši – occasional, some; 58: starejši/mlajši – Early/Late), toliko je mogoče prerazporediti te primere v naš četrti razdelek (2.2.4: »idiomatski odkloni«). Razlog, da so navedeni tu, je formalen: slovenskemu primerniku ustreza v angleščini osnovnik.

ad 2.2.2:

60 Kostelsko, *večje* območje na severni strani reke Kolpe ... – Kostelsko, a *largish* area along the northern side of the Kolpa river. (Glej tudi 89.)

61 Proti večeru so možne *krajše* padavine. – In the late afternoon, *short(ish)* showers are likely. (jutranje radijsko poročilo, 17. julija 1998)

62 Zadnjič se je pri nas oglasil *starejši* človek in nas prosil pomoči. (navsezava na 8) – The other day an *oldish* man came round and asked for help. (Glej tudi 63 in 73.)

63 Oglasil se je *mlajši/starejši* moški. – A *youngish/oldish* man came round. (Glej tudi 26 in 73.)

64 Janko Kersnik se je rodil v *manjšem* mestu severno od Ljubljane. – J. K. was born in a (?) *smallish* town to the north of Ljubljana.

(Drugače kot pri 60–63 – tam končnica *-ish* ne dodaja negativnih prizvokov – se pri tukajšnjem »smallish town« lahko vplete vtis malopomembnosti, zaniknosti tistega kraja; ker slog in vsebina pisanja (tukajšnji primer) skušata biti stvarna, znanstvena, čustveno nevtralna, *smallish* slogovno ni primeren. Glej tudi 28 in 20.

O čustveni nezanesljivosti končnice *-ish* ali, bolje, odvisnosti od vsebinske in slogovne usmerjenosti besedila priča tudi naslednji primer, 65; *-ish* tam nima nobenega slabšalnega podtona, hoče reči samo, da je Kamnik »precej majhno mesto« v primerjavi z drugimi, ki jih gotovo poznamo, a ima prav tako kot tista zelo razvito kulturno življenje.)

65 Kamnik, *manjše* mesto, a z zelo razvito kulturno dejavnostjo. – Kamnik is a *smallish* town, but has quite a lively cultural programme. (Razlago glej pri 64.) (Margaret Davis: "Smallish here simply means that Kamnik is not very big in comparison with other places one might know; it is, so to say, 'on the small side'. No depreciatory undertone.")

66 Profesorica klavirja je pripravila zvezek *lažjih* etud za učence drugega razreda. – The piano teacher prepared a volume of *easyish* études for her class II. (Zdi se, da avtor izjave hoče reči »prelahke vaje za drugi razred«, da torej kaže odklonilen odnos do tega zvezka etud. Glej tudi 27.)

67 (a) This one might suit you – you tend to go for *shortish* skirts. – Tale bo prava, tebi so všeč *krajša* krila.

(b) That might be Jane coming along now – she usually wears *shortish* skirts. – Tole bo najbrž Ivanka – sodeč po *kratki* kiklici.

(c) Those *shortish* skirts she wears don't really suit her plump figure. (I think her skirts are *shortish* for the plump figure she has.) – Tiste *kratke* kiklice prav nič ne pristojijo njeni okrogli postavi. (Po mojem so njene kiklice zanjo *prekratke*, ko je tako okrogla.)

O končnici *-ish* (kot nadgradnji naših primerov 60–67) je dobro vedeti:

1. da je pomen končnice *-ish* samo v nekaterih primerih enoznačno (po slovarski definiciji) slabšalen (*childish* – otročji, *amateurish* – nestrokovno, *mannish* – možačasta, *bookish* – iz knjig naučen, neživljenjski, neizviren, nepraktičen, neuporaben),

2. da je v drugih primerih slabšalnost odvisna od situacije in konteksta in osebnostnega poudarka (*shortish*, *easyish*, *smallish*) in je pridevnik a priori (po slovarski definiciji) ne vsebuje,

3. da nekateri pridevniki v vsakem primeru ostajajo čustveno nevtralni (*boyish*, *girlish*, *reddish*, *English*),

4. da je slovenski refleks angleških pridevnikov na *-ish* le redko približnostni primernik (*shortish* – (precej) kratek, krajši), večinoma je kaj drugega (*boyish* – deški, *reddish* – rdečkast, *English* – angleški).

ad 2.2.3:

70 Pokažite mi, prosim, kakšno *boljše* blago sivozelene barve. (navezava na 5) – Excuse me, can I have a look at some other grey-green material of a somewhat *better* quality?

71 eden njegovih *boljših* romanov – one of his *better* novels

72 Pogajanja so se končala brez *večjega* zblížanja stališč. – The talks have ended without reaching a *better* agreement. (Glej tudi 50 in 91.)

73 Zadnjič se je pri nas oglasil *starejši* človek in nas prosil pomoči. (navezava na 8) – The other day an *older* man came round and asked for help. (Glej tudi 62 in 63.)

74 Vabimo vas k poslušanju *starejših* slovenskih popevk. (radijski program) – The following now is a wreath of *older* Slovene songs/pop-songs.

75 Mesto Metlika daje delo ljudem iz *širše* okolice. – Metlika is a major centre of employment, providing work for people in the *wider* area.

76 »Težji primeri iz besedotvorja« – Harder Points in Word-Formation

77 Grad Mehovo, eden *lepših* in najbolj utrjenih gradov na Kranjskem. – Mehovo Castle, one of the *more impressive* and heavily fortified castles in Carniola. (Mešanje primernika in presežnika v slovenskem stavku ni ugodno za prevod. Prevajalec je zato v angleščini izravnal presežnik s predhodnim primernikom. Če bi se odločil za izravnavo obeh pridevnikov na presežniški ravni, bi bilo to za dejansko stanje na terenu previsoko.)

78 »Ti pojdi kar naprej, jaz sem *bolj počasen*.« – You go on ahead, I walk *more slowly*. (Oba, slovenski in angleški primernik, je mogoče razumeti bodisi kot premočrtni bodisi kot približnostni primernik. Glej tudi 47 in 95.)

79 (Vremenska napoved:) Na Primorskem in v *višjih* legah (približnosti primernik) precej jasno, drugod zmerno do pretežno oblačno. *Topleje* bo (premočrtni primernik). – In Primorsko and in *higher* regions it will be mostly clear, in other parts mainly cloudy. *Higher* temperatures are expected.

80 (a) V vodniku je opisanih tudi nekaj *lažjih* plezalnih vzponov. – The guide-book also contains descriptions of a few *easier* rock-climbing routes. (Glej tudi 54.)

(b) Poskusili smo se tudi z nekaterimi *lažjimi/težjimi* plezalnimi smermi. – We also tried some *easier/more difficult* rock-climbing routes.

81 Moda za *močnejše* ženske. – Fashions for the *fuller* figure.

82 V kraju je delovalo *nižje* sodstvo. – The town was the seat of a *lower* court.

83 Priprave na volitve potekajo brez *večjih* težav. – Preparations for the elections are taking place without *major* problems. (Glej tudi 51.)

84 Letos prodajajo po cestah kostonj *slabše* vrste. (navezava na 6) – This year the

chestnuts they sell in the streets are of somewhat/rather *inferior* quality. (Glej tudi 94.)

85 *večje/(pomembnejše)* politične stranke – *major/(larger)* political parties

86 *nižji/višji* oficir – *junior/senior* officer

87 pomembnejši *pesniki* – *major* poets

88 *manj pomembni* pesniki – *minor/lesser* poets

89 Po gradu Kostel se imenuje *širša* okoličnica Kostelsko, to je *večje* območje na severni, nekoliko *prostornejši* strani soteske reke Kolpe; obsega tudi pripadajoče stranske dolinice. – Kostel Castle lent its name to the *broadier* district – Kostelsko, a *largish* area along the northern, somewhat *broadier*, side of the Kolpa Gorge and its adjacent small valleys. (Prvi *broadier* je približnostni (approximative), drugi *broadier* je premočrtni (direct); prevajalec je, da ne bi v eni povedi navedel kar treh primernikov na *-er* (tretji bi bil približnostni *larger*), iz slogovnih razlogov uporabil obliko *largish* (brez slabšalnega podtona). – *Small valleys*, ki se sicer ne nanaša na slovenski primernik (četudi bi se lahko: *manjše stranske doline*), bomo imeli za regularni angleški način prevajanja slovenskih manjšalnic (»dolinice«), z običajnim opozorilom, da **smaller* tukaj ni uporaben.)

Značilni za ta razdelek so kolokacijske zveze, npr. 72, 75, 83, 84, in tehnični termini, npr. 82, 85–88. Take utrjene zveze se praviloma ne uporabljajo kot vzorec za tvorbo analognih zvez. V tem je (dodaten) razlog, da je angleški približnostni primernik uporaben (uporabljan) le v omejenem obsegu. (Seveda najdemo take kolokacijske/tehnično-terminalske zveze tudi v drugih razdelkih, npr. 55–58, 40–42, 61, 65, to pa kaže na močno idiomatsko obremenjenost prevajanja približnostnih primernikov.)

ad 2.2.4:

90 Kozmodisk – za ljudi z *večjimi* ali *manjšimi* težavami s hrbtenico. (reklama) –

Kozmodisk –

for people { with back problems.
with bad backs.

(Primer govori sam zase: prevod diktirajo zunajslavnične zahteve, namreč psiholingvistične reklamno-slogovne zahteve.)

91 Pogajanja so se končala brez *večjega* zbližanja stališč. – The negotiations have ended without harmonizing standpoints. (Glej tudi 50 in 72.)

92 (Planina pri Sevnici:) Urbanizirano naselje je središče kmečke okolice z *manjšima* industrijskima obratoma. – This urban settlement with two industrial plants is also the centre of an agricultural district. (Prevajalcu se je zdela uporaba približnostnega slovenskega *manjši* pretirana (v tistem besedilu prepogosta), in ga je v prevodu gladko izpustil; zelo v skladu s »trezno«, »premočrtno« angleščino, zakaj tudi pričakovani *small* na angleški strani je za opis slovenskih razmer pretirano pogost. V Sloveniji je eo ipso večina stvari »small«.)

93 Na letališču je prišlo do *krajšega* spopada. (Brnik, poleti 1991) – The airport was the scene of strafing. (»Strafing« implicira »krajši spopad«; *krajši* je torej bolj ali manj vsebovan v »strafing« in ga ni treba posebej prevajati.)

94 Letos prodajajo po cestah kostanj *slabše* vrste. – The chestnuts they sell this year are not a patch on last year's. (*ie* they can't possibly be compared to those of last year.) The chestnuts ... are not all that good. The chestnuts ... are not up to much.

95 »Ti pojdi kar naprej, jaz sem *bolj počasen*.« – You go on ahead, I can't go so quickly. (Slovenski primernik se lahko razume kot premočrtni ali kot približnostni, v obeh primerih zdrzne v angleščini na osnovniško primerjanje. Kontrastivna idiomatika si tu da opraviti z vprašanjem, zakaj se to zgodi. Čisto jasnega odgovora ni pri roki, a verjetno ima nekaj besede pretvorba iz slovenske trdil-

nosti v angleško nikalnost. Če pa si mislimo slovenski izvirnik v obliki »jaz ne morem tako hitro«, protistavne idiomatike tako rekoč ni več, ostane samo skoraj čisto slovensko-angleško slovnično vprašanje. – Glej 78 in 47.)

96 *višja* izobrazba – college education

97 (Iz jugoslovanskih časov:) *ožja* domovina (mišljena je Slovenija) – Slovenia

širša domovina (mišljena je Jugoslavija) – Yugoslavia

(Ali sta prevoda dobra ali ne, ostaja nerešeno vprašanje. Vsekakor sta »varna«. Boljših se avtor v času pisanja teh vrstic ni domislil. »If you want to play safe ...« – copyright Margaret Davis.)

98 *Novejša* slovenska politična, družbena in gospodarska zgodovina (Pojasnilo: knjižica s tem naslovom zajema slovensko zgodovino po francoski revoluciji in dunajskem kongresu.) – Slovenia after the French Revolution // A History of Slovenia after the French Revolution // Slovenia during the Past Two Centuries (**Newish/**Newer History of Slovenia) (Glej 2.3.)

99 Na mejnih prehodih ni *daljšega* čakanja na prestop državne meje. – (Pogovorno, neuradno:) You don't have to wait TOO long. (Glej tudi 43.)

100 Naselje je postalo *pomembnejše* zaradi *manjšega* obrata avtomobilske industrije, kamor hodijo na delo ljudje s *širšega* območja Gorjancev. – The settlement is of regional importance because of the small automobile industry plant here which employs people from the wider area. (Trije slovenski primerniki so v isti povedi prevedeni na tri različne načine, v skladu s pravili protistavne idiomatike, različnost pa, naravno, prispeva k slogovni pestrosti. – Glej tudi 75 in 89.)

101 dvakrat *manj* ljudi – half as many people tri dni *manj* kot en mesec – three days short of a month

102 (Cerkniško jezero:) V *novejšem* času so z betonskimi pregradami zapirali vodi pot

v podzemlje. S temi ukrepi so poplave nekoliko podaljšali, a presihanja niso odpravili. – (Quite) *R/recently* they have tried to fill the ponors (swallow holes/sink holes) with concrete to prevent the water from sipping away. These measures have somewhat extended the period of flooding, but have not stopped the drainage/but on the whole were not successful. (V tem primeru slovenskega primernika ne smemo jemati izolirano, pač pa kot del sestavljenega prislova; angleški prevod je prevod tega prislova, zato je vprašanje, kako prevesti ta primernik, domala brezpredmetno.)

103 V Mislinjskem grabnu raste pri Covnarci lipa z obsegom debla 780 cm, ena *debelejših* v Sloveniji. – At Covnarca in the Mislinjski graben Valley, stands one of the largest linden trees in the country; it has a trunk circumference of 7.8 m. (Slovenski primernik je seveda zakrinkan presežnik. Ko to ugotovimo, prevod ni več idiomatičen in tudi ne problematičen. Znotraj slovenskega sistema pa ostaja vprašanje, čemu tak primernik. (Žal je treba priznati, da je vzorec tovrstnega izražanja v slovenščini dokaj produktiven.) Se je avtor izjave pri 103 ustrašil naravnost povedati, kar misli, in je normalno pričakovani »strumni« presežnik omilil s »klecavim« primernikom? Mislim, da bi morali tovrstno jezikovno nedisciplino iz slovenščine odpraviti.)

104 Na *nižjem* sedlu je bilo manjše pokopališče. – A small graveyard has been discovered on the saddle below. (Spet slovenska jezikovna nedisciplina. Iz sobesedila in stanja na terenu je razvidno, da gre za vrh hriba in sedlo pod njim. In kako naj bi sedlo ne bilo nižje od vrha?! Slovenski stavek bi se moral glasiti: »Na sedlu (pod vrhom) je bilo ...« Če vzamemo slovensko izjavo dobesedno, namiguje, da sta tam dve sedli in da so na nižjem od obeh našli starodavno pokopališče. (Torej bi šlo v tem primeru za premočrtni primernik.) To pa dejanskemu stanju na terenu ne

ustreza. Tako si Slovenci s svojo jezikovno nedisciplino nakopavamo večje prevodne težave, kot bi bilo treba. Prevajalcu v angleščino je vsekakor treba čestitati, ker je dognal, kaj je slovenski avtor *hotel* povedati, in se ni oziral na to, kaj je *dejansko* povedal. – Glej tudi 34.)

4 Kot pododdelek je mogoče razdelku 2.2.4 (IV.) pridružiti prevajalsko idiomatiko v zvezi s slovensko besedo *več*.

SSKJ besede *več* izrečno ne imenuje primernik (morda pod vplivom SP 1962), četudi ga v prvih ponazoritvenih primerih pod opredelitvijo »izraža večjo količino ali mero, ant. manj« navaja v čisti vlogi premočrtnega primernika (npr. »zahtevati več denarja kot drugi«, »plačal jim je več, kot so zahtevali«). Primernik ga imenuje Toporišič 1991, str. 346, vendar rabe podrobneje ne ponazarja. V drugem pomenu, ki ga navaja SSKJ (»izraža nedoločeno večje število, količino, mero«), se približa pomenu našega približnostnega primernika in ga je mogoče parafrazirati s *precej/dokaj, znatno število, nekaj* (npr. »v nalogi je več napak«, »stavka več tisoč delavcev«), res pa je tu primerniški status besede *več* samo še formalen (po analogiji s prvim *več*), vsebinsko je kot primernik izpraznjen. A če še zmeraj menimo, da je tudi ta *več* primernik od *veliko*, in primerjamo količino, ki jo izraža, se izkaže, da pomeni *več* znatno manj kot *veliko*. Izjava *V nalogi je več napak* izraža (vsaj čustveno) manjšo količino napak kot izjava *V nalogi je veliko napak*. Ta preizkus lahko kvalificira drugi *več* kot približnostni primernik.

S prevajalskega vidika je treba oba pomena (obe rabi) natanko ločiti, ker je angleški refleks za prvi pomen *more*, za drugi pa *several*. K temu pristopijo še idiomatski premiki in pestrost zloženek, kot je ponazorjeno s primeri tukaj v nadaljevanju.

Druge rabe besede *več* – SSKJ: »izraža presežno stopnjo kake količine: denarja ima

več kot dovolj«, »izraža sorazmernost dejanja v nadrejenem in odvisnem stavku: čim več kdo ima, tem več hoče imeti«, »v zvezi *več ali manj*«, »v nikalnih stavkih« – imajo pri prevajanju v angleščino skupni imenovalc v besedi *more*.

Lahko je v teh zadnjih rabah tudi drugače, kot je razvidno iz nekaterih primerov v nadaljevanju, vendar nikoli *several*. (Glede nikalnih stavkov: tu so mišljeni bolj ali manj utrjeni / stereotipizirani / idiomatski klišeji (134–141), ne svobodne / proste, zaradi trenutne potrebe narejene, neomejeno produktivne nikalne izjave (113), kjer se *več* pojavlja kot premočrtni primernik in ga je mogoče prevajati izključno samo z *more*.)

Preveč se prevaja s *too much* ali *too many* glede na delitev rabe med *much* in *many* znotraj angleščine.

Zloženke z *več* imajo svoje posebne prevode; glej 4.4.

4.1 Več kot premočrtni primernik, v angleščini *more*:

(Primeri 115 in 119 kažeta idiomatski/kolokacijski odklon.)

110 Zahteval je *več* denarja kot drugi. – He demanded *more* money than the others.

111 Plačal jim je *več*, kot so zahtevali. – He paid them *more* than they had demanded.

112 Rusija zavzema *več* ozemlja kot ZDA. – Russia covers *more* territory than the USA.

113 Rusija nikoli ne bo mogla proizvesti *več* železa in jekla kot ZDA. – Russia will never be able to produce *more* iron and steel than the USA.

114 Čim *več* kdo ima, tem *več* hoče imeti. – The *more* one has the *more* one wants. (Pomen izjave je mogoče razložiti takole: tudi če ima (nekdo, kdorkoli) zdaj *več*, kot je imel prej, hoče imeti vnaprej še *več*, kot ima zdaj./ Ali: (nekdo) ima zdaj (sicer) *več*, kot je imel prej, toda v prihodnosti hoče imeti še *več*, kot ima zdaj. – Gre torej za pravi premočrtni primernik.)

115 Četudi ima Rusija *več* ozemlja, pa še daleč nima *več* prebivalstva kot Kitajska. – Though covering *more* territory than China, Russia is far from having a *bigger/greater* population. (Zaradi različnih jezikovnih sistemov je idiomatski odklon zmeraj možen. (Na »population« se veže »bigger« ali »greater«, ne »more«.) Podoben idiomatski odklon najdemo pri 119.)

116 Janez nas je *večkrat* obiskal kot Miha. – John visited us *more often* than Mike.

V teh primerih (110–116) je *več*/(*večkrat*) kot premočrtni primernik jasno nasprotje od *manj*/(*manjkrat*). Preizkus: *ad 110*: Drugi so zahtevali manj denarja kot on. *ad 112*: ZDA zavzemajo manj ozemlja kot Rusija. *ad 113*: Rusija bo vedno proizvajala manj železa kot ZDA. *ad 114*: Čim manj kdo ima, tem manj bo plačal davka. *ad 116*: Miha nas je manjkrat obiskal kot Janez.

117 Dobili smo petkrat *več*, kot smo zaprosili. – We got five times *more* than what we asked for.

118 Tu so tri strani *več*, kot si napovedal. – There are three pages *more* than what you said.

119 Direktor ameriškega onkološkega središča je izjavil, da so MDB preskušali po vseh pravilih, izidi pa so bili negativni, *še več*, MDB je toksična mešanica. (Delo, 30. julija 1998, str. 60) – The director ... said that they had tested MDB ... but the results were negative, *worse still*, MDB was found to be a toxic mixture. (Stopnjevanje negativnosti se izraža z *worse*; »še več« v našem primeru v resnici pomeni *še slabše*, *še huje*.)

4.2 *Več* kot približnostni primernik v pomenu *precej/dokaj*/(*kar*) *nekaj*. V angleščini *several* (ali kak sopomenski izraz):

120 Žal je v vašem spisu *več* napak, ki kažejo da ... – There are, regrettably, *several* mistakes in your essay, which show that ...

121 Stavka *več* tisoč delavcev. – *Several* thousands of workers have gone on strike. *Several* thousand workers ...

122 Bilo je *več* takih prilik, ko ... – There were *several* occasions when ...

123 Na trgu se je zbralo *več* ljudi, ki so vzklikali protivladna gesla. – *Several* people gathered in the square shouting antigovernment slogans.

124 *Več* svetovnih voditeljev je obsodilo teroristično dejanje. – *Several/A number of* world leaders condemned the terrorist act.

125 *Že večkrat* sem te prosil, da nehaj kaditi. – I've asked you *several times* to stop smoking. To sem *že večkrat*/(*precejkrat*, *kar nekajkrat*) razložil. – I've explained that *several times*. Boste videli, to se bo še *večkrat* ponovilo. – Just you wait! You'll see it repeated *several times more*. (*Several* in *more* se v zadnjem primeru ne izključujeta. Na *more* gledamo kot na ustreznico za slovenski *še*.)

4.2.1 1. V tem dokaj »absolutnem« pomenu beseda *več* vsebinsko res ni primernik, četudi se idealno ujema z našim približnostnim primernikom. Izraža manjšo količino brez (tudi samo implicitnega) primerjanja s kako drugo količino. Obstajata pa še dva formalna razloga:

– prvi razlog: *-več* se veže na predpono *pre-*, na katero se sicer vežejo izključno osnovniki: *prelep(o)*, *prekratek*, *premajhen* itd. in *preveč*, ne pa **prelepši*, **prelepše*, **prekrajši*, **premanjši* itd. Torej je *več* osnovnik;

– drugi razlog: *več* se prevaja s *several*, ki je stopnjevalno nesposobna beseda, svoj »osnovniški« pomen projicira v *več*.

4.2.2 2. Slovenski prevajalci težko sprejemamo *several* v pomeu *več*, ker se nam zdi, da *several* (Sinclair, 1990: »Several people or things means a fairly small number of people or things«; Sinclair, 1988: »Several is used to refer in an imprecise way to a number of things or people, when the number is not large but is more than two«) v primerjavi z *več* pomeni premalo. To je lahko celo res, vendar drugega izraza ni. Res je namreč tudi, da *several* kljub svojemu pomenu (»a fairly small

number») pomeni za angleško, v majhno količino usmerjeno idiomatsko čutenje bolj ali manj isto (količino) kot slovenski *več*, ki je v slovenskem idiomatskem čutenju usmerjen v »večjo« količino. Stvarna, nečustvena, »številčno« odmerjena količina je v obeh primerih ista. Nekateri domači govorci angleščine celo poudarjajo, da nikakor ni nujno, da bi *several* pomenil izključno »a fairly small number«. Torej je slovenski vtis nazadnje zmoten. (Recimo, da so nemški, francoski, italijanski, latinski *mehrere, plusieurs, parecchi, plures* po svojem »inherentnem« pomenu bližji slovenskemu *več*, a se tudi vsi prevajajo v angleščino kot *several*.) (Da je čustvo nezanesljiv merilec, nas spominja stara zgodba o optimistu in pesimistu v priči napol polne/napol prazne steklenice vina. Optimist: »Še pol ga imamo!« Pesimist: »Ah, samo pol ga je še.« Vina je pa v obeh primerih enako veliko.)

Da težko sprejemamo besedo *several* (in se je pri prevajanju redko domislilo, četudi je v angleščini normalno frekventna), je krivo tudi to, da se premalo zavedamo dvojnega pomena slovenske besede *več*. Slovenski anglist se ob prevajanju slovenskega *več* prehitro ustavi pri *more* in pusti v nemar dokaj tuji, a v mnogih primerih edino pravilni *several*.

4.3 Druge rabe (vezave) besede *več*:

130 Denarja ima *več* kot dovolj. – He has *more than enough* money. / He has money *enough and to spare*.

131 Čim *več*, tem bolje. – *The more*, the better.

132 *več ali manj* – *more or less*

133 To je razlog *več*, da ne odlašamo. – This is just *another / one more* reason why we shouldn't wait. (*Več* je v tem primeru sopomenka od *še*. Običajno obravnavamo *another* in *one more* kot dva od možnih prevedkov besede *še*. Ista prevedljivost potem zadeva ta *več*.)

134 Niti besedice *več*! – Not *another* word! (Don't let me hear *another* word!)

135 Ne čakajte *več*, pojdite! – Don't wait any *longer/more*, be off!

136 Zahvalil se je, da pomoči *več* ne potrebuje. – He thanked us, saying that he didn't need our help any *longer/any more*.

137 Tega ne smete *več* storiti. – You shouldn't do it any *more*. // You shouldn't do it *again*.

138 Nikoli *več* se niso vrnili. – They didn't return any *more*. // They *never* returned. // *Never* did they return *again*.

139 Ne bom *več* prišel. Ne bo me *več* v vašo hišo. – I won't come any *more*. // I won't come *again*. // You won't see me *again*. I'll never knock on the door of your house *again*.

140 Še kaj? *Nič več*.

– Anything else? *No (more)*!

Skupna pripomba k 134–140: na *več* je mogoče gledati kot na vzporedno/sopomensko obliko členka *še*. *Več* se pojavlja v nikalnih, *še* v trdilnih izjavah. Preizkus: *ad* 134: »Še eno besedico...«, *ad* 135: »Še čakajte...«, *ad* 136: »... da pomoč še potrebuje« itd. Nekateri prevedki za ta *več* so zato istovetni s prevedki za *še* (»another, (one/any) more, again«), ker angleščina ne pozna analogne razporeditve zadevnih besed med trdilne in nikalne izjave. (Glede na to, da je *še* členek, bi isto besednovrstno določitev pričakovali za sopomenski *več*. Toda po SSKJ sta *več* in *preveč* (samo) prislova.)

141 Quoth the raven, "Never more!" (E. A. Poe) – Reče krokar: »*Nikdar več*!«

142 Boste videli, to se bo še *večkrat* ponovilo. – Just you wait! You'll see it repeated *quite often*.

143 To je pa že *preveč*! – That's *too much*! // Well, *that's the limit*! // Well, *that's going beyond a joke*!

144 *preveč* ljudi – *too many* people

145 En sam pogled je vzel jo *preč*, nazaj ne bo je nikdar *več*. (Prešeren) – One glance alone took it away – Took it *for ever* and a day. (W. K. Matthews and J. Lavrin)

4.4 Nekatere zloženke z *več-* kot prvo stavino:

večnamenski prostor – multipurpose room,
večnarodna država – multinational state,
večstrankarski sistem – multiparty system,
večpomenski izraz – polysemic expression,
večzložen – polysyllabic,
večvreden – superior,
večglasno petje (glasba) – partsinging; polyphonic singing (music),
večkrat – 1. more often (116); 2. several times (125)
večkratnik – multiple

Za dodatne primere glej SSKJ in za dodatne (drugačne) prevode Slovensko-angleški slovar.

5 Sklepni pripombi

5.1 1. Po angleškem pojmovanju so *upper*, *lower*, *latter*, *further/farther* primerniki. (Quirk et al., 1985, 7.75 Note, p. 459; 7.81, 7.85, Note [c], p. 467; 17.97, p. 1325) Vendar ne v vseh primerih. Quirk et al., 1985, p. 467: »*Upper* and *lower* have no comparative force in *upper case* («capital letters») and *the lower leg* («the bottom part of the leg»). They are not comparatives of *up* and *low*, since we cannot say **up case*, **the low leg*, etc.« Nekoliko kontradiktorno imenujejo isti avtorji *latter* (v *the latter question*) in *upper* (v *the upper storeys*) »absolute comparatives« (str. 1325), saj menda tudi tu ni mogoče reči **the late question* in **the up storeys* (če neuporabnost osnovnika velja kot dokaz). Vendar je to notranja zadeva angleščine in na slovensko-angleško protistavno zanimanje bistveno ne vpliva. Slovensko-angleška protistava gradi na soglasju, da so tu našteje besede s končnico *-er* formalno komparativi, in jo zanima njihov refleks v slovenščini. Pri tem zanemari tiste primere, ko se katerikoli od teh primernikov (in še nekaterih drugih) prevaja v slovenščino s primernikom (česaravno se nekateri od tu navedenih primerov navezujejo

naravnost na odstavek 2.2.3 in primere 70–89)

(I walked *further* than I intended. – Šel sem *dlje*, kot sem nameraval iti; *upper* storeys – *višja* nadstropja; *upper/lower* classes – *višji/nizji* sloji; *lower* animals – *nizja* bitja, *higher* animals – *višja* bitja, *višje* razvite živali; *lesser/minor* poets – *manjši/manj* pomembni pesniki; *lower* court – *nizje* sodišče; *greater* Calcutta – Kalkuta s *širšim* okoljem, zaledjem)

in se ne zamuja s slovnično (skladenjsko) razlago besede *latter* (ta se sklicuje na prej v povedi drugo navedeno zadevo in se običajno pojavlja kot protivni par s *former*, ki se sklicuje na prvo navedeno zadevo), ker te stvari izkazujejo prenizko stopnjo protistavne idiomatičnosti, so slovnično razločljive (in dejansko že razložene) in slovarsko obvladljive. Zanimajo pa jo primeri, ko angleškemu primerniku ustreza slovenski osnovnik. To se zgodi pri:

upper storeys – zgornja nadstropja,
upper lip/jaw – zgornja ustnica/čeljust,
lower lip/jaw – spodnja ustnica/čeljust,
upper/lower teeth – zgornji/spodnji zobje,
the *upper* half of one's face – zgornja polovica obraza,

upper case – velike črke,
lower case – male črke,
the *Upper* House – Zgornji dom (the House of Lords),

the *Lower* House – Spodnji dom (the House of Commons),
the *upper/lower* class – zgornji/spodnji (delavski) sloj,

Upper/Lower Carniola – Gorenjska (»Zgornja Kranjska«)/Dolenjska (»Spodnja Kranjska«),
Upper/Lower Styria – Zgornja/Spodnja Štajerska,

Upper/Lower Austria – Zgornja/Spodnja Avstrija (/Avstrijska),
the *Upper/Lower* Engadin – Zgornji/Spodnji Engadin,

the Upper/Lower Bohinj Valley – Zgornja/Spodnja bohinjska dolina,
 the Upper/Lower Savinja Valley (/Soča Valley, Krka Valley, Danube Basin, etc.) – Zgornja/Spodnja Savinjska dolina (/Soška dolina, dolina Krke, porečje Donave itd.),
 That's a further reason for deciding now. – ... nadaljnji/dodatni/še en razlog za takojšnjo odločitev,
 the latter question – drugo vprašanje (od dveh postavljenih),
 higher education – visoka izobrazba (glej tudi primer št. 96),
 the lesser spotted eagle – mali klinkač (zool. termin),
 the greater horn-eared owl – velika uharica,
 Greater London – Veliki London,
 greater Calcutta – Kalkuta s predmestji in okolišem,
 the Greater/Lesser Antilles – Veliki/Mali Antili,
 the more recent past – polpretekla zgodovina,
 Greater Manchester Transport – Potniški promet Velikega Manchestra / Avtobusne proge za Manchester in primestja.

Obstaja še več primerov, vendar naj tukajšnji zadostujejo za ponazoritev pojava. V teh primerih imamo torej opraviti z nasprotnim pojavom glede na naše primere 25–58: tam slovenskemu primerniku ustreza angleški osnovnik, tukaj slovenskemu osnovniku angleški primernik. Vzorec je zmerno produktiven pri *upper* in *lower*, ki zaznamujeta stvari, ki nastopajo v parih tako, da je ena višja (nižja) od druge (zlasti pogost pojav pri zemljepisnih imenih), pri *lesser* in *greater* v biologiji in pri *G/greater* v zvezi z mesti v pomenu »véliki«, to je »celotno mesto skupaj s predmestji in primestjem«⁴. A tudi tu imamo večinoma opraviti s stereotipiziranimi zvezami in tehničnimi termini, ki so slovarsko obvladljivi. Zato ta pojav, četudi je kot obrnjena slika našega razdelka 2.2.1 (25–58; seveda tudi ta razdelek držijo v šahu nekatere stroge koloka-

cije) zanimiv dodatek k celotni razpravi, sodi zaradi slovarsko obvladljivega besedišča med manj kočljiva (vendar ne nepomembna) prevajalska razmišljanja.

5.2 2. Slovensko-angleški slovar (Grad-Leeming, 1992) zelo smiselno odpira posebne iztočnice za izredno frekventne slovenske primernike *manjši*, *večji*, *starejši*, *mlajši*, *slabše*, *slabši*, *bolj*, *bolje*, *boljši*, *manj*, morda pod vplivom SSKJ-ja (delno morda pod vplivom Slovenskega pravopisa 1962, morda tudi pod vplivom kakkega tujejezičnega slovarja; tako ima Langenscheidt, Springer 1974 iztočnico *größer*; najprej s pomenom direktnega, nato aproksimativnega primernika z razlago »*ziemlich groß*«), vendar v nasprotju s SSKJ-jem (in Langenscheidtom) eksplicitno ne loči dvojne naloge zadevnih primernikov. Iz prevedkov jo je potem implicitno vseeno mogoče izluščiti, zlasti iz prevedkov dodanih frazeologemov. V slovarju utegne biti še več primernikov, nekateri se skrivajo v frazeološkem gnezdu pod osnovniško iztočnico, npr. *krajši* pod iztočnico *kratek* za prevod idiomatskega metaforičnega izraza *potegniti krajši konec* – *to get the worst of it*; *to be the loser*. Vendar nas ta idiomatska zastranitev tu pravzaprav ne zanima. Zanima nas to, da slovar kljub dobri volji formalno ne loči med približnostnimi in premočrtnimi primerniki in torej »ne ve«, da se *krajši* lahko prevede tudi s *short(ish)* ali še

⁴ »Great Britain« seveda ne napreduje v »Greater Britain«, razen v besedni igri. Premier Heath je npr. v času vključevanja Anglije v skupni evropski trg splovil reklamno krilatico »from Great Britain to Greater Britain«. Krilatica je bila na moč uporabna za trenutne politične potrebe in je v taki igrivosti lahko vzorčno uporabna tudi drugod, vendar ostaja njena aplikabilnost oblikovno in vsebinsko zelo omejena. (Prevod v slovenščino: »?Od Velike Britanije do še večje (Večje?) Britanije.«)

kako drugače (glej naše primere 25, 37, 38, 39, 61, 67, 93). Analogno v slovarju ne najdemo podatka, da se *manjši* lahko prevede (ali celo mora prevesti) tudi s *small* in na druge, nekatere med njimi idiomatsko vokabularno zelo odklonjene (»neslovarske«) načine, od *smallish*, *occasional/slight* (showers) do popolnega izpusta, glej naše primere 28–35, 56, 57, 64, 65, 90, 92, 100. Približnostni *manjši*, ki ga slovar tako seveda (še) ne imenuje, je v njem dosledno samo *minor* (»minor injuries/offence«; tukaj primera 19, 88). Podobna ugotovitev velja za približnostni *večji*, saj je ta v slovarju dosledno samo *major* (»major injuries/role/tragedy«; tukaj primeri 18, 83, 85, 87), prevedki, ki jih najdemo v naravi, pa v resnici verjetno celo presegajo seznam iz te razprave, npr. *great*, *much*, *serious*, *noticeable*, *considerable*, *leading* itd., glej 49–52, 60, 72, 90, 91. *Starejši* in *mlajši* bi v slovarju bržčas potrebovala še besedotvorna *oldish* in *youngish* (tukaj 62 in 63; a glej tudi 26, 41, 45, 58, 73), seveda pa civilizacijsko pogojena kolokabilnost pozna še drugačne odklone (53: *middle-aged*). *Slabši* je v slovarju dosledno *worse* (v idiomatski zvezi tudi *worst*), nezapisan pa je ostal *inferior* (tukaj 84), čeravno so drugi latinski primerniki, npr. *minor*, *major*, *senior*, *junior* za *manjši*, *večji*, *starejši*, *mlajši*, vestno zapisani.

To nikakor ni očitek slovarju. Nasprotno, ta pripomba želi poudariti hvalevredni domislek glede slovarskega zapisa primerniške prevajalske problematike. Po večji oza-veščenosti bo v prihodnje gotovo storjenega še več.

Sklicevanje na

Bajec, A., et al., ured. (1962) Slovenski pravopis. Ljubljana: DZS in SAZU

Bajec, A., et al., ured. (1987–1991) Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: DZS in SAZU

Grad, A., et al. (1978) Veliki angleško-slovenski slovar. Ljubljana: DZS

Grad, A., Leeming, H. (1992) Slovensko-angleški slovar. Ljubljana: DZS

Klinar, S., ured. (1996) Prispevki k tehniki prevajanja iz slovenščine v angleščino. Radovljica: Didakta

Quirk et al. (1985) A Comprehensive Grammar of the English Language. London and New York: Longman; seventh (corrected) impression 1989

Sinclair, J. M., ed. (1988) Collins COBUILD English Language Dictionary. London and Glasgow: William Collins Sons/Collins ELT

Sinclair, J. M., ed. (1990) English Learner's Dictionary (COBUILD series). London and Glasgow: Collins

SP 1962 – glej Bajec et al. (1962)
Springer, O., ed. (1974) Langenscheidts Enzyklopädisches Wörterbuch, Teil II, Deutsch-Englisch. Berlin: Langenscheidt

SSKJ – glej Bajec et al. (1987–1991)

Stein, J., ed. (1983) The Random House Dictionary of the English Language. New York: Random House

Toporišič, J. (1991) Slovenska slovnica. Maribor: Obzorja

Toporišič, J. (1992) Enciklopedija slovenskega jezika. Ljubljana: Cankarjeva založba

Za zbiranje primerov so bili uporabljeni raznovrstni viri, največ Slovenija – turistični vodnik in pripadajoči angleški prevod, Zaklada Slovenije in pripadajoči angleški prevod, dnevno časopisje, radijska poročila in konzultacije z dr. Margaret Davis.

Računalniška orodja za prevajanje

Povzetek

Prispevek predstavlja sodobne računalniške tehnologije za prevajanje, predvsem pomnilnike prevodov in terminološke banke. V prvem delu prispevka je na kratko orisano področje in predstavljene najpomembnejše prednosti in pomanjkljivosti teh programov, v drugem delu pa sledi preskus programa ATRIL Déjà Vu na nekoliko daljšem besedilu s področja farmacije. Pri tem naj bi pokazali predvsem to, da je uporabnost teh orodij močno odvisna od značilnosti besedil, ki jih prevajamo, in od narave prevajalskega dela. V sklepu so nakazane smernice razvoja prevajalskih tehnologij v prihodnosti in uvajanja le-teh v tukajšnji prevajalski prostor.

Summary

The paper is an introduction to the state-of-the-art computer technologies for translators, particularly focusing on translation memories and terminology management systems. The first sections briefly outline the field of translation tools and present some of their advantages and drawbacks. The section following demonstrates the performance of the ATRIL Déjà Vu translation memory system in the translation of a technical text. Our main objective is to show that the efficiency of these tools depends very much on the characteristics of texts to be translated and generally on the nature of the translation project. Finally the paper briefly discusses the possibilities of further development in this field and the need for broader implementation of translation tools in Slovenia.

Uvod

Povpraševanje po prevajalskih storitvah se že nekaj časa pri nas in v svetu povečuje, še posebej izrazito v nekaterih gospodarskih dejavnostih, državni upravi in mednarodnih ustanovah. Razlogov za to je več, v zadnjem desetletju pa so k temu pripomogle predvsem nove komunikacijsko-informacijske tehnologije, ki omogočajo hitrejša in učinkovitejša povezave med pripadniki različnih jezikovnih skupin, in vse bolj intenzivne gospodarske in politične poteze združevanja v Evropi in svetu. Pa ne gre le za povečanje povpraševanja. Prevajalci naj bi obvladali strokovno področje in terminologijo, v zadnjem času pa tudi sodobne prevajalske tehnologije in orodja. Kakovostne prevajalske storitve so temu primerne visoko cenjene, tega pa si marsikateri naročnik dolgoročno ne more privoščiti. Tako ni

presenetljivo, da razvoj računalniškega prevajanja že nekaj časa narekujejo veliki naročniki prevodov – multinacionalne družbe, Evropska unija ipd.

Želja po popolni ali delni avtomatizaciji prevajalskega procesa je stara že desetletja – prve resne raziskave o strojnem prevajanju (*MT – Machine Translation*) so se začele v ZDA v zgodnjih petdesetih letih. Šele s prevlado osebnih računalnikov pa se je razvila veja računalniško podprtega prevajanja (*CAT – Computer-Aided Translation*), ki je za »profesionalce« neprimerno bolj zanimivo; orodja za strojno prevajanje pa so danes namenjena predvsem ljudem, ki se z jezikom ne ukvarjajo poklicno.

Strojno prevajanje zajema vsa orodja, pri katerih je prevajalski proces s pomočjo modulov za oblikoslovno in skladenjsko analizo in

sintezo ter eno- in dvojezičnih leksikonov do največje možne mere avtomatiziran, vloga človeka pa je omejena na morebitno pripravo besedila in popravo rezultatov. Orodja za računalniško podprto prevajanje pa prevajalski proces le olajšajo in pospešujejo in v širšem pomenu besede obsegajo vse računalniške pripomočke, ki utegnejo prevajalcu pomagati pri delu (črkovalniki, tezavri, elektronski slovarji, terminološke banke, pomnilniki prevodov itd.). Drugače povedano, orodja za strojno prevajanje so usmerjena v avtomatizacijo oziroma simulacijo samega miselnega, introspektivnega dela prevajalskega procesa, računalniško podprto prevajanje pa je večinoma podpora referenčnega dela, tj. iskanja po slovarjih, vzorčnih besedilih, terminoloških bankah ipd.

Pomnilniki prevodov

Eden pomembnejših premikov zadnjega desetletja je razvoj programov s pomnilnikom prevodov (*TM – Translation Memory*). Pomnilnik prevodov je podatkovna zbirka *prevodnih enot*, navadno povedi ali krajših delov besedila, ki so – kot izvirmik in prevod – shranjeni v pomnilniku in so ob morebitni ponovitvi enakega ali zelo podobnega dela besedila na voljo za ponovno uporabo. Osnovna zamisel tega orodja je torej, da se pri nekaterih vrstah besedil določene strukture, formulacije ali cele povedi ponavljajo, zato pomnilnik prevodov med prevajanjem v ozadju išče podobne ali enake enote in jih prevajalcu samodejno ponudi. Program s pomnilnikom prevodov navadno poleg tega obsega še orodje za izdelavo in upravljanje terminoloških bank, lahko pa ima vgrajeno tudi komponento za vzporejanje (*alignment*), s katero pomnilnike ustvarjamo iz že prevedenih besedil, preverjanje črkovanja, strojno prevajanje in drugo.

Pogoj za uporabo tega orodja je, da imamo izvorno besedilo v elektronski obliki. Program besedilo razdeli v segmente ali enote, vsaka

prevedena in potrjena enota pa se zapiše v pomnilnik. Pri vsaki novi enoti, ki jo začnemo prevajati, program samodejno pregleda zbirko prevodnih enot in nam ponudi katero od treh možnosti:

- ni zadetka (*no match*): če se nobena enota v pomnilniku do (uporabniško) določenega odstotka ne ujema z novo,
- megleni zadetek (*fuzzy match*): če je program našel eno ali več enot, ki so novi do določenega odstotka podobne,
- poln zadetek (*exact match*): če se najdena enota popolnoma ujema z novo.

Ker pomnilnik prevodov nima vgrajenih modulov za morfosintaktično analizo prevodnih enot, ampak je sposoben prepoznavati podobnost le na ravni besed ali besednih nizov, je teoretično uporaben za vse jezikovne pare, praktično pa za vse jezike, za katere je zagotovljena znakovna podpora.

Od uporabe tovrstnih orodij lahko pričakujemo naslednje prednosti (glej Heyn, 1997):

- boljša časovna učinkovitost – prevajalec se ukvarja le še s prevodnimi enotami, ki jih ni še nikdar prevedel,
- doslednost v rabi izrazja – terminološka banka in pomnilnik prevodov skrbita za to, da se izrazje v izhodiščnem in ciljnem jeziku dosledno ujema,
- referenčni vir – zanesljiv in urejen pomnilnik prevodov je dragocen jezikovni vir za prihodnje delo.

Dejanska uporabnost pomnilnikov prevodov je v veliki meri odvisna od značilnosti besedil, ki jih želimo prevajati, saj temelji na predpostavki, da se v določenih vrstah besedil stavki, besedni nizi ali posamezni izrazi v bolj ali manj nespremenjeni obliki ponavljajo. Tako imenovani *faktor ponavljanja* se lahko kaže na različne načine in na različnih ravneh besedila, od njega pa je odvisna tudi odločitev za najprimernejši prevajalski postopek. Poleg ponavljanja na učinkovitost dela s pomnilnikom prevodov vplivajo še drugi dejavniki v

okviru besedila in zunaj njega, npr. povprečna dolžina prevodnih enot, obseg prevajalskega projekta (dolžina besedila), velikost, število in kakovost terminoloških bank in pomnilnikov prevodov, ki jih imamo na voljo pred prevajanjem ipd.

Program s pomnilnikom prevodov je lahko vključen v urejevalnik besedil (Word, WordPerfect), lahko pa ima svoje lastno delovno namizje, v katerega uvozimo dokument, ki ga želimo prevesti. Med najpomembnejše tovrstne izdelke sodijo:

- TRADOS Translator's Workbench (zraven sodita še terminološki program MultiTerm in orodje za vzporejanje WinAlign), <http://www.trados.com/>
- IBM Translation Manager, <http://www.soft-ware.ibm.com/ad/translat/eqfn0b02.html>
- STAR Transit in TermStar, <http://www.translit.se/star/transit.htm>
- EUROLANG Optimizer, <http://www.euro-lang.fr/>
- ATRIL Déjà Vu, <http://www.atril.com/>

Programi za ustvarjanje, vzdrževanje in izmenjavo terminoloških bank

Vsi strokovni in tehnični prevajalci se vsak dan srečujejo s termini, ki jih v splošnih slovarjih ni, pogosto pa jih ni niti v specialnih in področnih slovarjih. Večina strokovnih in znanstvenih področij se danes razvija tako hitro, da novih izrazov slovaropisje ne more spremljati. Hkrati je terminološka doslednost in natančnost prav pri strokovnih in tehničnih besedilih ključnega pomena in tako tudi ključni pogoj za funkcionalen prevod. Prevajalec ali prevajalska ekipa si zato pogosto ustvari svoje lastne terminološke glosarje ali banke, ki naj bi pomagale pri zagotavljanju terminološke enotnosti vsaj za določeni prevajalski projekt, če že ne za vso stroko.

Za ta namen so na voljo številna programska orodja, s katerimi je mogoče terminološke vnose strukturirati, posodablјati, povezovati

med seboj in po njih iskati. Standardni terminološki vnos je sestavljen iz številnih polj (Arntz/Picht, 1995: 239), ki določeni termin ustrezno opredeljujejo, npr. izvirni termin, definicija, primer iz besedila in vir, klasifikacijski ključ, prevodi, sinonimi in antonimi, grafični prikaz itd. Pri računalniških programih za sestavo terminoloških bank se polja pri vnosu v grobem delijo na glavo vnosa (tam so shranjeni upravni podatki, npr. datum vnosa, ime vnašalca, datum zadnje spremembe, ime tistega, ki je spremenil besedilo, zaporedna številka, podatki o prevajalskem projektu itd.), indeksna polja (termin v različnih jezikih, sinonimi itd.), besedilna polja (definicija, opomba, primer itd.) in atributna polja (slovnici kvalifikatorji itd.).

Starejši sistemi (npr. Eurodicautom, terminološka banka evropske komisije) so sicer omogočali vnašanje številnih jezikovnih, strokovnih in upravnih podatkov, niso pa zagotavljali navzkrižnih povezav med vnosi in posameznimi izrazi ter izmenljivosti podatkov. Sodobni programi za sestavo terminoloških bank omogočajo oblikovanje sheme vnosa v skladu s specifičnimi potrebami prevajalskega projekta, navzkrižne povezave, ki terminološke vnose strukturirajo v semantične mreže, grafične prikaze, v zadnjem času pa so bili oblikovani tudi standardi za zapis tovrstnih podatkovnih zbirk, ki zagotavljajo izmenljivost le-teh (MARTIF; ISO 12200) (Reinke/Schmitz, 1998).

Programi za sestavo terminoloških bank so navadno vgrajeni v programe s pomnilnikom prevodov ali so del istega programskega paketa. Med najpogostejše uporabljanih je MultiTerm podjetja TRADOS, sledijo pa mu STAR-ov Termstar, ATRIL-ov TermWatch in drugi.

V terminologiji se odpirajo nove poti s spoznanji korpusnega jezikoslovja. Računalniška zbirka besedil z določenega strokovnega področja je izredno dragocen vir pri pripra-

vi terminoloških bank, če pa imamo na voljo ustrezna računalniška orodja, je mogoče le-to celo delno ali povsem avtomatizirati. Z uporabo vzporednih korpusov je mogoče iz izhodiščnega besedila avtomatsko pripraviti seznam morebitnih terminoloških izrazov in nato na podlagi vzporednih konkordanc iz ciljnega besedila izluščiti predloge za ustrezne prevode. To bi bil nedvomno hiter in učinkovit način za oblikovanje terminoloških bank za določeno področje, saj nam hkrati omogoča tudi vpogled v dejansko rabo termina v besedilu. Žal je predpogoj za to ustrezna zbirka vzporednih besedil v elektronski obliki, ki je pogosto ni enostavno dobiti.

Preskus pomnilnika prevodov na daljšem besedilu – strokovni katalog Vademecum Lekove domače lekarne

Ker se prave zmogljivosti pomnilnikov prevodov pokažejo šele pri večjih podatkovnih zbirkah in daljših prevajalskih projektih, smo želeli enega od programov s pomnilnikom prevodov preskusiti na obširnejšem besedilu. Cilj preskusa je bil:

- z vzporejanjem že prevedenega besedila oziroma več besedil ustvariti čim večji pomnilnik prevodov,
- preskusiti tako pridobljeni pomnilnik prevodov na krajšem besedilu z enakega področja oziroma v okviru enakega prevajalskega projekta.

Pri tem se je najprej pojavilo vprašanje, kje najti primerno zbirko besedil oziroma daljše besedilo, ki bi bilo v elektronski obliki na voljo kot izvirnik in prevod, hkrati pa bi ustrezalo orisanim merilom za primerna besedila (faktor ponavljanja itd.). Po nekaj začetnih neuspehih se je na našo prošnjo za sodelovanje odzvalo ljubljansko podjetje Lek in nam za raziskovalne namene prijazno poslalo slovenski izvirnik in prevod v angleščino Vademecum Lekove domače lekarne 1995.

Besedilo v celoti obsega približno 12.700

besed ali 88.000 znakov, gre pa za katalog izdelkov Lekove domače lekarne. V njem so po kratkem uvodu opisani posamezni preparati v obliki, značilni za zdravila (sestava, delovanje, indikacije, kontraindikacije, doziranje in uporaba, stranski učinki itd.). Besedilo je po svoji makrostrukturi sicer katalog, a ker je pravzaprav sestavljeno iz manjših, ponavljajočih se enot, je prevladujoča besedilna vrsta vložni listek (tj. navodila za uporabo zdravil). Zgradba teh manjših enot se ravna po ustaljenem (deloma celo zakonsko predpisanem) vzorcu, zato je mogoče že vnaprej pričakovati, da bo veliko ponavljanja. Besedilo vsebuje precej strokovne terminologije medicine, farmacije in farmakologije, zato bi za prevajanje potrebovali predvsem dobro terminološko banko, ker pa nas je pri preskusu zanimalo delovanje pomnilnika prevodov, terminološke banke za ta projekt nismo izdelali.

Preskus je bil izveden s programom ATRIL Déjà Vu (več o programu Benis, 1998), ki v demo verziji edini omogoča izdelavo večjih pomnilnikov prevodov z vzporejanjem. Za izdelavo pomnilnika prevodov smo uporabili dve tretjini besedila, izvornika in prevoda (približno 9.000 besed), pri tem pa nismo vključili uvoda. V pomnilnik je bilo vključeno tudi kazalo, kar je treba upoštevati pri razlagi rezultatov, predvsem polnih zadetkov. Vsa imena zdravil v naslovih posameznih odsekov so bila tako polni zadetek, ker so bila prevedena že v kazalu. Pomnilnik je po popravkih rezultatov vzporejanja vseboval 840 prevodnih enot. Za sam preskus tako pridobljenega pomnilnika je bila uporabljena zadnja tretjina besedila (približno 3.000 besed).

Preskus je potekal tako, da smo v programu Déjà Vu ustvarili nov prevajalski projekt, določili za izhodiščni jezik slovenščino in ciljni jezik angleščino ter projektu priredili pomnilnik prevodov, ki smo ga ustvarili prej z vzporejanjem. Stopnjo meglenosti (*fuzziness*)

lahko nastavimo od 1 do 9; pri tem 9 pomeni najvišjo stopnjo tolerance. Za preskus smo izbrali meglenost 7. Ko so bile splošne nastavitve za projekt končane, smo lahko uvozili izhodiščno besedilo, torej zadnjo tretjino Vademecuma. Program je besedilo razdelil na prevodne enote in samodejno pred začetkom prevajanja v pomnilniku prevodov poiskal vsa polna in meglena ujemanja. To opravilo je trajalo nekaj minut, nato pa so se na zaslonu v ciljnih poljih pokazali vsi polni zadetki, označeni z zeleno, in vsi megleni zadetki, označeni z vijolično barvo.

Preskusno besedilo je obsegalo 375 prevodnih enot. Zaradi boljše preglednosti rezultatov pri polnih zadetkih v celoti navajamo vse, ki so se pojavili več kot dvakrat, kajti ti deloma sodijo v samo shemo besedilne vrste. Posebej so navedeni tudi vsi polni zadetki, ki so rezultat prevedenega kazala (imena zdravil). Meglenih zadetkov ne navajamo posebej, upoštevani pa so bili le »uporabni« predlogi. V oklepajih spodaj so navedeni odstotki od skupnega števila prevodnih enot v preskusnem besedilu.

Polni zadetki:

<i>Sestava</i>	10
<i>Indikacije</i>	7
<i>Kontraindikacije</i>	7
<i>Doziranje in uporaba</i>	8
<i>Registracijski status</i>	10
<i>Zdravilo se sme izdajati tudi brez zdravniškega recepta.</i>	6
<i>Delovanje</i>	8
<i>Previdnostni ukrepi</i>	3
Zadetki iz kazala:	14
Drugi polni zadetki:	9
Skupno število polnih zadetkov:	82 (21,8%)
Megleni zadetki:	26 (6,9%)
Skupno število zadetkov:	108 (28,7%)

Glede na to, da je bil preskusni pomnilnik prevodov razmeroma majhen, je zgornji rezultat kar zadovoljiv. Če bi ob tem prevajalskem projektu uporabljali še kakovostno terminološko banko, bi bilo z uporabo programa s pomnilnikom prevodov mogoče prihraniti približno tretjino časa, ali z drugimi besedami, program bi samodejno z uporabnimi prevodi nadomestil okrog 33% besedila, saj bi v vseh prevodnih enotah brez zadetka nadomestil vsaj strokovne termine, teh pa je precej. Po drugi strani se moramo zavedati, da je bilo preskusno besedilo specifično zaradi ponavljanja, saj so polni zadetki omejeni na približno deset prevodnih enot, ki se ponavljajo v vsem besedilu. Drugih polnih zadetkov je bilo razmeroma malo, megleni zadetki pa kljub uporabnim predlogom še vedno terjajo prevajalčevo delo.

Če bi se podjetje Lek zgolj na podlagi zgornjih rezultatov odločalo, ali naj pri prevajanju svojih besedil začne uvajati programe s pomnilnikom prevodov, odločitev ne bi bila lahka. Že programska oprema je precejšnja naložba, poleg tega pa je treba zagotoviti ustrezno strojno opremo in infrastrukturo, organizirati izobraževanje delavcev in izdelati povsem novo strategijo upravljanja besedil in podatkovnih zbirk. To je dolgotrajen in zahteven proces, ki ga pogosto otežuje še nenaklonjenost prevajalcev novim tehnologijam. Če si ob vsem tem trudu podjetje lahko v najboljšem primeru obeta za trideset odstotkov večjo učinkovitost prevajalcev, je to morda premalo tehten razlog za tako globok poseg v ustaljeno prevajalsko delo.

Dodati je treba, da so pomnilniki prevodov zares dragoceni pri prevajanju novejših različic že kdaj prej prevedenih besedil. Tu bi bilo »ročno« primerjanje stare in nove različice dolgotrajen in dolgočasen postopek, če pa imamo na voljo že izdelan pomnilnik prevodov prejšnje različice, nas ta samodejno opozori na razlike, drugo pa opravi sam. Mnogi

uporabniki tovrstne programe uporabljajo večinoma za to.

Po drugi strani pa se je pri nekaterih uporabnikih v tujini – podobno kot pred leti ob strojnem prevajanju – pojavila težnja, da bi z načrtnimi posegi v produkcijo besedila pripravili tako, da bi bila primernejša za računalniško obdelavo, v tem primeru za prevajanje s pomnilniki prevodov (Brungs, 1996). Tako bi pisce besedil navajali na rabo t.i. nadzorovanega jezika (*controlled language*), npr. krajših povedi, omejenega števila stavčnih struktur ipd., in s tem sčasoma dosegli nekakšno standardizacijo jezika ne le na terminološki, ampak tudi na skladenjski in slogovni ravni. Načelo nadzorovanega vnosa, ki zagotavlja sprejemljiv iznos (*controlled input – acceptable output*), se je s pridom že uveljavilo v nekaterih segmentih strojnega prevajanja (Hutchins, 1992; Eijk, 1998), vendar je vprašanje, ali ta način dolgoročno obeta uspeh tudi v računalniško podprtem prevajanju.

Kljub upravičenim pomislekom si oglejmo nekaj primerov megleenega ujemanja opisane besedila Lekove domače lekarne, ki kažejo, da so kljub nadvse standardizirani besedilni vrsti vložnega listka pri zdravilih precejšnje razlike. Navedeni primeri so zbrani iz odsekov z naslovom Kontraindikacije.

- Zdravila ne smejo jemati ljudje, preobčutljivi za sestavine zdravila, ljudje s porfirijo, jetrno in ledvično okvaro, poškodovano sluznico želodca in dvanajstnika ter krvavitvijo iz prebavil, preobčutljivi za nesteroidne antirevmatike, nagnjeni h krvavitvam.
- preobčutljivost za acetilsalicilno kislino in ibuprofen, bolniki z razjedo želodca ali dvanajstnika
- Gela Diverin ne smejo uporabljati ljudje, ki so preobčutljivi za ibuprofen, druge nesteroidne antirevmatike, in tisti, ki so nagnjeni k alergijam.
- Gela Diverin ne smemo nanašati na poškodovano kožo.

- Miospraya ne smemo pršiti na poškodovano kožo, v oči in telesne odprtine.
- Inhaliranje kapljic Mentoklar ni dovoljeno pri preobčutljivosti za eterična olja, bronhialni astmi in oslovskem kašlju.
- Gela Mentoklar ne smemo uporabljati na poškodovani koži, pri preobčutljivosti za eterična olja, bronhialni astmi in oslovskem kašlju.
- preobčutljivost za sestavine zdravila, suho vnetje nosne sluznice
- Kapljic ne smemo jemati pri napredujočih sistemskih boleznih: tuberkulozi, levkozah, kolagenozah in multipli sklerozi ter pri znani preobčutljivosti za izdelek.
- Kapljic ne smejo uživati bolniki z jetrno boleznijo, razjedo želodca ali dvanajstnika in otroci, stari manj kot 6 let.
- Nosečnicam in otrokom, starim manj kot 6 let, odsvetujemo jemanje kapsul.
- Zdravila se ne sme uporabljati v prvih treh mesecih nosečnosti in pri preobčutljivosti za njegove sestavine.
- TRIANOLA ne smejo jemati moški, ki so preobčutljivi za katerokoli sestavino zdravila.

Kontraindikacije so deloma opisane v obliki povedi, deloma pa zgolj naštetih v alinejah. Pri povedih se pojavlja precej različnih izraznih variacij za isti pomen, namreč odsvetovanja: *...ne smejo jemati ljudje..., ...ne smemo uporabljati..., ...ne smemo jemati..., ...ne smejo uživati bolniki..., ...odsvetujemo jemanje..., ...ne smejo jemati moški..., ...ni primeren za ljudi..., ...ne smemo uporabiti..., ...ni dovoljeno...* V nekaterih primerih je zdravilo navedeno z imenom (*TRIANOLA*), drugod z obliko in imenom (*gel Mentoklar*), ponekod zgolj z obliko (*kapljice*), ponekod pa je omenjeno le *zdravilo*. Več možnosti je tudi pri preobčutljivosti za sestavine zdravila: *...preobčutljivi za sestavine zdravila..., ...preobčutljivost za sestavine zdravila..., pri znani preobčutljivosti za izdelek..., ...pri preobčutljivosti za njegove*

sestavine..., ...preobčutljivi za katerokoli sestavino zdravila. Takih variacij je še več, a jih tu ne bomo naštevali, kajti želeli smo predvsem pokazati, na kako različne načine se že v tako »strogi« besedilni vrsti izražajo podobne ali enake vsebine. Večja doslednost v izražanju bi nedvomno pomenila tudi boljše rezultate pri prevajanju s pomnilnikom prevodov, kako pa bi ta vplivala na komunikativno funkcionalnost besedila, je drugo vprašanje, ki se mu v okviru tega prispevka žal ne moremo podrobneje posvetiti.

Zaključek

Programi s pomnilnikom prevodov imajo torej svoje omejitve in za zdaj ne prinašajo revolucije v vse segmente prevajalskega dela. Na podlagi povedanega je vidno, pri kakšnih vrstah besedil ti programi največ obetajo, kot posledica pa iz tega izhaja tudi tip uporabnika. Izkušnje kažejo, da se finančna in časovna naložba v program s pomnilnikom prevodov samostojnim prevajalcem ne splača vedno, vsaj ne tistim, ki se srečujejo z zelo raznolikimi besedili. Tovrstna orodja so najbolj uporabna za podjetja ali ustanove, v katerih veliko prevajalcev prevaja veliko med seboj sorodnih besedil z določenega – čim bolj ozkega – področja, lahko pa tudi prevajalskim agencijam, ki sodelujejo z velikimi naročniki. V takem okolju je možno izkoristiti vse prednosti, ki jih tovrstna orodja ponujajo, npr. da več prevajalcev prevaja isti projekt in prek računalniške mreže oblikuje obsežen pomnilnik prevodov in pripadajoče terminološke banke, da se projekt prevaja v več jezikov hkrati, da je mogoč vpogled v napredovanje dela itd.

V Sloveniji je uporabnikov tovrstnih orodij še razmeroma malo. Programe TRADOS Translator's Workbench, MultiTerm in WinAlign pri prevajanju zakonodaje in drugih evropskih dokumentov uporablja Služba Vlade RS za evropske zadeve, vendar ta orodja

tudi pri njih še niso povsem udomačena. Sčasoma se bodo te tehnologije verjetno uveljavile tudi v slovenskih podjetjih, vsaj v tistih, ki so izrazito mednarodno usmerjena in imajo svoje prevajalce.

S pomnilnikom prevodov, ki sodi k prevajalskemu projektu, se spreminjajo klasični odnosi med naročnikom in prevajalcem. Naročnik lahko zahteva, da se za določeni projekt uporabi določena programska oprema in jo celo sam zagotovi, prevajalec ali prevajalska agencija lahko dejstvo, da uporablja določeni program, predstavi kot konkurenčno prednost, naročnik je prek pomnilnika prevodov »vezan« na izbrano prevajalsko skupino, če mu ta pomnilnika ob končanem projektu ne izroči; vse to se pojavlja v prevajanju kot tržni storitvi in prinaša temeljite spremembe v doslej uveljavljeni pretok besedil.

Prvi pogoj, da je prevajanje s temi orodji sploh mogoče, pa je posredovanje izvirnega besedila v elektronski obliki. To po ugotovitvah prevajalcev pri nas in drugod še zdaleč ni samoumevno. Kljub prevladi računalnika v produkciji, obdelavi in pretoku besedil številni naročniki prevode še vedno pošljejo na papirju ali telefaksu. V prihodnje bo torej treba kaj narediti tudi za to. Pri tem bi bil najenostavnejši, pa tudi najradikalnejši ukrep ta, da bi naročnik pokril stroške za skeniranje in obdelavo s programom za OCR oziroma pretipkavanje.

Pri nadaljnjem razvoju teh orodij se kaže več smeri. Za večje evropske jezike je zanimiva integracija programov s pomnilnikom prevodov s sistemi za strojno prevajanje. Tako program za vse prevodne enote, za katere ni zadetka v pomnilniku prevodov, predlaga strojni prevod. Ker te možnosti za slovensščino še nekaj časa ne bomo imeli, so za nas pomembnejše izboljšave pri znakovni podpori in prepoznavanju končnic pri sklanjanju. Novosti se obetajo tudi pri iskanju mrglenih zadetkov, predvsem pri definiciji pre-

vodne enote in iskanja zadetkov na podpodvedni ravni.

Sodobne prevajalske tehnologije kljub svojim omejitvam prinašajo opazen napredek vsaj v določenem segmentu prevajalskega dela – pri prevajanju ponavljajočih se besedil s tehničnih, znanstvenih, pravnih in drugih področij, to pa je hkrati tudi tisti segment, v katerem se potrebe po prevodih najhitreje povečujejo. Poznavanje teh orodij bo zato kmalu postalo nujno za mnoge poklicne prevajalce, pri tem pa upamo, da se bodo orodja s svojim delovanjem postopno prilagajala jezikovni ustvarjalnosti prevajalcev in ne obratno.

Viri:

Arntz, R. in Picht, H. (1995). Einführung in die Terminologiearbeit. Hildesheim, Zürich, New York: Georg Olms.

Benis, M. (1998). Review of Atril's Déjà Vu 2. Translation Journal 2 (1). <http://www accurapid.com/journal/03TM2.htm>

Brungs, B. (1996). Translation Memories als Komponente integrierter Übersetzungssysteme. Saarbrücker Studien zu Sprachdatenverarbeitung und Übersetzen. Saarbrücken: Universität des Saarlandes.

Eijk, P. v. d. (1998). Controlled Languages in Technical Documentation. Elsnews 7/1, str. 4–5.

Erjavec, T. (1997). Računalniške zbirke besedil. Jezik in slovstvo, 42/2-3, str. 81-96. <http://nl.ijs.si/et/Bib/SIKorpus/sIKorpus-la2/>

Falcone, S. (1998). Translation Aid Soft-

ware. Translation Journal 2 (1). <http://www accurapid.com/journal/03TM2.htm>

Heyn, M. (1998). Present and future needs in the CAT-world. <http://www.dcu.ie/~salis/cat&intr.htm>

Holloway, T. (1996). Translation Memory Software. ITI Bulletin, August 1996, str. 16–27.

Hutchins, W. J.; Somers, H. L. (1992). An Introduction to Machine Translation. London: Academic Press.

Reinke, U. in Schmitz, K.-D. (1998) Testing the Machine Readable Terminology Interchange Format (MARTIF). Saarbrücker Studien zu Sprachdatenverarbeitung und Übersetzen. Saarbrücken: Universität des Saarlandes.

Schüller, T. (1995). Integrierte Übersetzungssysteme. Saarbrücker Studien zu Sprachdatenverarbeitung und Übersetzen. Saarbrücken: Universität des Saarlandes.

Seybold, M. (1995). Terminologieverwaltung unter Windows – Eine vergleichende Untersuchung. Saarbrücker Studien zu Sprachdatenverarbeitung und Übersetzen. Saarbrücken: Universität des Saarlandes.

Skubic, A. (1997). Računalniški programi za prevajanje. Mostovi XXXI, str. 28–37.

Spies, C. (1995). Vergleichende Untersuchung von integrierten Übersetzungssystemen mit Translation-Memory-Komponente. Saarbrücker Studien zu Sprachdatenverarbeitung und Übersetzen. Saarbrücken: Universität des Saarlandes.

Adriana Krstič

Prevajanje zakonodaje Evropske unije

Povzetek

Prevajanje zakonodaje Evropske unije v slovenščino in slovenske zakonodaje v enega izmed jezikov EU (glede na dosedanje prakso je to angleščina) je eden največjih prevajalskih projektov zadnjih let v Sloveniji. Skupaj približno 160.000 strani besedil bi morale biti prevedenih do vstopa Slovenije v Evropsko unijo. Za obvladovanje tolikšne količine besedil so potrebni številni usposobljeni prevajalci, premišljena organizacija dela, usklajevanje med prevajalci, uporaba enotnega izrazja, spremljanje prevoda od naročila do končnega izdelka, večkratno pregledovanje prevoda, lektoriranje in strokovna redakcija. To delo je prevzel Prevajalski oddelek Službe Vlade RS za evropske zadeve. Prevajalcem je prevajanje lahko olajšano z dobrimi računalniškimi programi, ki so že na voljo. Mednje spadajo različni slovarji v elektronski obliki, črkovalniki, tezavri, CD-romi, program za pomoč pri popravljanju besedil, programi za urejanje terminologije in programi s pomnilnikom prevodov. Nekateri od njih so že vključeni v urejevalnike. V nadaljevanju bodo podrobneje predstavljeni problematika prevajanja in urejanja omenjenih besedil, tipi dokumentov EU in možnosti uporabe računalniških programov, namenjenih prevajanju takih dokumentov.

Summary

The translation of the European Union's legislation into Slovene, and of Slovene legislation into one of the official languages of the EU, most probably English, is one of the largest translation projects undertaken in Slovenia. Approximately 160,000 pages of different types of legal documents should be translated by the year when Slovenia plans to become a full member of the European Union. In order to control such a quantity of translation work it is necessary to employ numerous qualified translators, coordinate them, use consistent terminology, monitor a document which is to be translated from the request through to the final version, and provide expert revision and proof-reading of the translation. The Translation Unit within the Government Office for European Affairs is responsible for this task. Translation work can be assisted by computer software, including various electronic dictionaries, spelling checkers, thesauri, CDROMs, tools for text revisions, terminology management tools and tools based on translation memory, some of them already integrated into word processor. In the following chapters, various issues of translation management within the Translation Unit will be presented: workflow management, types of documents to be translated and the scope of possible usage of translation tools.

Splošni podatki

Proces vključevanja Slovenije v EU med drugim pomeni prilagajanje in usklajevanje naše zakonodaje s pravnim redom EU. Podlaga za pregled usklajenosti obeh zakonodaj so prevodi zakonov EU v slovenščino in ustrezne slovenske zakonodaje v enega od uradnih je-

zikov EU, najpogosteje v angleščino. Že daljnega leta 1958 je Svet, danes znan kot Svet EU, uveljavil svojo prvo uredbo, v kateri je določeno, da so uradni jeziki držav članic uradni jeziki Skupnosti in hkrati delovni jeziki vseh ustanov Skupnosti. Druga postavka iz praktičnih razlogov sicer ne velja več, zato se

namesto enajstih jezikov kot delovna jezika uporabljata večinoma le angleščina in francoščina in se potem prevajata v druge jezike. Ko bo Slovenija postala polnopravna članica EU, bo tudi slovenščina uradni jezik v Bruslju, zakonodaja EU pa za državo Slovenijo in njene državljane zavezujoča. To pomeni, da se bodo vsi dokumenti, ki jih uradno izdajajo organi EU, pisali oziroma prevajali v slovenščino. Največja naloga pa nas čaka v obdobju pred pridružitvijo. Do takrat (200?) je treba prevesti približno 100.000 strani uradnih dokumentov, kolikor jih je bilo napisanih od nastanka Evropske skupnosti za premog in jeklo (1951) do danes. Poleg tega posamezni organi EU na leto izdajo približno 5000 strani novih dokumentov, in te je prav tako treba prevesti. Slovenske zakonodaje, ki mora biti prevedena, naj bi bilo za 60.000 strani.^[1] Evropska zakonodaja se večinoma prevaja iz angleščine, vendar je zaradi natančnosti terminologije izvirnik treba pregledati tudi v francoskem ali nemškem jeziku. Slovenska zakonodaja se praviloma prevaja v angleški jezik. Razlog za tako odločitev je povsem praktičen – največ je prevajalcev za angleški jezik, hkrati pa pregled usklajenosti zakonodaj poteka v angleščini.

Časa, ki ga ima Slovenija na voljo za prevod te izredne količine strani, ni veliko. Za tako delo so potrebni številni usposobljeni prevajalci in dobra organizacija, ki vključuje usklajevanje med prevajalci, pregled nad že prevedenimi dokumenti, spremljanje prevoda od naročila do končnega izdelka, strokovno redakcijo, lektoriranje in urejanje terminologije. Prevajanje je organizirano v Oddelku za prevajanje Službe Vlade RS za evropske zadeve (v nadaljevanju Oddelek za prevajanje SVEZ). Zdaj je v tem oddelku 24 zaposlenih:

vodja, organizatorka prevajanja, 16 prevajalcev, lektorici, terminologinji, pravnica redaktorica in tajnica. Večina prevajalcev sedi po resornih ministrstvih ali službah – tako imajo neposreden stik s strokovnjaki za posamezna področja, s katerih so besedila, ki jih prevajajo. Dokumente EU in ustrezno slovensko zakonodajo prevajajo tudi zunanji prevajalci prek Prevajalsko-lektorske službe pri Uradu predsednika Vlade RS. Aprila je izšel razpis za zunanje sodelavce in nove redno zaposlene.

Organizacija prevajanja

V tem poglavju bo najprej predstavljen pregled nad prevajanjem in nato še sam postopek prevajanja. Pri tolikšni količini besedil mora biti potek dela zelo pregleden in natančno voden. V nadaljevanju bodo predstavljene vrste dokumentov, ki se prevajajo, saj je le na tej podlagi mogoče proučevati olajšave pri delu, ki jih ponujajo različna računalniško podprta prevajalska orodja. Sledila bo predstavitev uporabe teh orodij v Prevajalskem oddelku SVEZ, možnosti za njihovo nadaljnjo uporabo in njihove dejanske uporabnosti.

Načrtovanje dela^[2]

Za učinkovito izvajanje tako velikega prevajalskega projekta, kot je prevajanje evropske in slovenske zakonodaje, sta pomembna natančno računalniško spremljanje delovnega poteka in dostop do prevodov za vse, ki jih bodo potrebovali pri pripravi za vstop RS v EU. Prevod se opremlja z zaporedno številko, vrsto in s področjem dokumenta, z datumom naročila, rokom, s popolnimi podatki o naročniku, z referenčno številko (za evropsko zakonodajo).

^[2] Vzpostavitevni dokument projekta »Prevodi in terminologija« v okviru Informacijsko-dokumentacijskega centra RS, ki se vzpostavlja kot podpora pri vključevanju RS v EU (avtorji Darja Erbič, Breda Zužič Žerjal, Miran Željko, Adriana Krstič)

^[1] Poročilo Darje Erbič o prevajalskih nalogah v okviru vključevanja RS v EU, SVEZ, januar 1998

dajo je to t. i. številka CELEX, za slovensko pa SOP – slovenska oznaka predpisa), s popolnim naslovom dokumenta, z izhodiščnim in ciljnim jezikom, s številom strani ali računalniških znakov, z imenom avtorja dokumenta, priskrbovalca, tj. organa, ki je za prevod odgovoren, predvidenega prevajalca, lektorja in redaktorja ter s stopnjo zanesljivosti prevoda.

Postopek prevajanja

Dokumente, ki se prevajajo v Prevajalskem oddelku SVEZ in z zunanjimi sodelavci, lahko razdelimo v tri sklope:^[3]

- pravni red EU oziroma t. i. *acquis communautaire*, ki obsega primarno zakonodajo (ustanovitvene pogodbe in njihove dopolnitve ter pristopni sporazumi), sekundarno zakonodajo (direktive, uredbe, odločbe, priporočila in mnenja) in druge zavezujoče dokumente (tehnični predpisi, sodbe Sodišča Evropskih skupnosti itd.). Sekundarna zakonodaja se nanaša na najrazličnejša področja EU, najboljše pa je na področju notranjega trga in kmetijske politike;

- slovenska zakonodaja, ki jo je treba prilagoditi zakonodaji EU. Pri tem je treba upoštevati, da se bo en dokument v postopku usklajevanja prevajal večkrat – od osnutka do končne različice;

- drugi dokumenti (Državni program za prevzem pravnega reda EU s sprotnim spreminjanjem in dopolnjevanjem, pogajalska izhodišča, programi PHARE itd.).

Celoten delovni potek prevajanja je razdeljen na več stopenj. Na prvi stopnji se prevajani dokument predhodno obdela in opremi z referenčnim gradivom. Pogoj za kakršnokoli delo s pomnilnikom prevodov je izvirnik v elektronski obliki. Zakonodaje EU ni težko dobiti v tej obliki, saj so vsi pravni viri shranjeni v bazi CELEX, ki je dostopna na CD-romu, z uporabniškim geslom pa tudi prek interneta.

Slovenske zakone prav tako lahko dobimo v elektronski obliki prek domače strani Državnega zbora RS (http://www.dz-rs.si/si/index_main.html). Izbrani prevajalec v Prevajalskem oddelku SVEZ ali resornem organu oziroma zunanji sodelavec dobi po možnosti dokument v elektronski obliki in ustrezno referenčno literaturo. Že med prevajanjem se posvetuje s strokovnjakom za posamezno področje. Prvi pregled prevoda opravi prevajalec skupaj s kolegom. Na tej stopnji poenoti terminologijo znotraj dokumenta (t. i. branje na štiri oči). Po posvetu s področnim strokovnjakom o uporabljenem izrazju prevajalec sestavi glosar.

Z vzpostavitev informacijsko-dokumentacijskega centra (IDC) za podporo pri vključevanju Slovenije v EU bodo olajšani tudi dostopi do baz podatkov, medsebojne povezave, evidentiranje prevodov in vodenje terminološke baze.

Možnosti uporabe računalniških programov za prevajanje

V Prevajalskem oddelku SVEZ delamo v okolju Word for Windows 95 in uporabljamo jezikovna orodja za urejanje besedil, ki so na razpolago v Oknih. Uporablja se črkovalnik, angleški tezaver, poleg tega pa so na voljo še Amebisovi elektronski slovarji in slovarji na CD-romih. Slovarji v knjižni obliki še vedno niso izgubili svojega čara, saj prevajalci pogosteje posežejo po njih kot po računalniških različicah. Urejevalnik besedil bi bil vsekakor izkoriščen bolje, če bi prevajalci poznali vse možnosti, ki jih ponuja. Splošna izobraževanja za delo z Wordom dajo prevajalcem preskromen vpogled v njegovo dejansko uporabnost. Ena od potreb je izobraževanje za prevajalce, kjer bi se seznanili z operacijami, ki jih urejevalnik besedil lahko olajša (upravljanje dolgih besedil, ustvarjanje svojega slovarčka). Zelo dobra referenca je slovar Eurodicautom, ki ga ureja Prevajalska in terminološka služba Evropske komisije in je dostopen

^[3] glej [1]

prek interneta (<http://eurodic.echo.lu>). Pred kratkim smo začeli uporabljati računalniški program za prevajanje Translator's Workbench (TWB) in program za vodenje terminologije MultiTerm 95, izdelka nemškega podjetja TRADOS.^[4]

Translator's Workbench ali prevajalčeva delavnica

TWB je prevajalsko orodje, ki deluje v urejevalniku Word for Windows. Ima dva menija: meni TWB za oblikovanje (konfiguracijo) pomnilnika prevodov in meni za prevajanje, ki je vgrajen v Word. Pomnilnik prevodov je baza, ki vsebuje besedilne segmente v izhodiščnem in ciljnem jeziku. Segment je lahko stavek, glava ali besedni niz, ločen s končnim ločilom, z vejico, alineo, s podpičjem ali z drugim znakom. Pomnilnik prevodov lahko polnimo med prevajanjem v urejevalniku Word ali z že prevedenimi besedili. Tedaj morata biti besedili v izhodiščnem in ciljnem jeziku poravnani. Prvi segment izhodiščnega dokumenta se mora skladati s prvim segmentom ciljnega dokumenta, drugi z drugim in tako do konca. Poravnavo uredimo v programu WinAlign. Za hitro in organizirano delo morajo biti pomnilniki prevodov razdeljeni na področja in biti jih mora veliko. Primarna zakonodaja bi glede na svoje posebnosti lahko bila v enem pomnilniku, posamezni dokumenti sekundarne zakonodaje pa razdeljeni po področjih. Ko začne prevajalec prevajati dokument z vključenim TWB, mu program poišče enak ali podoben segment v pomnilniku prevodov. Prevajalec mora predlog potrditi, popraviti ali zavrniti. Možnost, da dobi predlog za segment, ki ga prevaja, je odvisna

predvsem od količine podatkov, shranjenih v pomnilniku prevodov, in od ponavljanja posameznih segmentov v prevajanem dokumentu.

Za shranjevanje v pomnilnik prevodov so primerna besedila, pri katerih sta že bili opravljeni strokovna in jezikovna redakcija, in besedila, kjer je preverjena enotna raba izrazja. Kadar pri prevajanju dokumenta prevajalec naleti na segment, ki se je v istem dokumentu že pojavil ali pa je takemu segmentu podoben, pomnilnik ponudi rešitev. Za kasnejše prevajanje pa shranimo le prevod, ki je strokovno in jezikovno pregledan. Le tako je zajemeno, da bo posamezen izraz v istem kontekstu vedno preveden enako.

Pri začetni pripravi in polnitvi pomnilnika z že prevedenimi besedili je treba poravnati izvirnike in narejene prevode, to pa je lahko dokaj zamudno. Besedilo je treba razstaviti na segmente. V Prevajalskem oddelku SVEZ zdaj poteka poravnava predhodno prevedenih besedil ob pomoči Oddelka za prevajanje pri Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prevajalcem se zdi delo s pomnilnikom prevodov zanimivo, a privajanje nanj je dolgočasno. Na začetku, ko v pomnilniku še ni veliko prevodov, je delo z njim zamudnejše kot »navadno« prevajanje z morebitnim iskanjem po že narejenih podobnih prevodih. Preden bo prevajanje s TWB resnično steklo, bo treba vložiti veliko truda v poravnavo prevedenih besedil, veliko praktičnega dela in volje. Šele po tej stopnji bi bilo prevajalčevo delo občutno olajšano.

Predvidevamo lahko, da se bo TWB obnesel pri prevajanju tistega dela slovenske zakonodaje, ki ga bo treba uskladiti z zakonodajo EU. Posamezen dokument se bo prevajal večkrat – od osnutka in vmesnih preverjanj do končne različice. Za uporabo iz pomnilnika bo zadoščal le prvi prevod, ta pa bo pri nadaljnjem spreminjanju in dopolnjevanju prevajalcu ponujal prevedene rešitve.

^[4] O programih Translator's Workbench in MultiTerm je podrobneje pisal Andrej Skubic, Mostovi XXXI/1, 1997. Pri slovenskem izrazju sem upoštevala njegov članek.

Urejanje terminologije

Učinkovito, hitro in kakovostno prevajanje mora biti podprto z urejenimi terminološkimi bazami. V Prevajalskem oddelku SVEZ za to uporabljamo program MultiTerm 95, ki deluje v okolju Okna. Omogoča vnašanje, vodenje in iskanje izrazov in spodbuja doslednost pri rabi terminologije. V letu dni, odkar ga uporabljamo, se je izkazal za resnično uporaben pripomoček za urejanje terminologije. Deluje v omrežju v centralnem oddelku, upamo pa, da bodo tudi prevajalci po posameznih resorjih kmalu vključeni vanj. Prevajalci bodo imeli možnost branja celotne baze in vnašanja izrazov s svojega področja. Program omogoča, da terminolog z izdelavo šablone nadzoruje bazo in »predpiše«, kaj in kako se lahko vnaša, ter onemogoči nepooblaščen spreminjanje baze.

MultiTerm ne spominja na klasične slovarje. Deluje po načelu koncepta, to pomeni, da lahko en vpis (*entry*) vsebuje vse izraze (sopomenke), ki geslo opisujejo. Tako bo slovenska beseda *zakon* vpisana dvakrat, enkrat v pomenu »zakonska zveza«, drugič kot »splošno veljaven pravni predpis z najvišjo pravno močjo, podrejen ustavi« (SSKJ). Prav tako ne bomo skupaj vpisovali izrazov kot *okolje* in *varstvo okolja*, saj imata različen pomen. Za vsak vpis lahko uporabimo do dvajset jezikov. Ker vsi izrazi enega vpisa opisujejo en sam

koncept, lahko po bazi iščemo v katerikoli jezikovni smeri. V pogovorni vrstici samo izberemo izvorni in ciljni jezik ter vpišemo iskani izraz. Iščemo lahko tudi globalno – če v pogovorno okence vtipkamo **okolj**, bomo dobili seznam vseh zadetkov, ki vsebujejo ta sklop črk.

Besedilna in opisna polja omogočajo, da vsak vpis ali izraze v njem opremimo z dodatnimi podatki in kvalifikatorji. Čeprav je baza MultiTerm, ko jo kupimo, prazna, še ni razloga za obup. Če imamo urejene svoje slovarje v Wordovi tabeli, jih lahko prestavimo v obliko MultiTerm in nato v bazo uvozimo. V Prevajalskem oddelku SVEZ smo začeli delati na podlagi glosarja Bele knjige o notranjem trgu, ki ga je v obliki MT z angleškimi, s francoskimi in z nemškimi izrazi pripravila Terminološka enota pri Evropski komisiji (1650 vpisov). V bazi je zdaj 5300 vpisov.

S stališča Prevajalskega oddelka SVEZ je delo s prevajalskim orodjem TWB perspektivno, delo brez programa MultiTerm v mrežni različici pa si pri skupini tridesetih prevajalcev in številnih zunanjih sodelavcih težko zamišljamo. Pri TWB bo potrebna vztrajnost, da se bodo prevajalci navadili program uporabljati. Žal so priganjajoči prevajalski roki in pomanjkanje časa glavni razlog za počasno uvajanje dela s prevajalskim orodjem TWB.

Lidija Šega

Slovenske ustreznice za »management«

Povzetek

Aprila 1998 je Ekonomska fakulteta v Ljubljani pripravila razpravo o slovenskem poimenovanju »managementa« in o razmerju med lastniki, upravljalci in ravnatelji. Članek je kratko poročilo o tem dogodku in predstavlja avtoričin prispevek k razpravi z jezikovnega stališča.

Summary

In April 1998 the Faculty of Economics organized a round table discussion on appropriate Slovene terminology concerning the governance and management of enterprises with special emphasis on the relation between owners, directors and managers. The article reports on that event and presents the author's contribution to the discussion from the linguistic point of view.

Aprila 1998 je Katedra za management, podjetništvo in organizacijo pri Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v sodelovanju s tovarno Lek pripravila posvetovanje o organizaciji z dvema glavnima temama:

- **problem poimenovanja pojmov, ki so povezani zlasti z upravljanjem in ravna(teljeva)njem** (managementom) in
- **razmerje med lastniki, upravljalci in ravnatelji** (to je med lastniki, nadzornim svetom in upravo).

Razpravo sta z uvodnimi referati spodbudila prof. dr. Rudi Rozman z Ekonomske fakultete v Ljubljani in prof. dr. Miran Mihelčič s Fakultete za računalništvo in informatiko v Ljubljani; posvetovanje sta očitno namenila uveljavljanju besed **ravnatelj** za angleški **manager** in **ravnateljstvo** za management kot ustrežnejših poimenovanj za vloge in naloge, ki so povezane s to poslovodno funkcijo v organizaciji.

Razprava je bila izredno živahna in se je lotevala jezikovne problematike prevajanja ali neprevajanja te tujke in tudi vsebinskih razlikovanj, češ da je upravljanje izključna pravica in vloga lastnikov. Ob tem so se v razpravi zelo lepo pokazale razlike med ameriškim in nemškim sistemom upravljanja in do-

datne nejasnosti, ki jih je v ponesrečenem poskusu združevanja obeh sistemov v slovenski prostor vnesel zakon o gospodarskih družbah. Zanimivo pa je bilo tudi slišati, kako različno gledajo na ta vprašanja ekonomisti, organizatorji, pravniki in jezikoslovci.

Razprava je prav gotovo razjasnila nekatere pojme in razmerja, vendar nisem imela občutka, da se bosta zaradi tega poimenovanja ravnatelj in funkcija ravnateljstva bistveno bolj uveljavila, čeprav ju je mogoče utemeljevati in imata v strokovnih krogih kar nekaj zagovornikov. Morda pa ju bo upošteval zakonodajalec pri pripravi kakega novega zakona – in potem se bomo seveda tudi prevajalci temu hitro prilagodili.

V nadaljevanju je moj prispevek, ki sem ga pripravila za to razpravo. Poglobljene razprave o celotni tematiki in prispevke posameznih referentov (delno v angleščini in delno v slovenščini) pa lahko preberete v 3. lanskim številki Slovenske ekonomske revije (junij 1998).

Prispevek k razpravi o upravljanju in ravna(teljeva)nju

K razpravi se prijavljam kot jezikoslovka in prevajalka s posebnim veseljem do iskanja ustreznega izrazja in čim boljših približkov

slovenskega prevoda izvirniku. Pri tem me zlasti vodi želja po iskanju in uveljavljanju ustreznih slovenskih poimenovanj za angleške (ali bolje rečeno ameriške) poslovne izraze, ki preplavljajo svet in jih tudi večina drugih jezikov po liniji najmanjšega odpora prevzema kot tujke z edinim opravičilom »stroke«, da je njihov pomen tako samosvoj, da bi ob vsakem poskusu prevoda ta pravi pomen morda izgubili.

In tu smo že pri eni od temeljnih dilem glede izbire ustreznega izraza: ali bi se kazalo preprosto opreti na tujko (**management**) ali na prevzeto besedo (**menedžment**), kot to dokazano radi počnemo? Temu velja moj prvi NE in upam, da mi ga vsaj v tem krogu in v tej zvezi ni treba posebej utemeljevati. Ne morem pa si kaj, da ne bi tudi te priložnosti izkoristila za poziv našim izobraževalnim zavodom, ki zlasti to tujko vneto in vsevprek uporabljajo. Potem pa se čudimo, da iz šol prihajajo strokovnjaki **managerji** ali v najboljšem primeru **menedžerji** – in dokler je in bo tako, utemeljeno dvomim o kakem posebnem uspehu slovenskega izraza za zaposlenca, ki se bo že po poimenovanju omejeval na ravnanje ali uravnavanje delovnega procesa oziroma ljudi, ki ga opravljajo, čeprav je *manager* dejansko *a person employed to manage, i.e. to control or direct a part or all of the work of other employees in a business*.

Angleški izraz **manage** pa vendarle pomeni nekaj drugega kot »ravnati« in zlasti precej več. Pomeni **obvladovati** v najširšem obsegu zmogljivosti in znanja (*manage to do sth*), potrebnih za tako delovanje ali **ravnanje** v kakem (nenaklonjenem) okolju, da kljub težavam dosežeš cilj in ti uspe (samo za primer: *risk management, change management, stress management*) in ne nazadnje *radioactive waste management*), torej **urejati** v veliko širšem smislu, kot je samo obvladovanje delovanja drugih ljudi, kar naj bi izražal drugi pomen besede *manage*, to je **voditi**; pa tudi to vode-

nje ima v nasprotju z besedo splošnega pomena **lead** še poseben prizvok: voditi k uspehu, voditi (delovne postopke, posle in sodelavce ali podrejene) k doseganju zastavljenih ciljev in skupaj s tem tudi **usmerjati**, kjer se beseda *manage* srečuje in prekriva s sopomenko **direct**. Z lahkim srcem bi ga prevajala tudi z besedo **upravljati**, in to še zlasti s pomenom upravljati kaj (npr. premoženje) za koga in/ali v korist koga drugega (npr. lastnika): tako na primer upravnik posestva (kar je več kot oskrbnik) in ne nazadnje **družba za upravljanje** (angl.: **management trust**), ki sem ji zaupala svoj certifikat. Kaj je pravzaprav narobe s tem, da lastniki damo svoje premoženje v **upravljanje** družbi ali posamezniku, ki to bolje zna od nas in nam obljublja povečanje premoženja prav z dobrim upravljanjem in ne ali ne samo z **ravna(teljeva)njem**. Prav nič *ga* ali *mu* ne *ravna(teljuje)* (?) in *ga* ne poravnava, še uravnava *ga* ne in komaj da *ga* ureja. Pač pa z *njim* **razumno ravna**, *ga* **gospodarno upravlja**, z *njim* **gospodari** ali **posluje**, tako da ob tem poslovanju, vodenju organizacije in uresničevanju zastavljenih ciljev (od načrtovanja do nadzora) oziroma z ustreznim **poslovođenjem** povečuje premoženje lastnikov.

Tako tolmačenje pomena glagola **manage** je moj drugi NE: ravnatelj ni niti smiselni niti lep prevod. In to ob vsem spoštovanju do gospodov Hribarja in Pleteršnika, edinstvenega slovenskega slovaropisca. Vendar sta prvi in drugi izhajala iz nemškega prevoda enega od več pomenov tega glagola, to je **direct** (usmerjati, voditi, nadzirati, dajati navodila in ukaze itd.), od koder izvira nemški Direktor (in ne nazadnje hrvaški ravnatelj!). V nemško-slovenskih slovarjih sta kot prevedek te funkcije še vedno navedena ravnatelj in direktor (brez ločevanja področja rabe). A naj tu pripomnim, da komajda v kakem sodobnem angleško-nemškem slovarju za angleški *manager* zasledimo prevedek *Direktor*. Slovarji

ohranjajo tujko Manager ali pa ponudijo druge prevedke, npr. leitender Angestellter (eines Unternehmens), Geschäftsführer, Leiter, Vorsteher (*predstojnik*), Führungskraft, Verwalter (*upravnik*), Betriebsleiter, Betriebsführer, Unternehmensleiter in podobno (očitno z večjim poudarkom na vodenju).

Zavedam se, da s tem posegam v izhodiščno strokovno trditev današnjega posvetovanja, da *odločanju o lastnini oziroma njeni uporabi pravimo upravljanje* (prof. Rozman). Naj mi bo oproščeno, vendar pod upravljanjem razumem tudi vse tiste vmesne stopnje konkretnega delovanja v korist lastnine, o katerem danes lastniki (skupščina delničarjev) komajda kaj vedo, zastopniki njihovih interesov (nadzorni sveti), ki jim včasih tudi pravijo kar *upravljavci* (Board of Directors – upravni odbor ?), pa so navadno sicer bolj obveščeni in tudi sprejemajo pomembnejše odločitve – vendar praviloma na podlagi ustrezno pripravljenega predloga uprave. In vse dokler se lastnina ohranja ali povečuje svojo vrednost, so vsi zadovoljni in lastniki ne kažejo prav nobenih posebnih želja po upravljanju.

Zato bi morda – teoriji in znanstvenim spoznanjem navkljub – kazalo »obrniti ploščo« in ne vztrajati pri ponovni uvedbi starih izrazov *ravna(teljeva)nje* in *ravnatelj*, ki sta tako ali drugače preživela svoj vek in imata danes nekoliko neprijetno konotacijo pretirano podrejenega položaja, ki ne omogoča dovolj prostih rok in široke palete *obvladovanja* vseh dejavnikov delovnega procesa z organizacijo in trgom vred, skratka doseganje ciljev organizacije (ali lastnikov) z ljudmi in vsemi drugimi viri, kar angleški izraz *management*, ki je najširša *poslovodna* funkcija, dejansko pomeni. Še veliko bolj vprašljiv, če ne kar nesprejemljiv, pa se mi zdi izraz *ravnalci* ali *ravnatniki* za *middle management*, za kar bi morda vendarle lahko uporabili izraz *vodstveni sodelavci* ali – če že mora biti – zaposlen(c)i na vodstvenih delovnih mestih ali

kar najpreprosteje **vodje oddelkov/programov/projektov/služb**. Nobenega razloga ne vidim, in nobene pametne utemeljitve, zakaj bi se morali takemu poimenovanju in izrazom **vodenje**, **vodstvo** in **vodja** tako nujno in dosledno izogibati. In če že izraza »upravljanje in/ali vodenje« ter »uprava in/ali vodstvo« dejansko ne bi bila sprejemljiva oziroma bi se ozko omejevala na upravni odbor in nadzorni svet, bi se z veliko lažjim srcem odločila za **poslovodstvo** in **poslovođenje** kot za ravnateljstvo in ravnateljjevanje. (Čeprav vidim težave pri rabi izraza **poslovodja**, ker se je zanj že uveljavil in ustalil drug in drugačen pomen.)

Ob uvajanju tujke **manager** v slovenski prostor v devetdesetih letih je morda vendarle prav, če povemo, da se je to izrazje tudi v Ameriki, od koder izhaja, uveljavljalo vzporedno s tako imenovano »**managerial revolution**«, ki označuje dejanski prehod moči od lastnikov (ti so z javno prodajo delnic in prevlado institucionalnih lastnikov in državnega lastništva postali tako razpršeni, da se je njihova vloga upravljanja izgubila v formalnost) na sicer najete »zaposlence«, vendar **dejan-ske upravljavce**. Ta izraz s tem dodatnim pomenom se je zlasti po zadnji vojni nezadržno širil in so ga številni jeziki prav v **tem pomenu vodenja in upravljanja** v pomenu celostnega obvladovanja razmer v podjetju in okoliju prevzeli kot tujko. Poleg tega se je prav modno razširil izraz **management** ne le v pomenu **vodstva/uprave** ali **poslovodstva** in **poslovođenja**, ampak tudi v svojem osnovnem pomenu **obvladovanja**, **uspešnega urejanja** in na podlagi strokovnih spoznanj ustreznega **ravnanja s čim** (*waste management*; *HRM human resource management – ravnanje z ljudmi pri delu* (?) oziroma **smotrnega gospodarjenja s čim** (*water management*). Gre torej za razmeroma nov izraz ali vsaj za izraz z novim dodatnim pomenom tudi v izvirniku, to pa je razlog več, da ga pri iska-

nju slovenske ustreznice ne bi kazalo prevajati z zastarelim izrazom, saj je ta dejansko pomenil drugačno razmerje med lastnikom in tistim, ki samo uravnava delovni proces in vanj kot ravnatelj vnaša razmeroma malo svojih pobud in rešitev ter je pri delu vsekakor veliko manj samostojen (da ne rečem prepuščen samemu sebi v dobrem in slabem), kot je **poslovodja** ali (**poslovni**) **vodja** ali **direktor**, ki zato po najboljšem vedenju in sposobnostih »obvladuje« svoje okolje.

Če se postavim še v bran slavistom: postavljeno vprašanje se mi zdi kot tisto o kuri in jajcu. Kdo naj ali lahko za tujko, ki se začne pojavljati, poznavalsko predlaga ustrezen slovenski izraz? Ali bi morebiten predlog slavistov stroka priznala in sprejela? (*Kdo je avtor prevedka »svetovni splet«, ki se je lepo prijel?*) Menim, da ne bomo ničesar rešili s premetavanjem krivde z enih ramen na druga. Raje se večkrat pošteno in odkrito pogovorimo. Strokovnjaki nam preprosto razložite pravo vsebino (da jo bomo lahko razumeli) in mi vam bomo s svojim poznavanjem jezika in besedotvorja po najboljših močeh pomagali iskati in najti primeren izraz, ki bo lepo slovensko zvenel in povedal to, kar hočete in kar v izvirniku pomeni.

Zakaj je bil kak izraz v kakem obdobju z lahkoto sprejet – zdaj pa je to tako težko?

Zavedati se moramo, da je jezik živ organizem, ki se hitro odziva na spremembe v okolju. In da so zlasti poimenovanja organizacij in funkcij ali organizacijskih funkcij, ki so praviloma opredeljene z zakonsko ureditvijo ali aktom o ustanovitvi, še posebej izpostavljena volji ali dogovoru tistih, ki o tem v kakem času in okolju odločajo. Zato je nujno ukrepanje stroke in jezikoslovcev že takrat, ko se nova ureditev pripravlja. Nov izraz se najprej uporablja »po sili razmer«, potem se uveljavi in utrdi, ljudje se ga navadijo in vsi ga »z lahkoto« uporabljajo. Ustaljena raba nato prevlada in veliko več truda je treba vložiti

v spreminjanje izrazja, če je to sploh še mogoče in smotno! Ali je bilo pri sprejemanju zakona o gospodarskih družbah kaj drugače? Danes, po petih letih, pa bi si komaj upala v izrazje, ki se je že ustalilo (če je še tako »nepravilno« ali »neustrezno«), ponovno vnašati zmedo in spremembe, saj to ne bi pomenilo le številnih sprememb zakonskih besedil, ampak tudi spremembe v vseh aktih vseh slovenskih družb in ponovno razlaganje partnerjem v svetu, kaj »zdaj« kak izraz pomeni. Preprosto po načelu, da je boljši ustaljen slab izraz (*na primer self-management, ki smo ga uspešno tržili v svetu in se je vedelo, kaj pomeni*) kot nenehno spreminjanje. Težko bo namreč razložiti, da gre samo za spremembo (ali »popravek«) poimenovanja in ne tudi ali hkrati za drugačno vsebino.

Zato bi si dovolila predlagati, da hitro in dokler je še čas (dokler neustrezna raba še ni zmagala nad pravilnim ali lepim slovenski izrazom) najprej in sproti iščemo in uveljavljamo rešitve za novo izrazje, na primer:

- corporate governance – upravljanje (in/ali vodenje) podjetja/družbe
- benchmarking – primerjalno zgledovanje (po boljših)
- officers of a company – vodilni sodelavci
- controlling – (*finančno-poslovna funkcija*)

Glede prepuščanja prevajanja zahtevnejših pojmov jezikoslovcem brez sodelovanja stroke lahko v imenu velike večine prevajalcev trdim, da si tega prav gotovo ne želimo. Večjo težavo vidimo v tem, da se – če nam tako delo že naložijo – žal pogosto nimamo s kom posvetovati ali pa si strokovnjaki sami niso edini o ustreznem izrazu. Res pa je, da bi bilo pogosto v prid lepemu in pravilnemu slovenskemu strokovnemu izrazju, če bi nam bila stroka včasih pripravljena prisluhniti ali nas pritegniti k sodelovanju, ko se v slovenski prostor uvajajo novi pojmi ali novi načini poslovanja (potem bi morda Banka Slovenije nedavno ne uvedla *sistema bruto poravnave v realnem*

času za medbančne transakcije, ampak raje ureditev sprotih poravnav posameznih plačil/zneskov v medbančnem poslovanju). Saj tudi prevajalci navsezadnje skrbno poslušamo in beremo, kaj reče in napiše stroka in kako kaj poimenuje, tako da je izrazje, ki ga uporabljamo v prevodih ali ga novinarji uporabljajo pri poročanju, pogosto le odsev dejanske rabe, pa če je ta s stališča znanstvene razlage še tako napačna.

Osebo sem prepričana, da je tesno sodelovanje med jezikoslovci, poznavalci slovenskega in tujih jezikov ter načel in pravil besedotvorja in med strokovnjaki s posameznih strokovnih področij edina prava pot, ki nas bo, če bomo vztrajno hodili po njej, postopo-

ma – od izraza do izraza – pripeljala do ustreznega slovenskega izrazja. Zato so pomembne terminološke komisije, ki že delujejo ali se ustanavljajo zdaj tudi pri vladi in po ministrstvih (ob pridruževanju Evropi in usklajevanju zakonodaje je za to gotovo ugoden, če ne že skrajni čas), ter redakcijske skupine za pregled besedil pred objavo v Uradnem listu (in morda še kje). Zavedati se moramo, da delo terminoloških komisij ni opravljeno z opredelitvijo posameznega izraza – konča se šele, ko tak usklajen najprimernejši izraz najde svoje mesto v večini besedil, v katera sodi, zlasti v zakonih, uredbah itd., od koder se tako izrazje prenaša naprej in neopazno preide v splošno rabo.

Di Jin

Kakšen je popoln prevod?

Povzetek

V starih časih se je zdelo, da popoln prevod ni možen – ali je lep ali zvest. Popolnemu prevodu pa se lahko približamo, če nam ni več cilj enakost besed, temveč enak učinek; tako kot je izvirnik napisan za bralca izvirnega jezika, mora biti prevod napisan za bralca prevodnega jezika, pri tem pa je treba čim bolj prenesti duha in vsebino sporočila.

Summary

Perfection in translation was simply out of the question in the old days. The old saying on the dichotomy between the faithful and the beautiful, facetious as it may sound, actually hit the nail on the head. With the concept of loyalty hitched to a word-for-word equivalence, there was a tyranny of words. No translation could possibly be both stylistically desirable and "faithful".

The principle of equivalent effect has broken that tyranny and made it possible to pursue perfection in translation. The ultimate criterion of loyalty proper, as it is understood now, does not rely on the equivalence of words, but on the equivalence of effect. The target language text has to be stylistically as desirable to the target language reader as the source language text to its reader, while carrying the spirit and contents as closely as possible. That which was impossible when the words were immutable has become a meaningful objective, though still very hard to achieve.

The establishment of a hard-to-achieve objective may sound exacting and "prescriptive", but in fact the essence of the new approach is an emancipation of the shackled talents of the translator. One is now free to utilize all the rich potential of one's own language (the target language, usually). It is indeed a challenge to one's talent and command of linguistic resources. In order to come to a relatively satisfactory result, a fine personal taste is essential. But in all cases it takes an intensive exertion of one's capabilities, with a rigorous demand on oneself, before one can produce a work which appears effortless enough to be appreciated by one's readers, usually with an element of lenient "openmindedness".

Še nikoli doslej se ni zgodilo, da bi se z določenim prevodom prav vsi strinjali in menili, da je popoln, in malo verjetno je, da se bo to kdaj zgodilo. Mar to pomeni, da je vprašanje, ki sem si ga zastavil v naslovu, nesmiselno? Zakaj neki naj bi se potemtakem sploh trudili narediti nekaj, česar ni in kar ne more obstajati?

Če teorijo o »enakem učinku« oklestimo vsega balasta, pomeni poskus, da bi definirali ideal popolnega prevoda, prevoda ki ne obstaja, ter hkrati raziskali, kako bi se mu v praksi približali, to pa z drugimi besedami pomeni, da bi naredili tak prevod, ki bi se kar najbolj približal idealu. V svojem članku, ki ga je objavil v eni zadnjih številčk publikacije Babel, je gospod Nam Fung Chang analiziral moja načela ter načela uglednih jezikoslovcev Eugena A. Nida in Petra Newmarka. Svojo dokaj objektivno študijo končuje s kritično pripombo, s katero pove vse: »Nidovo načelo dinamične enakosti preveč predpisuje in določa ... vendar pa je v primerjavi z Newmarkom in Jinom prav liberalen.« Poziva k »širšemu in odprtemu pristopu«, ki bi prevajalcu dajal »več svobode«. [1] Očitno je prepričan, da moje prizadevanje za ideal še bolj kot Nidovo ovira prevajalčevo svobodo umetniškega izražanja.

Omenjene pripombe so odkrile, kako verjetno čutijo mnogi prevajalci, ki jim teorija prevajanja ni preveč po volji. Še posebej zanimiva pa sta oba strokovna izraza, ki ju gospod Chang uporablja v filozofiji slovnice, s katerima skuša razložiti položaj. Naš način imenuje

»predpisujoč«, sam pa se zavzema za »opisnega«.

Opisni način ima pomembno vlogo v razvoju teorije slovnice. Namesto da bi se slovniciarji zanašali na določena predpisana pravila, iščejo norme v dejanski uporabi jezika. Tako je angleški stavek »It's me« po pravilih, ki jih zagovarja predpisujoči način, nepravilen, kajti zaimek, ki je v povedkovem določilu, bi moral biti v imenovalniku. Na drugi strani pa slovniciarji, ki zagovarjajo opisni način, trdijo, da je tovrstna uporaba pravilna, ker tako govorijo velika večina govorcev, ki jim je angleščina materni jezik. Opisni pristop vsem, ki govorijo angleško, daje svobodo, ki naj bi jo pravzaprav uživali, ter pravico, da uporabljajo jezikovne oblike, ki so zanje naravne in so za veliko večino ljudi učinkovito sredstvo za komuniciranje.

In kaj bi opisni način pomenil za teorijo prevajanja? Verjetno je prav nasproten temu, kar naj bi bilo predpisujoče v načelih enakega učinka, ki ga zagovarjamo mi. Ali bi to pomenilo, da bi morali raziskati resnične izdelke prevajalcev in uporabo le-teh določiti za normo? Ali pa bi to pomenilo, da je vse, kar prevajalec naredi, dobro preprosto zato, ker obstaja in to lahko opišemo, kot je?

V teoriji prevajanja ni sklopa predpisujočih pravil kot nekdaj v starih slovnica. Kritiki prevajanja pogosto ocenjujejo, koliko se prevod drži izvirnika, teoretiki pa se navadno ukvarjajo predvsem z merili za dober prevod. Ker prevajanje pomeni prehajanje iz enega jezika v drugega, nujno delamo primerjave vse-

lej, kadar o prevajanju razpravljamo. E. Nida je naredil veliko s tem, da se ni več osredotočal na primerjavo dveh besedil, izvirnika in prevoda, ampak je primerjal dva komunikacijska procesa, ki pri tem potekata. Ker je v vsaki komunikaciji sredstvo besedila (pisnega ali ustnega) tisto, ki prenaša sporočilo, nova metoda primerjave ne zanemara pomembnosti besedila, osredotočanje na oba komunikacijska procesa pa kaže, da moramo upoštevati različne jezikovne in kulturne zaplete, ki lahko vplivajo na prejemnikovo zaznavanje sporočila besedila. Sam sem v osnovi priredil Nidova načela tako, da sem prilagodil tista, za katera sem odkril, da so izhajala iz verskih in še posebej misijonskih zahtev ter odstranil ostanke stare težnje po »prostem prevajanju«. Po mojem mnenju je oboje oviralo iskanje idealnega prevoda.

Verjetno je prav zato gospod Chang dobil vtis, da so moja načela celo bolj »določevalna« kot Nidova. Sam pa trdim, da pripomorejo k boljšemu razumevanju ideala popolnega prevoda. Še vedno verjamem, da popolnega prevoda ni in ga verjetno tudi nikoli ne bo. Vendar pa nekdaj popolnost sploh ni prišla v poštev, ker je obstajalo večno razhajanje med doslednim in natančnim na eni strani ter lepim na drugi. Prevajalčevo doslednost je oklepala tiranija besed. Če je prevajalec v teh razmerah hotel ustvariti prijeten prevod, se je moral odreči doslednosti. Z novim konceptom medjezikovne komunikacije vidimo, da je bila nekdaj zahteva po doslednosti v resnici neutemeljena, kajti t.i. enake leksikalne enote ali skladijske oblike, ki so bile osnova te trditve, sploh nimajo podobnih učinkov na sprejemnike v različnih jezikih. Če besedilo pušča vtis lepote pri bralcih, ki ga berejo v izvirniku, ga morajo enako občutiti tudi bralci prevoda, če hočemo, da bo prevod dosleden in verodostojen. Z drugimi besedami to pomeni, da je sedaj popolnost pri prevajanju teoretično možna, kajti prava doslednost lahko

obstaja in v bistvu *mora* obstajati skupaj s pravo lepoto (pri tem z besedo »lepota« mislimo na umetniške odlike besedila).

Zato teorija o enakem učinku pravzaprav razbija tiranijo. Primerjal sem svobodo, ki jo prevajalec s tem pridobi, z Velikim modrecem, legendarno opico – polbogom iz klasičnega kitajskega romana *Xi Yu Ji*. [2] Najbolj znana nadčloveška moč tega bajeslovnega junaka je sposobnost, da se prelevi v katerokoli obliko, ki si jo zaželi, prevajalec pa, osvobojen tiranije besed, lahko uživa podobno svobodo pri ustvarjanju leksikalnih in skladenskih ali celo večjih sprememb. [3]

Če je pri tej teoriji kaj določevalnega, potem mora to biti jasno definiran namen te svobode. Ta svoboda, ki jo sedaj uživa resen prevajalec, se v temeljih razlikuje od tiste, ki jo ima svoboden prevajalec. Medtem ko je bila zadnja pravzaprav *svoboda pred prevodom*, ker je bil svoboden prevajalec bolj osredotočen na prizadevanje, da bi ustvaril »lepoto« po svoji lastni meri, kot pa na dosledno prevajanje sporočila, oziroma reproduciranja prvotne »lepote« izvirnika, pa se nova svoboda resnega prevajalca razvija le, če z njo načne bogate vire jezika, v katerega prevaja, da bi v njem ustvaril takšno besedilo, ki bo vredno izvirnika.

Ta odločenost je seveda bolj opisna kot določevalna, kajti le kateri resni prevajalec ne želi ustvariti takega prevoda? Ali ni tako, da vsak resen prevajalec pozdravlja svojo osvoboditev tiranije besed? Prav to je bilo bistveni vzrok, da sem sam tako navdušeno sprejel Nidovo teorijo v poznih 70. letih, potem ko sem se že več kot trideset let aktivno ukvarjal s teorijo in prakso prevajanja. Takoj mi je segla v srce, kajti pomenila je pravo luč razsvetljenja za moje mračne dileme v zvezi s staro teorijo prevajanja.

Še pomembneje pa je, da je teoretična osnova tega novega načina pravzaprav opisna, kajti celotna ideja temelji na empiričnem opa-

zovanju načina, na katerem poteka medjezikovna komunikacija. Uspešno uresničevanje te teorije v praksi pa je odvisno tudi od objektivne primerjave učinkov, ki jih ustvarita obe besedili v tako različnih jezikovnih okoljih.

Čeprav je sedaj teoretično možno, pa je zaradi izredno zapletene narave medjezikovne komunikacije popoln prevod daljšega besedila le malo verjeten. Vsak narod ima svoj poseben sistem komunikacije. V njem so le zanj značilne jezikovne posebnosti. V besedilu jezika, v katerega naj bi besedilo prevedli, so vedno elementi s pomenskimi odtenki, ki jih ni v izvirniku, in narobe. Pa vendar bo prevajalec, ki je predan svoji umetnosti, vedno lahko našel različne poti v prevodu, s katerimi bo dosegel učinke, ki bodo bolj ali manj podobni tistim, ki jih ima izvirnik. Dobro rešitev bo našel takrat, ko bo uporabil vso svojo ustvarjalnost in hkrati izkoristil vse vire, ki so mu na voljo, da bo ustvaril različico, za katero bo menil, da je najbližja izvirniku. Ves proces pa zahteva od prevajalca, da intenzivno uporabi vso svojo umetniško nadarjenost.

Je v tem procesu dovoljen prevajalčev osebni okus? Ta je ne le dovoljen, ampak tudi pomemben. Književni prevajalec je umetnik in kam bi prišel umetnik, če ne bi imel izostrenega osebnega okusa? Samo v obdobju nasprotja med natančnim in doslednim na eni strani ter lepim na drugi prevajalčev osebni okus ni bil nikoli polno upoštevan in spoštovan. Če je hotel biti prevajalec »dosleden« v tem smislu, se je moral ukloniti temu, za kar je njegov zdrav umetniški razum vedel, da je zanič. Sedaj, ko bolje razumemo celoten položaj, se lahko zanašamo na svoj dobri okus, ko izkoriščamo vsa možna jezikovna sreds-

tva, ki so na voljo v jeziku prevoda. Zdrav osebni okus je pravzaprav najpomembnejši samostojen dejavnik tega, kako uspešno se prevajalec približa idealu popolnega prevoda.

Šele ko bo prevajalec s svojim osebnim okusom ocenil svoj trud, bo dosegel ta cilj. To seveda ne pomeni, da je lahko sam do sebe popustljiv. Ko je njegovo delo objavljeno in ga bralci sprejmejo – to pa je pravzaprav najvišje priznanje za vsakega prevajalca – bo prevajalec razumel, da bo v bralčevem spoštovanju do njegove umetnosti nujno navzoč tudi kanec uvidevnega »razumevanja«, kajti prevajalec ve bolj kot kdorkoli, da so v besedilu tudi določeni odtenki jezikovnih posebnosti, ki jih preprosto ni mogel rešiti in da to čutijo in vedo tudi bralci sami. Zato bo hvaležen, ker bralci ne bodo preveč natančni. A če hoče doseči tak končni rezultat in učinek, bo moral biti sam do sebe najbolj zahteven. Prav to pa v resnici počne vsak resen umetnik pri svojem delu, ne glede na to, ali se na koncu *zdi*, da se pri svojem delu ni potrudil. Kakršnakoli njegova brezbriznost bi samo zmanjšala ali uničila vse možnosti, da to doseže.

Opombe

1. Nam Fung Chang: *Toward a Better General Theory of Equivalent Effect*, Babel, Vol. 42 No. 1 p.15
2. *The Journey to the West*, complete translation by Anthony Yu, The University of Chicago Press 1997
3. Jin Di: *The Great Sage in Literary Translation*, Babel, Vol. 35 No. 3 p. 158

Prevod: Maja Južnič – Sotlar

Majda Gregorka

Nekaj misli ob glosarju Mazanje vozil

Povzetek

Glosar Mazanje vozil je nastal iz povsem praktičnih potreb. Prodajalci, zastopniki, serviserji, ne nazadnje tudi novinarji so se nemalokrat znašli v težavah, ko so hoteli stranki razložiti, kaj ponujajo. V glosarju je zbranih blizu osemsto splošnih in predvsem strokovnih pojmov, ki se nanašajo na mazanje vozil in so vezani na ponudbo tovrstnih izdelkov, ki prihajajo na slovenski trg iz nemško govorečih držav. Glosar je že nekaj let v redni rabi med uporabniki maziv. Z njegovo objavo želim pomagati kolegom prevajalcem, ki bi imeli težave pri prevajanju tovrstnih besedil.

Slovarji in glosarji ne nastajajo iz umetniške ali literarne potrebe. Tehnični še zlasti ne. Nastajajo iz potrebe, da bi ljudje razumeli informacije, sporočene v drugem jeziku. Bistvo slovarja je, da ponudi popolnoma ustrezen izraz, ki dvema človekoma, ki mislita in govorita v različnih jezikih, pomeni isto, po možnosti do zadnje podrobnosti. Takšen je seveda idealen prevod tuje besede.

V nekaterih enostavnih primerih, zlasti pri poimenovanju predmetov, je to mogoče. Tako brez posebnih težav prevedemo besedo vijak (primeri so iz tehnike, ker prevajam tehnična besedila in pišem tehnične glosarje). Pri dodeljevanju različnih atributov osnovnemu predmetu (denimo šestrobi ali šesterorobi ali s šestoglato glavo) pa se že pojavijo težave, saj vključuje beseda prevajalčev osebni odnos.

Še več težav je s popolnoma abstraktnimi pojmi. Pri takšnih, ki vendarle imajo fizikalni pomen (na primer energija, temperatura), se je lahko sporazumeti oz. najti ustrezen prevod, saj so njihove povezave z drugimi pojmi v vseh jezikih enake, ker pač izvirajo iz materialnih znanosti. Tako beseda temperatura pri vseh vsaj tehnično usmerjenih ljudeh sproži enako predstavo.

Ko pa gre za besede, ki imajo v tehniki sicer strogo določen pomen, zunaj tehnične domene pa več sopomenov, denimo elastičen (tudi prilagodljiv, sprejemljiv za spremembe

...), je nevarnost, da se bosta izvirnik in prevod razlikovala, spet velika. Predstavljajmo si deset prevajalcev, ki prevajajo iz jezika A v jezik B, in deset drugih, ki prevajajo iz jezika B v jezik A. Prvi prevajalec da svoj prevod iz A v B drugemu prevajalcu, ta ga prevede nazaj iz B v A, da nato tretjemu, da ga spet prevede iz A v B, in tako do konca. Samo če je šlo za popolnoma jasno definirano informacijo, se bo morda ohranila do konca, vse, kar je nejasno, neizrazito, dvoumno, pa se bo postopno preoblikovalo do popolne nespoznavnosti.

Posebna težava pri pisanju tehničnega slovarja oz. glosarja je, da imajo nekateri jeziki zaradi daljše tehnične kulture poimenovanje tehničnih predmetov veliko bolj razvito kot drugi. Tako nastajajo v jezikih, povezanih z izredno inovativnostjo, nove besede, ki pač označujejo nove iznajdbe. Zlasti razvoj elektronike je prinesel pravo eksplozijo anglosaksonskih izrazov (*bit, byte, bus*). Včasih so pojmi ali predmeti poimenovani zelo pragmatično, na primer vezje *boot strap*, in prevajalec nikakor ne more uganiti, za kaj gre, ker sicer znane besede z napravo nimajo nikakršne zveze. Ker prevajalec praviloma ni strokovnjak za vezja, mora najprej poiskati koga, ki stvar pozna, nato pa skuša najti bolj ali manj ustrezen izraz, a bolj zagotovo mu bo uspelo kar s krajšim opisom funkcije takšnega vezja.

K opisu, včasih celo z odvisniki, se je treba zateči tudi, ko prevajamo iz jezikov, ki imajo možnost zelo natančnega izražanja s sestavljanjem posameznih besed, na primer *Feder-speicherschnelllösevorrichtung* (naprava za hitro popuščanje vzmetnega zbiralnika parkirne zavore).

Posebna past tiči v tem, da imajo nekateri jeziki neprimerno večji besedni zaklad kot drugi. Tako mora biti pisec slovarja izjemno pozoren na pomenske razlike. Nemško besedo *Leichtlauföl* celo strokovna literatura največkrat prevaja kot lahkotekoče olje, vendar je to napačno, kajti olje sicer teče, ampak po nemško se temu reče *fließt*, za motor, ki tudi teče, pa *läuft* – torej olje za lahek tek motorjev.

Posebno poglavje so kratice. Prevajalec lahko najpogosteje le domneva, za kaj gre. Samo v različnih besedilih iz avtomobilske stroke sem naletela na KW namesto *Kurbelwelle*, *Kurzwelle*, *Kühlwasser*, *Kurbelwinkel*, *Kraftwerk* in – pisano napačno – za *Kilowatt*.

Ob vseh naštetih težavah bi si prevajalec oz. pisec slovarja želel pomoči najbolj pooblaščenih institucij (Inštitut za slovenski jezik pri SAZU, Univerza). Moje izkušnje z njimi niso dobre. Če že, potem sem dobila odgovor šele po kakšnem mesecu. Pri pisanju glosarjev mi najbolj pomagajo razgledani strokovnjaki z različnih področij. Področja se med sabo prekrivajo in pri prevajanju celo tako zelo ozke teme, kot je, denimo, motor z notranjim izgorevanjem, neizogibno naletim na pojme, ki ne sodijo v domeno strojništva (kemija: maziva, goriva, hladilna sredstva, aditivi; elektronika: vžig, merjenje izpušnih plinov; informatika: podatkovna vodila, samodiagnostika, samonastavitve itd.).

Glosar Mazanje vozil je nastal iz povsem praktičnih potreb. Prodajalci, zastopniki, serviserji, ne nazadnje novinarji so se nemalokrat znašli v težavah, ko so hoteli stranki razložiti, kaj ponujajo. Pojmi so vezani na po-

nudbo enega od slovenskih podjetij, zastopnikov za maziva in druge tovrstne izdelke, uvožene iz nemško govorečih držav. Namen glosarja je predvsem ponuditi slovenske splošne in strokovne izraze, ki se nanašajo na mazanje vozil. Pri njegovem nastajanju je sodelovalo več ljudi, predstavnikov različnih strok. Slovenski izrazi so nastali sporazumno. Nekatere stvari bi morda posamezen predstavnik kake stroke poimenoval drugače, vendar smo se sporazumeli, da je za namene, za katere je glosar nastal, potreben kompromis. Tuje besede so prevedene verodostojno in preprosto; tam, kjer smo imeli na izbiro npr. tri zelo specifične pomene, smo se raje odločili za splošnejšega, ki pa seveda zajema vse tri specifične.

Glosar je že nekaj let v redni rabi med uporabniki maziv. Z njegovo objavo želim pomagati kolegom prevajalcem, ki bi naleteli na težave pri prevajanju tovrstnih besedil, in jih spodbuditi, da bi morda še kdo objavil glosar s svojega specifičnega delovnega področja.

Opomba uredništva: slovensko-nemški glosar Mazanje vozil bomo objavili v naslednji številki Mostov.

A

Abbaubarkeit razgradljivost

abbaufähig razgradljiv

Abdichtung zatesnjenost, zatesnitev; tesnilo, tesnjenje

Abfließen otekanje

Abgasrückführsystem sistem za povratno vodenje izpušnih plinov

Abgassauberkeit čistost izpušnih plinov

Abgasturbolader turbinski polnilnik

Abkühlung ohladitev

Ablagerung usedlina

Abscheidungsfreiheit odpornost proti izločanju sestavin

Abschleudern centrifugiranje

Abschmierfett mast za mazanje

Abtrennung ločitev, odcepitev; izločanje

- Abtropfen** odcejanje
- Acetylen** acetilen
- Achslagerfett** mast za osne ležaje
- Additiv** aditiv, dodatek
- Aliphat** alifat
- Alkadien** alkadien
- alkalisch** alkalen
- Alkalität** alkalnost
- Alkan** alkan
- Alken** alken
- Alkin** alkin
- Alterung** staranje
- Alterungsbeständigkeit** odpornost proti staranju
- Alterungsschutzadditiv** dodatek proti staranju
- Alterungsstabilität** odpornost proti staranju
- Altöl** staro olje
- Alu-Silikat** aluminijev silikat
- Aluminiumkomplex-Schmierstoff** mazalna mast na osnovi aluminijevih kompleksov
- Aluminiumseifen-Schmierfett** mast na osnovi aluminijevih mil
- Anstieg** povečanje, naraščanje, zvišanje, porast, vzpon
- Antioxidant** antioksidant
- Antischaumzusatz** dodatek proti penjenju
- API-Klasse für Getriebeöle** razred API za olja za menjalnike in diferenciale
- API-Klasse für Motoröle** razred API za motorna olja
- API-Klassifikation** klasifikacija API
- Aräometer** areometer
- Aromat** aromat
- Asphalt** asfalt
- Asphaltanstrich** asfaltni premaz
- Asphaltlack** asfaltni lak
- ATF-Öl** olje ATF
- Äthan** etan
- Äthylen** etilen
- atmosphärische Destillation** atmosferska destilacija
- Aufbereitung** priprava, pridobivanje, predelava
- Auffangsbehälter** prestrezni rezervoar, lovilna posoda
- Ausgleichsbegrenzung** omejitev izravnave
- Automatenöl** olje za avtomate
- Automatik-Getriebeöl** olje za samodejne menjalnike
- Automobilschmierstoff** avtomobilsko mazivo
- automotive Schmierung** mazanje vozil
- Autotreibstoff** avtomobilsko gorivo
- azyklisch** acikličen
- B**
- Baader-Test** Baaderjev test
- Bakterienbefall** pojav bakterij
- Bakterienschutz** zaščita pred bakterijami
- Bariumseifen-Schmierfett** mast na osnovi barijevih mil
- Basenzahl** alkalno število
- Basisöl** bazno olje
- Batschöl** olje za omastitev tekstila
- Bauteilverträglichkeit** ujemanje s konstrukcijskimi deli
- Beanspruchung** obremenjenost, obremenitev
- Belastung** obremenitev, obremenjenost
- Bentonit** bentonit
- Bentonitfett** bentonitna mast
- Benzol** benzen
- Berührungsfläche** stična ploskev, stična površina
- Beschleunigung** pospeševanje
- Beständigkeit** obstojnost, trajnost
- Betonschalungsöl** olje za betonske opaže
- Betriebstemperatur** delovna temperatura, obratovalna temperatura
- Bezugstreibstoff** primerjalno gorivo
- biologische Abbaubarkeit** biološka razgradljivost
- Blankhärteöl** kalilno olje za redukcijsko atmosfero
- Bleiseifenfett** mast na osnovi svinčenih mil
- Bleitetraäthylen** svinčev tetraetilen
- Bohröl** vrtno olje

Bremsflüssigkeit zavorna tekočina
Bremsflüssigkeit-Testgeräte naprave za testiranje zavornih tekočin
Bremshydraulik zavorna hidravlika
Brennpunkt gorišče
Brennraum gorilna komora
Brünieröl olje za bruniranje

C

Cetanzahl cetansko število
Chassisfett mast za šasije
chemisch wirkendes Additiv aditiv s kemičnim delovanjem
Cloudpoint točka zmotnitve
Conradson test Conradsonov test
Crack-Temperatur temperatura kreiranja
Cracken kreiranje
Cycloparaffin ciklični parafin, cikloparafin
Cykloalkan cikloalkan

D

Dampfblasenbildungspunkt točka nastanka parnih mehurčkov
Dampf para, hlap
Dampf-Luft-Gemisch mešanica hlapov in zraka
Dampfdruck parni tlak
Dampfturbinenöl olje za parne turbine
Dauerunterbodenschutz trajna zaščita dna vozila
Dauertemperatur trajna temperatura
Destillationsanlage destilacijska naprava
Detergent detergent
Detergentwirkung detergentno delovanje
Di-Carbonsäure-Ester ester dikarbonske kisline
Dichte gostota
dickflüssig gosto tekoč
Dickungsmittel zgoščevalna snov
Dieseldkraftstoff dizelsko gorivo
Dieseltreibstoff dizelsko pogonsko gorivo
Diolephin diolefin
Dispergiervermögen sposobnost dispergiranja

Dispersant disperzant
Druckbelastbarkeit odpornost proti tlačnim obremenitvam, tlačna obremenljivost
Druckbelastung tlačna obremenitev
Druckeinwirkung vpliv pritiska, tlaka
Druckfestigkeit obstojnost pod pritiskom, tlačna trdnost
Druckumlaufsystem tlačni obtočni sistem
Dunkelfärbung temnejše obarvanje, temno obarvanje
dünnflüssig redko tekoč
Durchblasegas izplakovalni plin
Düsenmotor turbinski motor
Düsenmotor-Treibstoff gorivo za turbinske motorje, kerozin
Düsentreibstoff gorivo za turbinske motorje, kerozin
dynamische Viskosität dinamična viskoznost

E

Einbereichsmotoröl monogradno, enogradacijsko motorno olje
Einfahren utekanje
Einfahr-Motoröl motorno olje za utekanje
Einfahröl olje za utekanje
Einfahrvorgang potek utekanja
Einfahrvorschrift navodilo za utekanje
Einlauföl olje za utekanje
Einsatzdauer rok uporabe
Eisenoxidhydrat železov oksidhidrat, rja
Emulgator emulgator
Emulgierbarkeit sposobnost emulgiranja
Emulgierfestigkeit odpornost proti emulgiranju
Emulsion emulzija
Emulsionsstabilisator stabilizator emulzije
Engler-Grad stopinja Englerja
Engler-Topf Englerjeva posodica
Entfernung odstranitev
Entlüftungsöffnung odprtina za odzračevanje
Entparaffinierung izločanje parafina
EP-Getriebeöl olje EP za menjalnike in dife-

renciale

Erdgas zemeljski plin

Erdöl nafta

Erdölbohrung naftna vrtina

Erdöllagerstätte nahajališče nafte

Erdpech zemeljska smola, asfalt

Erstbetriebsöl olje za utekanje, olje za prvo polnitev, olje za prvi pogon

Eruptivförderung eruptivno črpanje

Ester ester

Esteröl estrsko olje

Explosivität eksplozivnost

Extraktion ekstrakcija

F

Fahrzeug-Motoröl motorno olje za vozila

Fahrzeugschmierstoff mazivo za vozila

Farbindikator barvni indikator

Faserstoff-Filter filter iz vlaknastih snovi

Feinstfilter najfinejši filter

fester Fremdstoff trdna primes

Festigkeitseigenschaft trdnostna lastnost

Festschmierstoff trdno mazivo

Feststoff trdna snov

Feststoffteilchen trdni delec

Festwerden strjevanje

Fettsäure maščobna kislina

Feuergefährlichkeit nevarnost požara

Flächenbelastung ploskovna obremenitev

Flammpunkt plamenišče

Fließfett tekoča mast

Fließpunkt točka prehoda iz trdnega v tekoče stanje (temperatura)

Fließverhalten tekočnost

Flüchtigkeit hlapnost

Flugmotoröl letalsko motorno olje

Flüssigkeitsreibung tekočinsko trenje

Förderpumpe prečrpovalna črpalka

Förderung črpanje

Formenöl olje za kalupe

Fraktion frakcija

Fraktionierung frakcioniranje

Fremdzündung nekontrolirani vžig

Fressen zaribanje

Freßverhinderung preprečevanje zaribavanja

Frischöl sveže olje

Frischölschmierung mazanje s stalno svežim oljem

Furfurol-Extraktion ekstrakcija s furfurolom

G

Gas-Chromatographie plinska kromatografija

gasförmig plinast

Gasöl plinsko olje

Gebrauchtöl rabljeno olje

Gebrauchtöluntersuchung preiskava rabljenega olja

Gefahrenklasse nevarnostni razred

Getrenntschmierung mazanje z ločenim dodajanjem olja

Getriebefett mast za gonila, mast za menjalnike in diferenciale

Getriebeöl olje za gonila, olje za menjalnike in diferenciale

Getriebeöl-Zusatz dodatek za olja za menjalnike in diferenciale

Gewindeschneidöl olje za rezanje navojev

Gleitgeschwindigkeit hitrost drsenja

Gleitlagerfett mast za drsne ležaje

Gleitreibungskoeffizient drsni koeficient trenja

Glykol glikol

Glykoläther glikoleter

Glykoläther-Bremsflüssigkeit zavorna tekočina na osnovi glikoletra

Graphit grafit

Graphitfett grafitna mast

Grenzpumptemperatur mejna temperatura črpanja

Grenzreibung mejno trenje

Grenzschnierung mejno mazanje

Grundöl osnovno olje

H

Haftfähigkeit oprijemanje

Haftreibungskoeffizient stični koeficient
trenja

Haftvermögen sposobnost oprijemanja

halbfest poltrd

Hart-Paraffin trdi parafin

Härteöl kalilno olje

Harz smola

HD-Motoröl motorno olje HD

Heißlager vroči ležaj

Heißlagerfett mast za vroče ležaje

Heizöl kurilno olje

Hochdruck-Schmiermittel mazivo za visoke tlake

Hochleistungsschmierstoff visokozmogljivo mazivo

hochraffiniert visokorafiniran

Höchstleistungs-Dieselmotoröl visokozmogljivo dizelsko motorno olje

Hochtemperatur-Oxidation oksidacija pri visokih temperaturah

Hochtemperaturbereich območje visokih temperatur

Hochtemperaturfett mast za visoke temperature

Hohlraumkonservierung konzerviranje votlih delov

Honöl olje za honanje

Hydrauliköl hidravlično olje

Hydraulikpumpe hidravlična črpalka

Hydraulikschmierfett mazalna mast za hidravliko

Hydrauliksystem hidravlični sistem

hydrierende Raffination hidrirna rafinacija

Hydrierung hidriranje

Hydrocracköl hidrokrekirano olje

Hypoidantrieb hipoidni pogon

Hypoidöl hipoidno olje

Hypoidverzahnung hipoidno ozobje

I

Industrie-Schmieröl industrijsko mazalno olje

Inhibitor inhibitor

ISO-Viskositätsklassen razredi viskoznosti

ISO

Isoalkan izoalkan

Isolieröl izolacijsko olje

Isoparaffin izoparafin

K

Kabelöl olje za kable

Kalilauge kalijev lug

Kalkseifenschmierfett mast na osnovi kalcijevega mil

Kältemaschinenöl olje za hladilne stroje

Kaltreiniger sredstvo za hladno čiščenje

Kaltschlamm mulj, ki nastaja pri delovanju hladnega motorja

Kaltschlammverhalten nastajanje mulja v hladnem

Kaltwalzen-Schmierfett mast za hladno valjanje

Kapillarviskosimeter kapilarni viskozimeter

Kernöl olje za jedra

Kerosin kerozin

Kieselgel kremenčev gel

kinematische Viskosität kinematična viskoznost

Klassifikation klasifikacija

Klassifikation-System klasifikacijski sistem

Klopfen klenkanje

Klopfestigkeit odpornost proti klenkanju

Kobalt kobalt

Kolbensauberkeit čistost batov

Kondenswasser kondenzna voda, kondenzat

Konsistenz konsistenca

Korrosionsinhibitor inhibitor korozije

Korrosionsschutz zaščita pred korozijo

Korrosionsschutzadditiv protikorozijski aditiv, dodatek proti koroziji

Korrosionsschutz-Motoröl motorno olje za zaščito pred korozijo

korrosiver Verschleiß korozivna obraba

Kraftstoff gorivo

Kraftstoffbehälter rezervoar za gorivo

Kraftstoffmischbarkeit mešljivost goriv

Kraftstoffqualität kakovost goriva

kraftstoffsparender Motor motor z varčno porabo goriva
Kraftstoffverbrauch poraba goriva
Kraftübertragung prenos moči, sile
Kugelfallviskosimeter viskozimeter s padačo kroglico
Kugelumlauflenkung krmilo z obtočnimi kroglicami
Kühlen hlajenje
Kühlerfrostschutzmittel sredstvo za zaščito hladilnika pred zmrzovanjem
Kühlmittel hladilna tekočina (motor), hladilno sredstvo (klimatska naprava)
Kühlöl hladilno olje
Kühlschmierstoff sredstvo za hlajenje in mazanje
Kurbelfett mast za ročice

L

Lagerfressen zaribanje ležajev
Langlauf-Motoröl motorno olje za dolgotrajen tek motorja pod polno obremenitvijo
Langlaufeigenschaft lastnost pri dolgotrajni polni obremenitvi
Langlauftest (= Dauertest) testiranje (npr. naprave) pri dolgotrajni polni obremenitvi
Langzeitöl olje z dolgotrajnim delovanjem, dolgotrajno olje
Langzeitschmierfett mast z dolgotrajnim delovanjem, dolgotrajna mast
Laufstrecke des Motors življenjska doba motorja
Lauge lug
legierter Schmierstoff legirano mazivo
Leichtbenzin lahki bencin
leichtflüssig lahko tekoč
Leichtlauf-Motoröl motorno olje za lahek tek motorja
Leistung zmogljivost; moč
Leistungsbständigkeit obstojnost glede zmogljivosti
Leistungsklasse razred zmogljivosti
Leuchtpetroleum svetilni petrolej
Limited-Slip-Öl olje Limited-Slip

Literleistung litrska moč
Lithium-Komplex-Schmierfett mazalna mast na osnovi litijevih kompleksov
Lithium-Schmierfett litijeva mazalna mast
Löslichkeitsgrenze meja topnosti
Lösung raztopina
Lösungsmittel topilo
Lösungsmittelraffination rafinacija s topili
Lösungsvermittler dodatek za raztapljanje
Luft/Kraftstoffgemisch mešanica zraka in goriva
Luftabgabevermögen sposobnost izločanja zraka
Luftfeuchtigkeit zračna vlaga
Luftaufnahme vsrkanje zraka

M

Mangelschmierung pomanjkljivo mazanje
Marine-Öl olje za ladjarstvo
Maschinenöl strojno olje
Mayonnaisebildung nastajanje "majoneze"
mechanischer Verschleiß mehanska obraba
Mehrbereichsmotoröl multigradno, večgradacijsko motorno olje
Mehrventiltechnik večventilska tehnika
Mehrzweckgetriebeöl večnamensko olje za gonila
Metallbearbeitungsöl olje za obdelavo kovin
Metallseife kovinsko milo
Methanol metanol
Microwachs mikrovošek
mineralisches Öl mineralno olje
Mischbarkeit sposobnost mešanja, mešljivost
Mischreibung mešano trenje
Mischungsverhältnis mešalno razmerje
Mitteldestillat srednji destilat
Molybdändissulfid molibdenov disulfid
Molybdän molibden
Motor-Oktanzahl motorno oktansko število
Motorbelastung obremenitev motorja
Motoröl motorno olje
Motoröl-Kreislauf kroženje, obtok motor-

nega olja

Motoröl-Zusatz dodatek za motorna olja

Motorölqualität kakovost motornega olja

Motoröl-Eindickung zgoščanje motornega olja

Motoröl-Filterung filtriranje motornega olja

Motoröl-Verdünnung redčenje motornega olja

Motorreibung trenje v motorju

Motorsauberkeit čistost motorja

Motorschutzöl zaščitno motorno olje

N

Naphtalen naftalen

Naphthen naften

Naphthensäure naftenska kislina

nasser Motor vlažen motor

Naßsiedepunkt vrelišče v vlažnem stanju

Netzvermögen sposobnost omakanja

Neutralisationszahl nevtralizacijsko število

Neutralisationsvermögen sposobnost nevtraliziranja

Neutralöl nevtralno olje

Nickel nikelj

Nockenverschleißschutz zaščita pred obrabo odmične gredi

Normalparaffin normalni parafin

Nut utor

O

oberflächenaktiver Stoff površinsko aktivna snov

Oberflächenspannung površinska napetost

Oktanzahl oktansko število

Öl olje

Ölablaßschraube izpustni čep za olje

Ölabscheider oljni lovilnik

Ölbad oljna kopel

Öldichtheit tesnjenje olja

Öldruck oljni tlak

Öldruck-Kontrolle kontrola oljnega tlaka

Olefin olefin

Olein olein

Öleindickung zgoščanje olja

Ölfilter oljni filter

Ölfleck oljni madež

Ölfüllmenge količina oljne polnitve

Ölfüllung oljna polnitev

Oligomerisation oligomerizacija

Ölkohle oljni koks

Ölkreislauf oljni obtok, kroženje olja

Ölkreislauf-Reinigung čiščenje oljnega obtoka

Ölkühler oljni hladilnik

öllöslich topen v olju

Ölpeilstab oljna merilna palica

Ölpumpe oljna črpalka

Ölreinigung čiščenje olja

Ölschaum oljna pena

Ölschlamm oljna usedlina, oljni mulj

Ölsieb oljno sito

Öltröpflein oljna kapljica

Ölüberschuß presežek olja

Ölumlaufl oljni obtok, kroženje olja

öunlösliche Rückstände netopni ostanki v olju

Ölverbrauch poraba olja

Ölverdünnung razredčenje olja

Ölverkokung koksanje olja

Ölversorgung dovod olja

Ölwanne oljno korito

Ölwanneninhalte prostornina oljnega korita

Ölwechsel menjava olja

Ölwechselintervall rok menjave olja

Ölwechselfristen roki menjave olja

Ölzusammensetzung sestava olja

Oxidationsbeständigkeit oksidacijska obstojnost

Oxidationsstabilität oksidacijska obstojnost

Oxidationstest oksidacijski test

P

Papierfilter papirnati filter

Papierisolation papirnata izolacija

Paraffin parafin

Paraffin-Stockpunkt strdišče parafina

Paraffinöl parafinsko olje

Peilstab merilna palica

Peilstabmessung merjenje z merilno palico
Petroleum petrolej
pH-Wert vrednost pH
Phenol fenol
Phosphor fosfor
Phosphorgehalt vsebnost fosforja
Phosphorsäure-Ester ester fosforne kisline
physikalisch-wirkendes Additiv aditiv s fizikalnim delovanjem
Poly-Alfa-Olephin polialfaolefin
Polyglykol poliglikol
Polymerisation polimerizacija
Polyphenyläther polifenileter
Pourpoint najnižja temperatura, pri kateri olje ravno še teče
Premiumöl olje Premium
Preßlast tlačna obremenitev
Propan propan
Pumpförderung pridobivanje s črpanjem

Q

Quellmittel sredstvo za nabrekanje
Quellung nabrekanje

R

Raffinat rafinat
Raffination rafinacija
Redwood-Sekunde Redwoodova sekunda
Regenerat regenerat
Regenerierung regeneracija
Regular-Öl olje Regular
Reibpartner torni partner
Reibung trenje
Reibungskoeffizient koeficient trenja
Reibungswärme toplota, ki nastaja pri trenju
Reibungsverlust izguba zaradi trenja
Reinheitsgrad stopnja čistosti
Reinigungsmittel čistilno sredstvo, čistilo
Rennöl dirkalno olje
Richtungsweisung usmerjanje
Rizinusbasis-Rennmotoröl dirkalno motor-no olje na ricinusovi osnovi
Rizinusöl ricinusovo olje
Rohbenzin surovi bencin

Rohöl nafta, surovo olje
Rostschutz zaščita pred rjavenjem
Rostschutzadditiv dodatek proti rjavenju
Rotationsviskosimeter rotacijski viskozimeter
Rühren mešanje

S

SAE-Viskositätsklasse für Fahrzeug-Getriebeöle razred viskoznosti SAE za olja za menjalnike in diferenciale
SAE-Viskositätsklasse für Motoren-Schmieröle razred viskoznosti SAE za motorna mazalna olja
Salzbildung tvorba soli, nastajanje soli
Sammelbähtalter zbiralni rezervoar, zbiralna posoda
Sauerstoffanlagerung vezava kisika
Sauerstoffverbindung kisikova spojina
Saugdieselmotor sesalni dizelski motor
Säureraffination kislinska rafinacija
Saybolt-Universal-Sekunde univerzalna Sayboltova sekunda
Schadstoff škodljiva snov
schadstoffarmer Betrieb delovanje z malo škodljivih snovi
Schalungsöl olje za opaže
Schaumbildung nastajanje pene
Schaumverhinderung preprečevanje penjenja
Scherfestigkeit strižna trdnost
Schergefälle strižni gradient
Scherstabilität strižna obstojnost
Scherverlust strižna izguba
Schlammablagerung posedanje mulja
Schlammabildung nastajanje mulja
Schlammgehalt vsebnost mulja
Schlammenschutz zaščita pred nastajanjem mulja
Schlammtragvermögen sposobnost navze-manja mulja
Schleiföl olje za brušenje
Schlupf zdrs
schmelzbar taljiv

Schmelzpunkt tališče
Schmierfähigkeit mazalna sposobnost
Schmierfett mazalna mast
Schmierfilm mazalni film
Schmiermittel mazivo
Schmiermittelkreislaufverfahren postopek
 obtoka maziva
Schmieröl mazalno olje, olje za mazanje
Schmieröl-Zufuhr dovod mazalnega olja
Schmierspalt mazalna reža
Schmierstelle mazalno mesto
Schmierstoff mazivo
Schmierung mazanje
Schmierwert mazalna vrednost
Schneidöl rezilno olje
Schutzstoff zaščitna snov
Schwarzschlamm črni mulj
Schwefeldioxid žveplov dioksid
Schwefelsäure žveplova kislina
Schwerbenzin težki bencin
schweres Heizöl težko kurilno olje
Schweröl težko olje
Siedebereich območje vrenja
Siedepunkt vrelišče
Silikatgel silikatni gel
Silikon-Bremsflüssigkeit silikonska zavor-
 na tekočina
Silikonfett silikonska mast
Silizium-Oxid silicijev oksid
Solvent-Raffinat solventni rafinat
Solvent-Raffination solventna rafinacija, ra-
 finacija s topili
Sonderöl posebno olje
Spaltung cepljenje
Sperrdifferential-Getriebeöl olje za samo-
 zaporne diferencialne
spezielles Öl posebno, specialno olje
Spiegelflächenbildung nastajanje zrcalastih
 površin
Spindelöl vretensko olje
Spitztemperatur navišja temperatura
springhart zelo trd
Sprühdüse razpršilna šoba
Spülen izpiranje

Spülöl olje za izpiranje
Stickoxidbelastung obremenitev z dušikovi-
 mi oksidi
Stockpunkt strdišče
Stockpunktniedriger dodatek za znižanje
 strdišča
Sulfatasche sulfatni pepel
Sulfonsäure sulfonska kislina
Synchronring sinhronski obroček
synthetisches Öl sintetično olje
Synthesefett sintetična mast
Syntheseöl sintetično olje

T

Tank posoda za gorivo
Tauchspindel potopno vreteno
Teilschmierung delno mazanje
Testzeugnis testno spričevalo
thermische Stabilität toplotna obstojnost
Thixotropie tiksotropija
Titration titracija
Toluol toluen
Totalabbau popolni razkroj
Tragfähigkeit nosilna sposobnost, nosilnost,
 vzgon
Traktor-Universalöl univerzalno olje za
 traktorje
Transaxle-Getriebe sklop menjalnika in di-
 ferenciala
Treibstoff-Zusatz dodatek h gorivu
Treibstoff-Öl-Gemisch mešanica pogonske-
 ga goriva in olja
Trennschicht ločilni sloj
Trimerisation trimerizacija
Trockenlauf tek na suho
Trockenreibung suho trenje
Trockensumpfschmierung mazanje s suhim
 koritom
Trübung motnost, zmotnitev, kalnost, skali-
 tev
Trübungspunkt točka zmotnitve, motnišče

U

Überdruck nadtlak

Überfüllung prenapolnitev
Überlastung preobremenitev
Umfangsgeschwindigkeit obodna hitrost
Umlauf obtok
Umlaufschmierung obtočno mazanje
Umlaufsystem obtočni sistem
Ungiftigkeit nestrupenost
Unterbodenschutz zaščita dna vozila

V

Vakuum-Destillation vakuumaska destilacija
Vakuumdestillat vakuumski destilat
Vakuumerückstand vakuumski ostanek
Verbindung spojina; povezava, zveza
Verbrennungsraum zgorevalni prostor
Verbrennungsrückstand ostanek zgorevanja
Verbrennungssäure kislina, ki nastane pri zgorevanju
Verbrennungswasser voda, ki nastane pri zgorevanju
Verdampfung uparjanje, uplinjanje, izhlapevanje
Verdampfungsneigung nagnjenje k izhlapevanju
Verdampfungsverlust izguba zaradi izhlapevanja
Verdichter kompresor
Verdichtung zgoščanje, kompresija
Verdichtungsverhältnis kompresijsko razmerje
Vergaservereisung zaledenitev uplinjača
Verkokung koksanje
Verschlammung zamuljenje
Verschleißschäden poškodbe zaradi obrabe
Verschleißschutz zaščita pred obrabo
Versorgungssystem dovodni sistem
Versprühen pršenje
Verstopfung zamašitev
Verträglichkeit ujemanje, dobro prenašanje
Verträglichkeit mit Dichtungen ujemanje s tesnili
Verunreinigung nečistoča
VI-Verbesserer dodatek za izboljšanje in-

deksa viskoznosti
Vierkugelapparat aparat s štirimi krogli
Viskosimeter viskozimeter
Viskosität viskoznost
Viskosität-Druck-Verhalten odvisnost viskoznosti od tlaka
Viskositätsindex indeks viskoznosti
Viskositätsmaßeinheit merska enota za viskoznost
Viskositätsanstieg povečanje viskoznosti
Viskositätsklassifikation klasifikacija viskoznosti
Viskositätskurve krivulja viskoznosti
Viskosität-Temperatur-Verhalten odvisnost viskoznosti od temperature
Vollastbetrieb delovanje pod polno obremenitvijo
Vollschmierung polno mazanje, popolno mazanje
Vorratsbehälter rezervoar, posoda

W

Wachs vosek
Wälzlagerfett mast za valjčne ležaje
Wärmeabfuhr odvajanje toplote
Wärmeeinwirkung vpliv toplote
Wärmeenergie toplotna energija
Wärmeträgeröl olje za prenos toplote
Waschpetroleum petrolej za pranje
Waschwirkung učinek pranja
Wasserabscheidevermögen sposobnost izločanja vode
wasserabweisendes Schmierfett mazalna mast, ki odbija vodo
Wasserabweisung odbijanje vode
Wasserbeständigkeit obstojnost v vodi
Wasserempfindlichkeit občutljivost za vodo
Wassergehalt vsebnost vode
wasserlöslich topen v vodi
Wasserpumpenfett mast za vodne črpalke
Wasserturbinenöl olje za vodne turbine
Webstuhlöl olje za statve
Weich-Paraffin mehki parafin

Weichmacher mehčalo
Weißöl belo olje
Werkzeugmaschine obdelovalni stroj
Wirkstoff učinkovina, učinkovita snov
Wirkungsgrad izkoristek
wirtschaftliche Arbeitsweise gospodarno delovanje
Wolframdisulfid volframov disulfid
Wollfett lanolin

Z
Zähigkeit židkost

Zahnradfett mast za zobnike
Zündsystem sistem za vžig
Zündwilligkeit vnetljivost, vžigljivost
Zusätze dodatki
Zweitakt-Motoröl motorno olje za dvotaktno motorje
Zweitaffinat sekundarni, stranski rafinat
zyklisch ciklični
Zylinderlaufbahn tekalna površina valja
Zylinderöl cilindrsko olje, olje za valje
Zylinderschmierung mazanje valjev

Marjan Golobič

Veliki moderni poslovni, angleško-slovenski slovar pod drobnogledom

Summary

The *Great Modern English-Slovene Business Dictionary* was compiled by Lidija Šega and published in 1997. Since then, the author has successfully deflected several rather unflattering critical reviews. Most of them discussed the above dictionary in general terms, but the present critique takes a closer look at the specifics of this lexicographical publication.

Uvod

Imenovani slovaropisni izdelek je zagledal luč sveta leta 1997 in je od takrat naletel na mnogo ugodnih kritik, pa tudi na nekaj manj ugodnih, ki pa jih je avtorica uspešno odbila. Šlo je predvsem za posplošene ocene, pričujoči sestavek pa bolj podrobno obravnava to slovaropisno delo.

Str. Veliki moderni poslovni, angleško-slovenski slovar (citati)

- 21 Srokovna literatura
- 26 Place of abode, fixed/permanent abode
- 26 Keep abreast with development
- 28 Accept a decision – sprejeti sklep
- 29 Access card – vstopnica
- 29 Accession of wealth – kopičenje bogastva

Popravki in izboljšave

- Strokovna literatura
- Place of residence, fixed/permanent residence
- Keep abreast of development
- Adopt a decision – sprejeti sklep
- Access card - Prepustnica
- Accumulation of wealth – kopičenje bogastva

33	Take money out of the account	Withdraw money from the account
35	Our salesmen have an acquaintance with technics.	Our salesmen are technically minded.
36	The company decided about an across-the-board wage increase.	The company decided for an across-the-board wage increase.
41	In last years we register a steady advance in foreign trade.	In the past few years, we have been registering a steady increase in foreign trade.
42	Joint adventure – skupna naložba	Joint venture – skupna naložba
43	He acted on consultant's advice.	He acted on the consultant's advice.
43	We were advised that the shipment will arrive next week.	We were advised that the shipment would arrive next week.
44	We could not afford the cost of two houses.	We could not afford the upkeep of two houses.
44	We succeeded to keep afloat.	We succeeded in keeping afloat.
46	Will the director agree to resign. Se bo direktor strinjal z odstopom.	Will the general manager agree to resign? Ali se bo direktor strinjal s svojim odstopom?
47	Come to agreement	Come to an agreement
48	Air hostess - (glavna) stevardesa, gostiteljica letala, šefinja kabine	Air hostess - Stevardesa
49	Unlawful seizure of an aircraft – ugrabitev letala	Skyjacking, hijacking – ugrabitev letala
53	The parties agree to settle all disputes arising out of this agreement in an amicable way.	The parties agree to settle all disputes arising from this agreement in an amicable manner.
57	This fashion appeals to the under-20 market. Ta moda je zanimiva za tržni segment starostne stopnje pod 20 leti.	This fashion appeals to the under-20 market. To modo rada kupuje mladina do 20 let.
58	Appear in a list	Appear on a list
60	The dollar has appreciated in terms of the tolar.	The dollar has appreciated in relation to/ against the tolar.
62	We are looking for premises with area of about 100 square metres.	We are looking for premises with an area of about 100 square metres.
64	B.A. diplomant (prve stopnje) filozofske/družboslovne fakultete	B.A. diplomant druge stopnje filozofske/družboslovne fakultete
64	M.A. diplomant druge/tretje stopnje filozofske/družboslovne fakultete	M.A. magister filozofske/ družboslovne fakultete
65	He referred to the Article 8 of the contract.	He referred to Article 8 of the contract.
65	An assay would show whether the coin is false.	An assay would show whether the coin is counterfeit.
69	I ordered my stockbroker to buy/sell at best.	I instructed my stockbroker to buy/sell at best.
70	The company made an attempt to penetrate into the market.	The company attempted to penetrate the market.

73 The availability of this air ticket is 90 days. Ta letalska vozovnica velja 90 dni. 73 The last three months' average of sales was very good. 76 B.A. – diplomant (prve stopnje) filozofske/družboslovne fakultete 76 Academic background 83 Gold in bars 84 They agreed a deal to barter cars for computers. 85 The sales manager signed batch of invoices. 87 Turnover increased by 20%, but starting from a high base. 88 I ordered my stockbroker to buy/sell at best. 89 The trade fair is biennial. 92 The award is final and binding for both parties. 94 Block of flats – večstanovanjska hiša, 94 Writing block 95 The company decided about an across-the-board wage increase. 103 The bad harvest broke him. 103 The company was broken up in several divisions. 107 We have built 10% for contingencies in our cost forecast. 109 Go aboard a bus 109 Lets get down to do business. 116 We ask the reps to call in twice a month to report the sales. 117 We have canvassed the staff about organising regular meals in the staff restaurant. 118 She is capable of very quick calculating. 125 The bank was closed so I got some money out of the cashpoint. 126 With every £20 of purchases, the customer gets a cash voucher to the value of £2. 127 We deal only in the most expensive categories of camerass. 127 The recession caused many of bankruptcies.	This air ticket is valid 90 days. Ta letalska vozovnica velja 90 dni. The average of the last three months' sales was very good. B.A. – diplomant druge stopnje filozofske/družboslovne fakultete Academic background Gold bars They agreed to barter cars for computers. The sales manager signed a batch of invoices. The turnover increased by 20%, but it started from a high base. I instructed my stockbroker to buy/sell at best. The trade fair is held biennially. The award is final and binding on both parties. Block of flats – stanovanjski blok Writing pad The company decided for an across-the-board wage increase. The poor harvest broke him. The company was broken up into several divisions. We have built 10% into our cost forecast for contingencies. Board the bus Let's get down to business. We ask the reps to call in twice a month to report on the sales. We have canvassed the staff about organising regular meals in the staff cafeteria/canteen. She is capable of performing very quick calculations. The bank was closed so I got some money from the cashpoint. The customer receives a £2 voucher for every £20 purchase. We deal only in the most expensive categories of cameras. The recession caused many bankruptcies.

132 The chances are against a profitable outcome. 135 Repairs are chargeable to the occupiers. 139 They choose us from a large number of candidates. 160 How do the sales this year compare with last year's? 180 Falling exchange rates have been a contributory factor in/to the company's loss of profits. 188 We cannot do the costing until we have details of all the production expenditures. 189 Purchases are paid for at the counter. 189 European Council – Evropski svet, Svet Evropske unije 194 Credit line – kreditna linija 200 Many withdrew their custom of his shop. 202 He introduces new customers and get's a cut of the salesman's commission. 207 He has made a (great) deal of money. 207 They agreed a package deal including hardware and software. 211 The value of dollar has decreased by 5%. 215 The model has been deleted and is no longer available. 216 We sent the documents by recorded delivery. 216 The work is highly skilled and demands long training. 217 This article continues in demand. 221 He is derelict in his duty. 232 His knowledge of the market is too precious to be dispensed with. 234 Profits were distributed by the way of dividends. 243 The \$100 was a dud. 246 Be derelict in one's duty 249 It is hardly economic for the company to run its own warehouse. 257 Bill maturing at the end of month 259 These shares are much enquired for. 263 Production this month has equalled the month before.	The chances are against a favourable outcome. Repairs are chargeable to the occupants. They chose us from a large number of candidates. How do this year's sales compare with last year's? Falling exchange rates have been a contributing factor in/to the company's loss of profits. We cannot do the costing until we have all the details of production expenditures. Purchases are paid at the counter. European Council – Evropski svet Credit line – bančni limit Many withdrew their custom from his shop. He introduces new customers, and gets a cut of the salesman's commission. He has made a great deal of money. They agreed on a package deal including hardware and software. The value of the dollar has decreased by 5%. The model has been discontinued and is no longer available. We sent the documents by registered delivery. The work requires a high skill level and many years of training. This article continues to be in demand. He neglects his duties. His knowledge of the market is too precious to be dispensed with. Profits were distributed by way of dividends. The \$100 bill was a dud. Neglect one's duties It is hardly economical for the company to run its own warehouse. Bill maturing at the end of the month These shares are in great demand. This month's production has equalled last month's production.

266 Three firms put in estimates for the fitting of the office. 266 It is not etiquette to ask a man about his income. 270 The customs officials asked to examine the inside of the car. 272 The main use of money is as a medium of exchange. 278 The company experienced a period of real bad sales. 281 Our capital resources are extended. 281 We sell to less developed countries on extended credit. 285 Failing prompt settlement of your account we shall stop supplies. 291 Fidelity is essential for a branch manager. 293 Where shall we get the necessary finance for the project? 297 Fixed abode 308 Most airlines give business class the same free allowance as the first class. 320 She bought the blouse with a gift voucher for £10. 322 Her boutique shop is a little goldmine. 323 Goods selling like hotdogs 329 Your salary will be £32,000 gross. 333 Hague 340 Hereafter referred to as X 346 You cannot get money out of a bank outside banking hours. 359 Expenses of the company have increased faster than the increase in the rate of inflation. 360 The increment of increase in price is less than was anticipated. 362 Our sales for 1991 indicate a move from the home market to exports. 363 They offered him pay increase as an inducement to stay. 369 Injuries that arise out and in the course of employment 370 These shares are much inquired for. 391 Unfavourable issue of a lawsuit	Three firms put in estimates for the fitting out of the office. It is poor etiquette to ask a man about his income. The customs officials wanted to search the car's interior. Money is mainly used as a medium of exchange. The company experienced a period of very poor sales. Our capital resources are exhausted. We sell to developing countries on extended credit. We shall stop supplies, if you fail to settle your account promptly. Loyalty is essential for a branch manager. Where shall we find the necessary finances for the project? Fixed residence Most airlines give business class and first class the same baggage allowance. She bought the blouse with a £10 gift voucher. Her boutique is a little goldmine. Goods selling like hotcakes Your gross salary will be £32,000. The Hague Hereinafter referred to as X You cannot withdraw money from a bank outside banking hours. Company expenses have increased faster than the rate of inflation. The increment of price increase is less than anticipated. Our 1991 sales indicate a move from the home market towards exports. They offered him a pay increase as an inducement to stay on. Injuries that arise from and in the course of employment These shares are in great demand. Unfavourable outcome of a lawsuit

- 406 The decision has been put back for lack of up-to-date information.
- 409 Last year's figures were bad, but they were an improvement on those of the year before last.
- 414 Leasing – zakup z obročnim ...
- 434 The terms of the loan are 8 years with an interest rate of 9%.
- 434 The warehouse is located near to the motorway.
- 439 We hope to achieve better prices with no lowering of quality.
- 444 This is a well-known make of camera. To je dobra/znana znamka kamer.
- 451 All computers – 10% off the manufacturer's recommended price.
- 453 Dollar dropped below 1.50 German marks – a benchmark with economic significance.
- 457 We are getting out of real estate market.
- 457 She goes marketing twice a week.
- 459 M.A. diplomant druge stopnje filozofske/družboslovne fakultete
- 462 Air freight is the fastest means of getting stock to South Africa.
- 464 The main use of money is as a medium of exchange.
- 472 I insist that to be minuted.
- 473 Miss Smith is our marketing directrice.
- 474 The union was forced to moderate its claims.
- 481 Costs are mounting up.
- 482 So much for our future cooperation. Toliko (sem hotel reči) o našem bodočem sodelovanju.
- 492 Give up a newspaper
- 500 Take a car's number
- 501 He wrote an objective account of what happened.
- 501 Attain one's object
- 503 Expenditure occasioned to sb.
- 523 He works for some designers' outfit. Dela za nekakšno/neko projektantsko firmo.
- The decision has been postponed due to a lack of up-to-date information.
- Last year's figures were unfavourable, but they were an improvement on those of the year before last.
- Purchase-hire contract – zakup z obročnim ...
- The loan is for an 8-year period at a 9% interest rate.
- The warehouse is located near the motorway.
- We hope to attain higher prices with no reduction in quality.
- This is a well-known make of camera. To je dobra/znana znamka fotoaparotov.
- All computers are 10% off the manufacturer's recommended price.
- The dollar dropped below 1.50 German marks, which is an economically significant benchmark.
- We are getting out of the real estate market.
- She goes shopping twice a week.
- M.A. magister filozofske/družboslovne fakultete
- Air transport is the fastest way of delivering stock to South Africa.
- Money is mainly used as a medium of exchange.
- I insist that this be included in the minutes.
- Miss Smith is our marketing manager.
- The trade union was forced to moderate its demands.
- Costs are mounting.
- So much for our future cooperation. Z našim bodočim sodelovanjem ne bo torej nič.
- Cancel the subscription to a newspaper
- Take down the number of a car
- He gave an objective account of what had happened.
- Attain one's objective
- Expenditure occasioned by sb.
- He works for a project design outfit. Dela za nekakšno/neko projektantsko firmo.

- 527 With the present over-capacity situation
in the airline industry the discounting of
tickets is widespread.
- 528 Unabsorbed overheads contributed to the
companies collapse.
- 532 They agreed a package deal, which in-
volves the installation of the equipment,
training of staff and maintenance.
- 542 Join with someone to form a partnership
- 544 He passed on his discoveries to his em-
ployer.
- 545 Exhibit one's passport
- 549 He paid £50 down and the rest in month
instalments.
- 555 I'd like a pennyworth of candies, please.
- 556 Coloured people . pripadniki drugih ras
- 556 We need an average £25,000 per head per
anum.
- 561 Perpetrator of an attempt on a person's
life – atentator
- 563 He has the right personality for this diffi-
cult post.
- 569 Complaints are piling up about the after-
sales service.
- 573 The plea is guilty. Obtoženec izjavi, da je
kriv.
- 581 Immission of pollutants
- 604 Our pricing policy aims at producing
maximum profits.
- 612 We cannot do the costing until we have
details of all the production expenditure.
- 627 The costs of the case will be born by the
prosecution.
- 630 The onus of proving ...
- 644 Queer – čuden, sumljiv, na slabem glasu,
queer transaction, be in queer street
- 644 Open-end question
- 646 When complaining please quote the serial
number printed on the box.
- 650 The family raises beans, wheat and sugar
beet.
- 650 A company with worldwide ramifications
- družba s po vsem svetu razširjenim
omrežjem podružnic
- Ticket discounting is widespread due to the
current over-capacity situation in the airline
industry.
- Unabsorbed overheads contributed to the
company's collapse.
- They agreed on a package deal which in-
cludes equipment installation and mainte-
nance as well as staff training.
- Joint someone in a partnership
- He passed his discoveries on to his employer.
- Show/present one's passport
- He paid £50 down and the rest in monthly in-
stalments.
- I'd like a pennyworth of candies, please.
- Persons of mixed race
- We need an average of £25,000 per head per
annum.
- Assassin – atentator
- He has the right personality for this demand-
ing post.
- Complaints about the after-sales service are
piling up.
- The defendant pleads guilty. Obtoženec
izjavi, da je kriv.
- Emission of pollutants
- Our pricing policy is aimed at producing
maximum profits.
- We cannot do the costing until we have all the
details of production expenditures.
- The costs of the case will be borne by the
prosecution.
- the onus of proof...
- /
- open-ended question
- When filing a complaint, please quote the se-
rial number printed on the box.
- The family grows beans, wheat and sugar
beets.
- A company with branches worldwide -
družba s podružnicami po vsem svetu

664	Be glad to reciprocate in similar kind	be glad to reciprocate
665	We find from our records that our invoice number 1234 has not been paid.	According to our records, our invoice number 1234 has not been paid.
666	We sent the documents by recorded delivery.	The documents were sent by registered delivery.
672	Under the terms of reference of the committee, it can not investigate complaints from the public.	Under its terms of reference, the committee cannot investigate complaints from the public.
681	His estate was left to his wife with remainder to his son.	His estate was left to his wife with the remainder going to his son.
682	Please kindly remit by check.	Please remit payment by check.
694	The meeting resolved that a minimum should be paid.	It was resolved at the meeting that a minimum should be paid.
697	The membership of a private company is restricted to 50.	Membership in a private company is restricted to 50.
700	We can any time retrieve our sales figures from the computer.	The sales figures can be retrieved from the computer at any time.
710	Prices have rocketed.	Prices have skyrocketed.
714	Rule a possibility out	Rule out a possibility.
716	The workers were sacked because they went on strike.	The workers were sacked because they had gone on strike.
720	Newspapers are on sale everywhere.	Newspapers are sold everywhere.
727	Start from the scratch	Start from scratch
743	The parties agree to settle all disputes arising out of this agreement in an amicable way.	The parties agree to settle all disputes arising from this agreement in an amicable way.
744	There are two alternatives with shadings inbetween.	There are two alternatives with shadings in between.
749	The lorry has shed its load on the road.	The lorry spilled its load on the road.
751	Shipment is the cheapest form of transport.	Shipment by water is the cheapest.
759	Sink in the social scale	Decline in social status
760	The situation has aggravated.	The situation has been aggravated.
761	Slaughter – 1 AGR klanje	Slaughter – 1 AGR zakol
762	Slip of tongue	Slip of the tongue
766	Soil – 1 umazanija	Soil – 1 zemlja
767	(magnetic) sound recorder -TEH magnetofon	Tape recorder - TEH magnetofon
769	Speak off the records	Speak off the record
770	Special school for educationally subnormal children	School for intellectually challenged children
770	The company's area of specialization is computer programs.	The company's area of specialization is software.
771	Liberty of speech	Freedom of speech

- 775 Stabilization of the economy –
stabilizacija gospodarstva
- 775 Prices continue stable.
Prices continue to be stable.
- 777 Business is stagnant, there being no buyers.
Business is stagnating because there are no buyers.
- 798 Strike out words non applicable!
Strike out non-applicable words.
- 800 To put work out to subcontract
To put work out to a subcontractor
- 801 Subject to the international obligations binding the parties
Subject to the international obligations binding on the parties
- 801 Prices subject to alternations/changes without notice.
Prices subject to alterations/changes without notice.
- 806 Lack of sufficiency of sth.
Shortage of sth.
- 817 Switch off on energy saving – začeti varčevati z energijo.
Switch on energy saving – začeti varčevati z energijo.
- 818 Syndicate – sindikat
Syndicate – mafija
- 822 Take money out of a bank
Withdraw money from a bank
- 825 These cosmetics are targeted at the teenage market.
These cosmetics target the teenage market.
- 832 University teacher
University professor/lecturer
- 846 The rate of defect pieces is about 25 per thousand.
The rate of defective pieces is about 25 per thousand.
- 857 Tourist class – turistični/drugi razred
Economy class – turistični razred
- 864 Drugs traffic – trgovina z mamili
Drug trafficking – trgovina z mamili
- 869 Transcript – prepis, kopija
Transcript – stenogram
- 865 Violation of (moving) traffic – AM (cestno) prometni prekršek
Traffic violation – cestnoprometni prekršek
- 872 Freelance translator – svobodni prevajalec
Freelance translator – samostojni prevajalec
- 872 Facsimile transmitter – telefaks
Fax machine – telefaks
- 873 Some fine wines are not easily transportable.
Some fine wines do not travel well.
- 885 Under the umbrella of the mayor
Under the auspices of the mayor
- 885 Our representative was unable to come to the meeting.
Our representative was unable to attend the meeting.
- 885 Unabsorbed costs contributed to the companies collapse.
Unabsorbed costs contributed to the company's collapse.
- 886 We cannot afford fund to go unaccounted for.
We cannot afford funds to go unaccounted for.
- 887 Unbundling is all what will save the organisation.
Only unbundling will save the organisation.
- 892 We initialized the contract on the understanding that it has to be ratified by the board.
We initialled the contract on the understanding that it should also be ratified by the board.

899 Investing in a unit trust reduces risks of small investors. 901 Unlisted telephone AM – zasebni telefonski priključek 902 The company has already eliminated a number of unprofitable product lines. 905 He was upgraded. – Napređoval je. 908 Utilization of waste products - reciklaža 914 There are too many uncontrollable variables for any real plannings. 914 The invoice includes VAT at 11%. 915 People should not look upon the Institute as a vehicle for introducing Western technology. 923 With every \$20 of purchases, the customer gets a cash voucher to the value of \$2. 926 Station wagon – kombi 930 The warranty covers the exchange of defective parts but not labour costs. 950 Bread is wrapped in plastic wrappers.	Investing in a unit trust reduces the risks of small investors. Unlisted telephone number AM – zasebni telefonski priključek The company has already discontinued a number of unprofitable product lines. He was promoted/upgraded. – Napređoval je. Recycling – reciklaža There are too many unpredictable variables for any realistic planning. The invoice includes 11% VAT. The Institute should not be considered as a vehicle of Western technology. The customer receives a \$2 voucher for every \$20 purchase. Station wagon – karavan The warranty covers the replacement of defective parts but not labour costs. Bread is packaged in plastic wrappers.

Lidija Šega

Popravki slovarja za Mostove

Resnično sem vesela, da si je Marjan Golobič vzel čas in podrobneje pregledal besedišče mojega poslovnega slovarja ter predlagal vrsto popravkov in koristnih izboljšav. Še bolj vesela sem, da so zdaj objavljeni v Mostovih; prvič zato, ker so prevajalci pomemben uporabnik tega slovarja in je že med kolegi prav, da so prvi seznanjeni tudi z izboljšavami, in drugič zato, ker je to lepa spodbuda in še en poziv vsem drugim, da opozorijo na napake, ki so jih pri svojem delu gotovo našli, in predlagajo izboljšave.

Ne bi sicer rada polemizirala z Marjanovo

trditvijo, da »uspešno odbijam manj ugodne kritike«, pa vendarle naj mi bo dovoljeno reči k njegovim izboljšavam nekaj besed v pojasnilo.

Vsem napakam v slovarju se res ni bilo mogoče izogniti, čeprav nas je bilo pod vodstvom urednice Mojce Hočevar kar nekaj, ki smo ga nekajkrat »prečesali« in vsakokrat še kaj odkrili. Napake še iščemo in popravljamo in res hvala za vsako opozorilo nanje.

Drugače je s samo izbiro besedišča in besednih zvez. Ne kot izgovor za napake, ki so se prikradle v angleško besedilo, ampak v po-

jasnilo naj še enkrat povem, da sem »angleško stran« slovarja izbirala praviloma iz izvirnih besedil in delno seveda tudi iz drugih referenčnih virov – očitno z napakami vred, kakšno sem v svoji površnosti pri prepisovanju verjetno sama dodala! Res pa je, da sem – zlasti med primeri, a tudi sicer – namerno vključevala v slovar manj običajna ubesedovanja, preprosto zato, ker jih je težje razumeti, zlasti če se opiramo samo na splošne slovarje. V besedilih pa se pojavljajo. Tak izraz je na primer formalno-pravni *abode* (s kvalifikatorjem JUR) ali besedna zveza *accession of wealth/gold* (The New Oxford Dictionary of English: *an amount added to an existing quantity of something*) in ne nazadnje primer *The dollar has appreciated in terms of ...* (Peter Collin, Dictionary of Accounting).

Naj bo to vse, ker nikakor ne bi želela takole pisno razpravljati o posameznih geslih, pa najsi bodo bolj ali manj pravilna. Prav je, da so vse pripombe objavljene in naj bodo v izziv in razmislek. Naj le dodam, da se z vsemi Marjanovimi »izboljšavami« ne strinjam, in gotovo bi se bilo o nekaterih vredno pogovoriti kak četrtek na prevajalskih večerih. Morda bo takrat še kateri od bralcev Mostov kaj dodal.

Rada pa bi izkoristila to priložnost, da v podobni obliki opozorim še na nekaj drugih popravkov in izboljšav.

Str. Popravek, dopolnilo, sprememba

- 25 A 3 razreda/vrste A klasifikacija
'A' (ordinary) shares navadne delnice razreda A
abandon an appeal umakniti pritožbo
abandon a claim odstopiti od (odškodninskega) zahtevka
product abandonment opustitev (proizvodnje/prodaje) izdelka
smog abatement zmanjševanje smoga
abbreviated address kratki naslov firme
 26 **abolition of duties** (*ne customs*) odprava

carin

- 27 **resident abroad** s stalnim prebivališčem v tujini
 29 **on acceptance** po/ob prevzemu
 30 **accessory advertising** spremljajoče oglaševanje
overnight accommodation BANČ, BORZ posojilo do naslednjega jutra
accompany 2 biti poslan skupaj (z): ...
 31 **accordingly** (temu) ustrezno
accounts receivable nezavarovane terjatve (do kupcev)
account rendered predloženi račun
capital account konto/račun dolgoročnih naložb
 32 **notes on the account** pojasnila k računovodskemu izkazu
public account račun sredstev javne porabe
 33 **advance an account** nakazati sredstva na odobreni/odprti kreditni račun
accountancy conventions (dogovorjena) računovodska načela
 34 **accounting rate of return** računovodska donosnost
accounting statements računovodski izkazi
wages accounting obračun plač
 35 **acid test ratio** hitri/pospešeni koeficient
 36 **act of formation** ustanovitev
act according to sb's instructions, act on sb's instructions delati/ravnati po navodilih, držati se navodil
act as chairman predsedovati
action plan akcijski načrt, načrt ukrepanja
 37 **financing of activities** financiranje (posameznih) aktivnosti/nalog
professional activity strokovna dejavnost
sphere of activity področje dela
actual pay realna plača
actuarial assumptions aktuarske predpostavke

- 38 **ad agency** oglaševalska agencija
ad man referent za oglaševanje, oblikovalec oglasov
additional premium for short period cover dodatek za kratkoročno zavarovanje
abbreviated address kratki naslov firme
permanent address stalno prebivališče
- 40 **adman** referent za oglaševanje, oblikovalec oglasov
admass I pod vplivom oglaševanja II 1 vplivanje na potrošnike z oglaševanjem 2 potrošniki/kupci, ki se odzivajo na oglase
administered price nadzorovana cena
tax administration davčna uprava
administrative board upravni odbor
administrative control upravni nadzor
administrative council upravni svet (sklad Sveta Evrope)
- 41 **advance** 5 napredek, razvoj, izboljšanje
advance of civilization civilizacijski napredek/razvoj
advance pay akontacija na plačo
- 42 **scientific advance** znanstveni napredek, razvoj znanosti
seasonal advances sezonska (premostitvena) posojila
advance an account BANČ, FIN nakazati sredstva na odobreni/odprti kreditni račun
comparative advantage primerjalna prednost
advertise oglaševati (in ne več 'reklamirati' ali 'propagirati')
display advertisement učinkovito/pregledno oblikovan oglas
small advertisement majhen oglas (*po velikosti in ne 'mali' oglas*)
advertising oglaševanje (in ne več 'reklamiranje' ali 'ekonomska propaganda' – podobno tudi v drugih besednih zvezah)
- 43 **advertising spot** oglaševalni vložek
aerial view pogled iz ptičje perspektive
- 44 **affix a seal** tudi zapečatiti
affix a stamp frankirati, kolkovati
- 45 **agency loan** posredno posojilo EIB
- 46 **bargaining agent** pogajalec delojemalcev
aggravated risk povečano tveganje
agreed wage (zagotovljena) minimalna plača
- 47 **adhesion agreement** adhezijska pogodba
working agreement delovni dogovor
make an agreement skleniti pogodbo
agricultural area kmetijsko območje
- 48 **agricultural products** kmetijski izdelki
furnish/render aid zagotoviti/dati pomoč, pomagati
- 50 **vacation time allotment** razpored dopustov
- 51 **valuation allowance** R-KNJ popravek vrednosti
writing-down allowance delni odpis vrednosti
- 52 **alternative** drug možen
- 53 **amount due** dolgovani znesek
- 54 **venture analysis** analiza (naložbenega) tveganja
- 57 **Apex ticket** letalska/železniška vozovnica po ugodni ceni (za vnaprej rezervirano in plačano potovanje)
appeal 3 poziv (na pomoč)
- 60 **appraisal** 1 ocenjevanje, ocena 2 ZAV cenitev
- 61 **advertising appropriation** sredstva za oglaševanje
- 62 **arable crops** poljščine
administrative area upravno območje
- 63 **congested area** gosto naseljeno območje
- 64 **transitory arrangement** prehodna ureditev
arrive at an agreement dogovoriti/sporazumeti se
- 65 **ascertain interest** izračunati/določiti obresti
- 66 **assess the duty** določiti/odmeriti carino
- 67 **assignment of rights** odstop pravic
assisted areas (manj razvita) območja, ki

- prejemajo pomoč
- 68 **technical assistance** strokovna pomoč
associate(d) companies povezane družbe
bar association odvetniška zbornica
- 69 **atomic energy** jedrska energija
- 70 **attention value** učinek oglaševanja
- 71 **auditing company** revizijska družba
auditee revidiranec
- 72 **authorization** 3 TRANS dovolilnica
authorized capital osnovni kapital (delniške) družbe

autonomous investment strateška naložba

- 75 **ex parte award** razsodba brez prisotnosti ene od strank

In tako dalje in tako dalje. Vendar naj tu končam, da ne bom preveč izkoriščala Mostov. Vsi ti popravki – in vsi tisti, za katere se ponovno toplo priporočam, bodo vključeni v novo, popravljeno in razširjeno izdajo. Ta pa bo, kot obljublajo v Cankarjevi založbi, tudi v elektronski obliki.

Anton Omerza

Slovenski pravni leksikon

Približujemo se zadnjemu obdobju priprave Slovenskega pravnega leksikona, saj izid načrtujemo za začetek oktobra 1999. Dr. Pavel Apovnik iz Avstrije je glavni avtor leksikona – pripravil je okrog dva tisoč gesel in podgesel, opis le-teh in nemške ustreznice gesel, ki so v uporabi v Avstriji in Nemčiji. Advokata iz Gorice v Italiji, dr. Karlo Primožič in njegov asistent dr. Aleksander Feri, sta pripravila italijanske ustreznice gesel, strokovno recenzijo pa sta opravila mag. Mile Dolenc, sodnik višjega sodišča v Ljubljani, in dr. Drago Petrovec, sodelavec Inštituta za kriminalistiko na Pravni fakulteti v Ljubljani. Založnik leksikona je OST – Svetovalne storitve v sodelovanju z Društvom znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije, ki je pokrilo stroške za avtorske honorarje (približno dve tretjini proizvodnih stroškov leksikona).

Uradno predstavitev leksikona za medije in strokovno občinstvo bosta takoj po izidu pripravila OST in DZTPS. Slovenski pravni

leksikon je namenjen strokovnim prevajalcem in tolmačem ter nepravnikom, ki delajo v sodstvu, državni upravi in gospodarstvu. Za vse te je pomembno, da razumejo pomen posameznega gesla in se šele nato lotijo uporabe pravilne ustreznice v nemškem ali italijanskem jeziku. Pravniki in advokati ga bodo verjetno bolj uporabljali kot trijezični glosar izbranih pojmov, leksikon v celotnem obsegu pa je namenjen predvsem sodnim tolmačem.

Pa naj o namenu leksikona nekaj pove kar avtor dr. Pavel Apovnik:

- Gre za kratek oris pravne ureditve določenih razmerij v obliki vsebinske pravne informacije; njen namen pa ni v tem, da bi nadomestil pravnika in pravni študij.
- Pomembna je vgrajenost posameznih pojmov v sistem nadrejenih, podrejenih in prirejenih pojmov, torej v pojmovna polja, ki omogočajo vpogled v sistemizacijo prava.
- Večpomenskost številnih pojmov – opozorilo nanjo in razmejitev pomenov – bo olaj-

šala delo zlasti pri prevajanju in tolmačenju. Večpomenskost se kaže tudi pri tujejezičnih ustreznicah.

- Prikaz jezika zakonodajalca s citiranjem zakonov je oblikovan tako, da ga razume tudi nepravnik. Gre tudi za prikaz pravnega jezika in nastavke jezika pravne doktrine.
- Nastavki primerjalnega prava v Sloveniji, Avstriji, Nemčiji in Italiji; temu so namenjena opozorila v geselskih člankih in izbira gesel s kvalifikatorjem: v Avstriji in Nemčiji ter ustreznice in pripombe k njim.
- Geselske članke in ustreznice je treba razumeti kot celoto, saj so ustreznice v povezavi z geselskim člankom lažje razumljive. Opozarjajo tudi na razlike v miselnem pristopu k pravnemu izražanju: primer – »prodajna pogodba« = »Kaufvertrag«.

Priprava leksikona je trajala tri leta. Dobro se bomo pripravili tudi za predstavitev leksikona in začetek prodaje. V septembru in oktobru bo v prednaročniški prodaji zagotovljen desetodstotni popust, kasneje pa ga bo moč

kupiti v DZTPS, na OST, na seminarjih za prevajalce in v večjih knjigarnah po Sloveniji. Načrtujemo tudi prodajo v zamejstvu, v Avstriji in Italiji. Upamo, da ga bo ministrstvo za pravosodje uvrstilo v seznam obveznega gradiva za kandidate, ki bodo opravljali izpit za stalnega sodnega tolmača nemškega in italijanskega jezika.

Po mnenju sodelavcev pri tem projektu je Slovenski pravni leksikon pionirsko delo, tako glede na odločitev za ožje pravno področje, kot glede na povezavo leksikona in slovarja. Še več, prosili smo nekaj najbolj dejavnih sodnih tolmačev za predloge dodatnih gesel in jih tudi vključili v leksikon. Če pove-
mo še to, da smo začeli tako, da smo vzorčna gesla testirali pri sodnih tolmačih in pravniki, lahko zatrdimo, da smo se ves čas trudili gledati nanj s stališča uporabnikov, zlasti sodnih tolmačev. Ne nazadnje so avtorji leksikona tudi sami sodni tolmači, poleg tega so po stroki pravniki.

NAROČILNICA

Naročam _____ izvod(ov) SLOVENSKEGA PRAVNEGA LEKSIKONA po prednaročniški ceni. Kupnino v znesku 8.500 sit (vključuje stroške za dostavo po pošti) bom nakazal(a) na žiro račun OST št. 50100-620-133-05-1059114-151378 z oznako »leksikon«.

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Telefon: _____

Če bom med prvimi desetimi naročniki, mi pošljite a) nemško gradivo b) italijansko gradivo. Leksikon mi pošljite: a) po pošti b) bom prevzel(a) na DZTPS.

Naročilnico pošljite na naslov: OST-Svetovalne storitve, F. Mlakarja 40, 1000 Ljubljana, po telefaksu št. 061-1591-101, ali po elektronski pošti: ost.omerza@siol.net. Kupnino 8.500 tolarjev nakažite na žiroračun OST. Leksikon vam bomo poslali v treh dneh po izidu.

OST – Svetovalne storitve v sodelovanju z DZTPS

dr. Pavel Apovnik

dr. Karlo Primožič, dr. Aleksander Feri

SLOVENSKI PRAVNI LEKSIKON

**razlaga pravnih pojmov
z nemškimi in italijanskimi ustreznici**

2000 gesel in podgesel v slovenščini, nemščini in italijanščini
ter opisi gesel v slovenskem jeziku

**LEKSIKON IZIDE
V ZAČETKU OKTOBRA 1999**
PREDNAROČNIŠKA CENA 8.500 TOLARJEV
VELJA OD 1. 9. DO 31. 10. 1999
V redni prodaji bo cena leksikona 9.400 tolarjev.

ZALOŽNIK OST – SVETOVALNE STORITVE

*Prvih 10 naročnikov leksikona v predprodaji bo prejelo
izvod gradiva z nemškega ali italijanskega seminarja OST.
Izžrebali bomo tudi enega, ki bo gost OST na jesenskem
nemškem seminarju.*

**LEKSIKON BOSTE LAHKO PREVZELI TUDI
NA SEDEŽU DZTPS.**

Malo za šalo, malo zares

Glosarček za lažje razumevanje znanstvenih člankov

Prevajalcem, ki prevajajo znanstvena dela in članke, bo za boljše razumevanje besedil koristil tale glosarček.

Napisano je

Že dolgo je znano, da ...

... ima veliko teoretično in praktično vrednost

Na ta vprašanja sicer ni bilo mogoče najti dokončnih odgovorov ...

Sistem W-Pb smo izbrali, ker posebno dobro napove dogajanje.

Visoka čistost ...

Zelo visoka čistost ...

Izredno visoka čistost ...

Skrajno visoka čistost ...

Spektroskopska čistost ...

Začetno delo

Tri vzorce smo izbrali za podrobnejšo analizo ...

... med poskusi smo z njimi ravnali zelo previdno.

Tipični rezultati so prikazani ...

Čeprav se pri reprodukciji izgubijo nekatere podrobnosti, je iz originalne slike mogoče razbrati, da ...

Predvidevamo, da bi v daljšem časovnem obdobju ...

Skladnost s predvideno krivuljo je:

odlična

dobra

zadovoljiva

opazna

... tako dobra, kot je bilo pričakovano

Pomeni

Ni se mi ljubilo preveriti glavnega vira.

... me zanima ...

Poskusi so povsem spodleteli, vendar upam, da mi bodo vsaj objavili ta članek.

Kolega v sosednjem laboratoriju je imel že pripravljen model.

Sestava je neznana, na voljo so le napihnjeni reklamni podatki izdelovalca.

Poččkani listi papirja

Drugi izsledki so bili nesmiselni in smo jih zanemarili ...

... uspelo nam je, da nam niso padli na tla.

Najboljši rezultati so prikazani ...

Iz originalne slike je nemogoče razbrati kakoli.

Ne ljubi se mi čakati in delati tako dolgo ...

opazna

slaba

dvomljiva

zgolj navidezna

je ni

O izidih bomo poročali kasneje.

Najbolj zanesljive rezultate je dobil Jones.

Predvidevamo, da ... Verjamemo, da ... Domnevamo, da ...

Čeprav ljudje na splošno mislijo, da ...

Jasno je, da bo potrebnega še veliko dela, preden bomo v celoti razumeli ...

Žal ni bila razvita kvantitativna teorija, ki bi razložila ta pojav.

Pravilna znotraj reda velikosti

Upamo, da bo naše delo spodbudilo nadaljnje raziskave na tem področju.

Zahvaljujem se Tomu Glotzu za pomoč pri poskusih in Johnu Doeju za koristne razprave.

Zadeva se bere zelo sodobno, čeprav je stara več kot 40 let (vir: C. D. Graham Jr., Metal Progress, 71, str. 75 (1957)).

Morda se bom kdaj lotil tega.

On je bil moj študent.

Jaz mislim, da ...

V zvezi s tem imam tako dober protiargument, da ga bom zdaj napisal.

Tega ne razumem ...

... in drugi tudi ne.

Napačna

Ta članek sicer ni kaj prida, ampak na tem nesrečnem področju tudi drugi niso nič boljši.

Glotz je opravil poskuse in Doe je pojasnil, kaj pomenijo izsledki poskusov.

Olga Shrestha

Z zbornico nad črni trg prevajalcev

Kdo vse se danes pri nas ukvarja s prevajanjem in čemu?

To vprašanje je vse prej kot preprosto. Prevajanje je od nekdaj veljalo za nekakšno »pomozno« dejavnost, ki je sicer neizogibno potrebna, vendar bi morala ostati kar se da neopazna. Kot slušni aparat: nihče naj ne bi opazil, da ga uporabljamo, obenem pa od njega pričakujemo brezhibno delovanje. In morda je prav ta vsiljena anonimnost kriva, da dandanes pravzaprav nihče nima zanesljivih podatkov o tem, koliko ljudi se občasno ali redno ukvarja s prevajanjem.

»Uradno registrirani« prevajalci iščejo svoj prostor pod soncem v okviru združenj, kot so Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS), Društvo književnih prevajalcev, Združenje konferenčnih tolmačev ter nedavno ustanovljeno Društvo prevajalcev v Mariboru. »Uradno registrirani« sem postavila med navednice zato, ker članstvo v katerem od navedenih združenj še zdaleč ne zagotavlja članom legitimnega statusa. To najbolje vedo t.i. svobodni prevajalci, ki se za priznanje svojega statusa vsak dan spopadajo z državno birokracijo in pri tem

ugotavljajo, da je veliko bolj kot članska izkaznica DZTPS pomembno, v kateri občini prebivaš. Glede na to, da v razvidu dejavnosti svobodnih poklicev poklica prevajalca ni (!), si vsaka občina razlaga reči po svoje: medtem ko majhnemu številu izbrancev, ki imajo to srečo, da živijo v krajih, kjer je občinska oblast bolj širokosrčna, za registracijo in zavarovanje zadošča potrdilo o članstvu v DZTPS, pa se morajo drugi na vse kriplje truditi, da bi dokazali, da niso oz. ne želijo biti samostojni podjetniki, dokler nazadnje ne obupajo in se razglasijo za – občane ali pa se prijavijo na zavod za zaposlovanje... Vse povedano se seveda nanaša na ljudi, ki so se za prevajanje ustrezno usposabljali in opravljajo to dejavnost kot svoj osnovni poklic. Koliko pa je tistih drugih, ki so brez ustrezne kvalifikacije in se ukvarjajo s prevajanjem preprosto zato, ker je to »donosen posel« ali pa so se morali nekako znati, potem ko so jih npr. razglasili za »tehnološki presežek« ali so se po več letih bivanja v tujini vrnili v domovino. Neurejeno stanje na tem področju pa so idealne razmere, da se tak črni prevajalski trg naprej nekontrolirano širi in ima številne zagovornike celo pri posameznikih in ustanovah, katerih dejavnost je odvisna prav od prevajanja. Še vedno namreč velja prepričanje, da »papir vse prenese« in da zaradi malo bolj okornega jezika ali prevajalske napake v kakih navodilih za uporabo gospodinjanskega aparata »ne bo nikogar konec«, ali pač? Je že kateri od tistih, ki tako zagovarjajo obstoj konkurenčnega črnega trga v prevajanju kdaj pomislil, da lahko ima slab ali napačen prevod usodne finančne, pravno-legalne ali celo fizične posledice? Ne želim, da bi moj prispevek izzvenel kot poveljevanje pomembnosti znanstveno-tehniškega prevajanja, oziroma ga razglasiti za pomembnejše od prevajanja književnosti, vendar je prav znanstveno-tehniško prevajanje tisto, na katerem je največja anarhija, obenem pa od njega (glede na težnje in željo po hitrem približeva-

nju Evropski uniji) največ pričakujemo. Za prevajanje zakonodaje EU bo potrebno ogromno število usposobljenih in preverjenih (!) prevajalcev, da bodo opravili ta posel. Prevajalci bodo izbrani prek javnega razpisa, to pa pomeni, da se lahko prijavi vsakdo, ki meni, da izpolnjuje v razpisu navedene pogoje in je sposoben opraviti razpisano delo. Kdo pa bo lahko preverjal, ali kandidat ustreza osnovnim normativom za opravljanje prevajalskega poklica, če ta niso bila nikoli uradno določena? Bojim se, da osebna priporočila in predhodne izkušnje tu ne bodo več zadoščale. Vso to množico prevajalcev in »prevajalcev« bo treba nekako presejati in na podlagi natančno opredeljenih objektivnih kriterijev razvrstiti, poleg tega pa še porazdeliti v skupine, ki bodo najbolj usposobljene za prevajanje besedil z določenega strokovnega področja.

V Društvu znanstvenih in tehniških prevajalcev, ki je s skoraj 800 člani najmočnejše v Sloveniji, smo spoznali, da tej problematiki sami ne bomo kos. Zato smo že pred leti sprožili pobudo za ustanovitev prevajalske zbornice Slovenije, resneje pa smo se lotili tega projekta lani. Razveseljuje, da so nas pri tem tako moralno kot formalno podprla tudi vsa druga prevajalska združenja v Sloveniji, ki jih pestijo enaki problemi. Prepričani smo, da bi se le taka močna krovna organizacija lahko uspešno spopadla z reševanjem problema statusa prevajalcev v Sloveniji, zakoličila osnovne normative in pogoje, ki jih mora izpolnjevati posameznik ali agencija, ki se želi ukvarjati s to dejavnostjo in s podeljevanjem koncesij registriranim prevajalcem vsaj »uradno« odpravila črni trg. Končno pa bi bilo poskrbljeno tudi za zaščito naročnikov prevodov, saj bi zbornica imela ustrezne mehanizme, da bi lahko posredovala ob morebitnih reklamacijah ali sporih med naročnikom in prevajalcem. Ker pa na prevajanje kot dejavnost pri sestavljanju registra svobodnih poklicev ni nihče pomislil, tudi obstoja prevajalske zbor-

nice naša obstoječa zakonodaja ne predvideva. Napisati bo treba torej predlog oz. osnutek takega zakona in ga ponuditi v obravnavo državnemu zboru – in seveda upati, da bo vsaj nekaterim od poslancev, ki se bodo odločali za ali *proti*, postalo jasno, zakaj tako krovno

organizacijo vsi prevajalci v Sloveniji nujno potrebujemo – sedaj, ko trkamo na vrata Evropske unije.

(Članek je bil objavljen v časopisu Večer 24. februarja 1999)

Anton Omerza

Konferenca prevajalcev v Dubrovniku

V Dubrovniku je bil 4. in 5. decembra 1998 kongres z naslovom *Vloga prevajalcev in tolmačev pri združevanju Evrope*. Pripravila sta ga *Evropski dom Dubrovnik* in *Prevoditelj*, združenje prevajalcev iz Dubrovnika pod pokroviteljstvom ministrstva za znanost in tehnologijo in urada za evropske integracije.

To je bilo prvo srečanje prevajalcev po letu 1992. Okrog 50 navzočih je poslušalo 19 referatov iz desetih držav. Med pomembnimi osebnostmi konference naj navedem gospo Liese Katschinka, sekretarko FIT za Evropo z Dunaja, dr. Mirka Gojmerca, dekana, in dr. Vladimira Ivirja, profesorja s filozofske fakultete v Zagrebu ter gospoda Patricka Dennija, kulturnega atašeja francoskega veleposlanstva v Zagrebu.

Slovenci smo bili štirje, dve profesorici z visoke šole za management iz Kopra, Alan Duff in jaz, ki sva imela referat. Duffov referat je imel naslov *Pride or Prejudice: You speak my language, so I don't need to speak yours* (objavljen tudi v teh Mostovih), jaz pa sem na željo organizatorjev konference pripravil poročilo, ki sem mu dal naslov *Priprava za Evropo – izkušnje slovenskih prevajalcev*. V nadaljevanju podajam svoj referat v skrajšani obliki.

Priprava za Evropo – izkušnje slovenskih prevajalcev

Opisal bom razmere, v katerih delujejo slovenski strokovni prevajalci. Najprej bom obravnaval izobraževanje prevajalcev, nato njihovo praktično delovanje, na koncu pa bom opisal njihove priprave pri prevajanju za Evropsko unijo.

Izobraževanje

V Sloveniji je v šolskem letu 1997/98 začel delovati oddelek za študij prevajanja in tolmačenja. Lani se je vpisalo 80, letos pa kar 150 študentov. Študijska smer je nova, zato še ni diplomantov, srečujejo pa se s prostorskimi težavami in potrebujejo veliko zunanjih sodelavcev, ki so strokovnjaki za specializirana področja prevajanja in tolmačenja (za jezike strok). Pokazalo se je, da imajo študenti še veliko težav s samimi tujimi jeziki, zato jih je tudi težko uvesti v jezike strok. Primanjkuje jim ustreznih slovarjev, priročnikov in leksikonov v slovenščini, to pa močno otežuje njihovo delo.

Na povsem drugi strani deluje zasebna izobraževalna ustanova OST. Vodi jo Anton Omerza, pomaga pa mu vsaj še pet uglednih prevajalskih strokovnjakov. Vsako leto pri-

pravi 15 do 18 seminarjev, posvečenim posameznim segmentom jezikov strok – največ pravi in ekonomiji, oziroma angleškemu in nemškemu jeziku.

OST neguje tudi založništvo. Osnovni cilj pri tem je prizadevanje, da bi bilo gradivo za seminarje pripravljeno tako, da bi ga koristno uporabljali tudi prevajalci, ki na seminarju niso bili navzoči. Vsako gradivo vsebuje novo terminološko znanje, saj predstavlja vez med dvema jezikoma in delom določene stroke, zato so seminarji dobro obiskani in je tudi zanimanje za gradiva veliko.

Razlika med Filozofsko fakulteto in OST je morda v tem, da je študij na fakulteti usmerjen bolj v teoretične osnove prevajanja, analizo besedil in širše ukvarjanje z različnimi besedili, OST pa je usmerjen v prakso ter strokovno terminologijo, ki jo prevajalci potrebujejo šele takrat, ko že prevajajo, ko so že zaposleni. Pomembno za OST je, da se skoraj ob vsakem seminarju razvije povsem novo znanje iz jezikov strok, zato so gradiva s seminarjev zelo iskana, še posebej taka, ki vsebujejo kratke dvojezične glosarje.

Prevajalska praksa

V Sloveniji deluje okrog 1500 strokovnih prevajalcev, od teh je polovica vključena v Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije, zanimivo pa je, da jih v svobodnem poklicu deluje okrog 300 – in da se število vsak dan povečuje. Pri tem je za strokovne prevajalce zelo koristno, da so se cene, ki jih priporoča DZTPS, na tržišču dobro uveljavile.

Velika pomanjkljivost pa je strokovna literatura, saj je zaradi majhnosti dežele in jezika ter zaradi vpliva srbske in hrvaške literature v preteklosti v Sloveniji izšlo malo specializiranih slovarjev in glosarjev, primernih za prevajalce. Tako se mora vsak prevajalec znajti po svoje – in v tem je tudi odgovor na vprašanje, zakaj hodijo na seminarje in kupujejo gradiva.

Prevajanje za Evropsko unijo

V okviru Službe Vlade za evropske zadeve deluje oddelek za prevajanje. Prevajanje besedil za Evropsko unijo ima tri stopnje:

- i) najprej prevajalec besedilo prevede do stopnje, ki jo zmore; ob tem pripravi delovni angleško-slovenski glosar novih terminov;
- ii) na drugi stopnji njegovo besedilo »obdelujeta« strokovnjak za tisto področje in lektor za slovenski jezik;
- iii) na tretji stopnji strokovna komisija dokončno potrdi prevod in *uradno potrdi priročni glosar, to pa pomeni, da dokončno določi, kateri slovenski izraz ustreza angleškemu*. Slovenski termin, ki ga potrdi ta komisija, je splošno veljaven.

Tega, da bo nastal osrednji informacijsko-dokumentacijski center, ni treba posebej omenjati. Bolj zanimivo je, da je treba ob prevajanju dokumentacije Evropske unije *sproti pripravljati tudi terminološke priročnike*.

Podal sem pregled slovenskega strokovnega prevajanja v novembru 1998. Zdi se mi, da ste kongres pripravili prezgodaj, saj bi vam lahko Slovenci ob prelomu tisočletja postregli s precej drugačnimi izkušnjami.

Miran Željko

Navodila avtorjem za pripravo člankov

Ljudje, ki še niso pisali v Mostove, imajo v začetku podobna vprašanja, zato se mi zdi primerno napisati nekaj splošnih navodil.

Osnovni napotki

Posvetujte se z urednikom Mostov, ali je tema vašega članka ustrezna. Škoda bi bilo izgubljati čas za to, da ugotovite, da je kdo malo pred vami oddal članek s podobno vsebino. V Mostovih so objavljeni predvsem strokovni prispevki, splošne informativne članke uvrščamo v Bilten DZTPS. Držite se dogovora glede roka za oddajo članka – če ga oddate prepozno, vam ne moremo zagotoviti, da bo objavljen v naslednji številki Mostov. Vse članke v slovenščini lektoriramo. Če nameravate prevesti tuj članek ali uporabiti večje dele avtorskega dela drugega avtorja, morate prej dobiti pisno potrdilo avtorja in izdajatelja, da se strinjata s prevodom in z objavo v Mostovih. Prispevek, ki je bil oddan za objavo v Mostovih, ne sme biti objavljen v drugi reviji brez dovoljenja uredništva Mostov.

Vsebina članka

Sestava članka naj bo v splošnem taka:

- *ime in priimek avtorja* (ali avtorjev, če jih je več);
- *naslov članka* v slovenščini in angleščini (naslov naj bo kratek, razumljiv in naj označuje vsebino članka);
- *povzetek* v slovenščini in angleščini (vsaj 200 znakov in ne več kot 5 % dolžine članka).

Doslej navedeni podatki bodo objavljeni tudi na društvenih straneh na internetu, besedilo v nadaljevanju pa samo v reviji:

- *uvod* (povod za pisanje članka, obravnavani problemi);
- *vsebina članka* (članek naj bo logično

razčlenjen na poglavja; kratice, ki niso splošno znane, ob prvem zapisu pojasnite; slike, risbe ali diagrame uporabite, če je z njimi mogoče bolje pojasniti obravnavano temo kot samo z besedami; ne skačite sem in tja po članku (ne sklicujte se na besedilo, ki ga bralec še ni prebral));

- *sklep* (kakšne koristi prinaša članek glede na navedbe v uvodu);
- *viri* (avtor, naslov, leto objave (dodatno še poglavje ali številka strani, če se sklicujete na posamezen podatek v publikaciji) ali popoln naslov na internetu).

Članku priložite kratek zapis o sebi (100 do 200 znakov) – ta bo objavljen v opisih avtorjev.

Če se članek kje precej oddaljuje od osnovne teme ali celo od kakršnekoli prevajalske teme, si uredniški odbor pridržuje pravico, da tako besedilo ustrezno popravi. Skupni obseg članka naj ne presega 20 obračunskih strani (30.000 znakov). Za vsebino odgovarjajo avtorji.

Strokovni prispevek po potrebi vrnemo pisno, da ga dopolni. Dopolnjeni prispevek je pogoj za objavo. Avtor strokovnega prispevka dobi v korekturo poskusni odtis lektoriranega prispevka; v njem sme popraviti le tiskovne in morebitne smiselne napake. Če korekture ne vrne v predpisanem roku, predvidevamo, da ni popravkov, in gre prispevek v taki obliki v tisk.

Oblika članka

Članek naj bo napisan z enim od urejevalnikov MS Word od različice 2 naprej. Da ne bomo imeli težav s pretvorbo šumnikov, uporabljajte eno od standardnih pisav (priporočamo Times New Roman CE) v vzhodnoevropski različici programa MS Windows (kodna tabe-

la 1250). Poudarjene dele besedila pišite v *kurzivi*, **kreпки tisk** uporabljajte redkeje (npr. za naslove poglavij), nikoli ne podčrtujte besedila. Odstavki naj bodo ločeni samo z enim znakom za novo vrsto (tipka Enter). Ne spreminjajte velikosti pisave, če to res ni nujno potrebno.

Članek pošljite uredniku po elektronski pošti (miran.zeljko@gov.si ali drustvo-ztps@drustvo-ztps.si) ali na disketi (DZTPS, Petkovškovo nabrežje 57, Ljubljana). Ilustrativne priloge k prispevkom nam prav tako pošljite v elektronski obliki. Avtorjem, ki nam članke ne bodo poslali v elektronski obliki, bomo

stroške za tipkanje in risanje odšteli od honorarja.

Če niste član DZTPS, napišite še podatke, ki jih potrebujemo za izplačilo honorarja:

- naslov stalnega bivališča,
- EMŠO,
- številko žiroračuna in banko, kjer imate ta račun,
- davčno številko.

Tisti bralci in bralke, ki sami ne nameravajo napisati članka, bi nam pa želeli poslati svoje mnenje o Mostovih ali predloge za prihodnje članke, nam to prav tako lahko sporočijo na enega od zgoraj omenjenih naslovov.

Ksenija Leban

Predstavljamo vam Stanka Klinarja

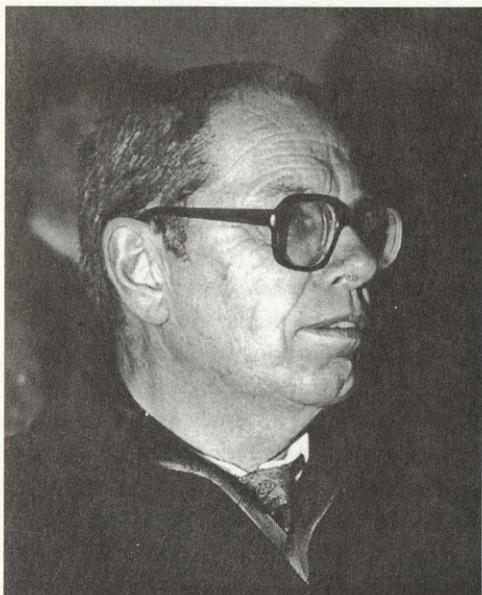
V očeh številnih ljudi so prevajalci knjižni molji, v jezikih podkovane strokovne tajnice, ki presajajo besedila ustvarjalnejših ljudi iz maternega jezika v tuji jezik in narobe; prevajalci so tiste osebe, ki jih ne potrebujemo zato, ker sami ne znamo jezikov in ker ne znamo prevajati, temveč zato, ker je naš čas preveč dragocen, da bi ga zapravljali z dejavnostjo, za katero je vsak drugi Slovenec z opravljenim tečajem tujega jezika prepričan, da jo obvlada bolje od tistega, ki si je prevajanje izbral za poklic.

Le redki vedo, kakšno je pravzaprav prevajalčevo delo in kaj je potrebno, da nekdo postane prevajalec v pravem pomenu besede, še manj jih ve, da so med prevajalci tudi osebe kot dr. Stanko Klinar, ki je s svojim pedagoškim delom pomagal oblikovati generacije slovenskih anglistov, ki je s svojimi bogatimi izkušnjami dolga leta usmerjal tiste študente angleškega jezika, ki so se odločili za visokošolski študij na prevajalski smeri, ki mu gre zahvala za več visokošolskih učbenikov in prevajalskih priročnikov, ki je nekatera dela prevedel v angleški jezik, nekatera pa v angleščini kar napisal in je v več delih, napisanih v žlahtni slovenščini, izrazil svojo ljubezen do slovenskih gora in slovenskega jezika.

Seznam Vaših prevodov je zelo dolg. S kakšnimi prevodi ste se največ ukvarjali in kakšnih prevodov ste se najraje lotili?

Seznam mojih prevodov je vse prej kot izdaten. Četudi številka morda zaudarja po

zmerni korpulentnosti, so med njimi – mislim zlasti na knjige Franceta Steleta – zelo porozne zadeve, to se pravi, knjiga je videti impresivna, prevod pa se nanaša na pripise k slikam, na krajše pesniške vložke, na uvodno in

sklepno besedo, tako da je od celotnih strani knjige prevedena morda desetina. Res pa obstoje drugi, bolj »masivni« prevodi, npr. *Zakladi Slovenije*, ta mi je dal veliko veselja in kar nekaj javnega priznanja (Janko Moder me je zaradi njega vtaknil v svoj prevajalski leksikon), če pa vzamem Vaše vprašanje dobesedno, se mi odpre pred očmi cela pahljača prevajalskih področij. Najboljši odgovor na vprašanje, s katerimi prevodi sem se največ ukvarjal, je: »Z naročenimi!« Med temi je bila zajetna porcija zemljepisno-turističnih besedil, pri katerih smo, kot je »priznal« tudi Alistair Wood (med drugimi!), Slovenci najšibkejši. Največ je bilo dela za Triglavski narodni park, za celo vrsto slikovnih knjig različnih avtorjev, za turistične prospekte, našla pa se je tudi ena »samostojna« miniaturna – *How to Climb Triglav*, ki je ogrela tudi Janka Goliasa za nekaj toplih besed.

V prevajalskih vrstah Vas poznajo kot izvrstnega prevajalca, ki je dela o Sloveniji – posebej kaže omeniti monografije F. Steleta in *Zaklade Slovenije* izpod peresa M. Kmecla – predstavil angleško govorečemu

bralcu. Vaši prevodi v angleščino so bili večkrat plod tesnega sodelovanja z dr. Margaret Davis. Kako poteka prevajalsko delo v navezi dveh ljudi in kako Vas je sodelovanje z Margaret Davis obogatilo?

Nimam se za izvrstnega prevajalca. Še tisto, kar sem prevajal v slovenščino, so čisto običajni, povprečni obrtniški izdelki. (V mislih imam leposlovje, ne znanstveno-tehniškega prevajanja. (Po)ustvarjalne žilice pač nimam, ali pa premalo.) Toliko bolj sem majav pri prevajanju v nematerni jezik – v mojem primeru gre skoraj izključno za angleščino – saj mi docela manjka intuicija domačega govorca, brez (po)ustvarjalne intuicije pa se je nemogoče lotevati takih iskrivih besedil, kot so *Zakladi Slovenije*. Vedno pa sem se držal načela, prepovedi: »Ne (jezikovno) sramotiti domovine pred tujci. Ne delati (jezikovno-izobrazbene) antireklame za Slovenijo (in hkrati trditi, kako zelo jo imamo radi)!«

Moja drugačnost od takih prevajalcev je le v tem, da si s takim prevodom (svojim izdelkom) nisem drznil kar tako stopiti na plan. Tu je Margaret Davis odigrala odločilno vlogo. Prevodu je dala »final polish« – in to tako sijajno, da kasneje, ko so knjigo *Zakladi Slovenije* ponatiskovali v Angliji, niso popravili ničesar. Ob najinem skupnem delu so se same od sebe kazale fantastične razlike med jeziki, ki niso bile opisane v slovnica in slovarjih, a naj bi jih Slovenec v svojem boju z angleščino poznal in premagoval. Iz tega je na eni strani nastajal učinkovitejši metodološki prijem za pouk angleščine, ki se je nadgrajeval z nekaterimi razpravami (iz tega sta nastali tudi njena in moja disertacija) in sijajnimi raziskovalnimi diplomskimi nalogami študentov, na drugi strani pa se je Margaret Davis tako seznanila s slovenščino, da je danes v Sloveniji med najbolj iskanimi prevajalkami in lektorji slovenske angleščine. (Naj se izjava ne sliši kontradiktorno. Če naj namreč Anglež popravi angleški prevod, ki ga je opravil Slo-

venec, je dobro, da zna slovensko, ker se v slovensko-angleški prevajalski relaciji kažejo za to relacijo značilne slabosti/špranje/napake, kot se druge značilno kažejo v drugih medjezikovnih relacijah.) Ta dvojna vloga, ki jo je Margaret Davis odigrala v Sloveniji za najširše družbene potrebe in hkrati za študijsko-anglistične potrebe na Filozofski fakulteti in DZTPS (morda še kje) v zadnjih dvajsetih letih, je po moji oceni premalo opažena, skorajda krivično neovrednotena, po načelu zidaka, ki samoumevno nosi težo zgradbe, vidi pa ga »nihče«, čeprav zanj vemo »vsi«.

Kot dolgoletni predavatelj na Oddelku za germanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani ste svoja spoznanja prenesli mlajšim generacijam. Kakšne izzive prinaša pedagoško delo in kaj želite svoje študente naučiti?

Nekoliko sem že odgovoril pri prejšnjem vprašanju, verjetno pa bi lahko svoje pedagoško (morda znanstveno) načelo zgostil v izjavo: »Nihče nam slovensko-angleške protistave ne bo prinesel na krožniku, izdelati si jo moramo sami.« Brez protistavnih spoznanj ni učinkovitega pouka prevajanja. Ko študentje dojamejo to dejstvo, neverjetno poprimejo. Dokler se namreč angleščina pri pouku ukvarja sama s sabo, ostaja na svojem bregu kot resnično tuji jezik (mentalitetno in eo ipso strukturalno tuji!). Ko gradimo mostove na drugi breg, se prebudi resonanca v slovenskem srcu in stvar postane neverjetno zanimiva. Če nikjer drugod, je dokaz v lepem številu raziskovalnih diplomskih nalog, ki imajo korenine v praksi in redno izkopljejo na dan obče prevajalsko koristna spoznanja, tudi neposredne dodatke za slovensko-angleški slovar in zaokrožene članke za slovensko-angleško protistavo. Mnoge od njih so dobile Prešernovo nagrado. So tako izvirne in na tako visoki ravni, da bi jih bilo treba le še malo poglobiti, oplemenititi z več tujimi spoznanji in bi bile sprejemljive kot magistrske in doktorske naloge. A ne gre samo za

to izbrušeno študijsko konico. Gre tudi za »široke množice«, ki podatke hvaležno sprejemajo in vgrajujejo v sistem svojega znanja.

Študenti angleškega jezika in prevodoslovja bodo vaše ime poznali še dolgo po Vašem odhodu iz pedagoških vrst, saj ste zanje napisali nekaj učbenikov, npr. *English word-formation: with exercises in Gradivo za vaje iz prevajanja v angleščino*. Kaj Vas je spodbudilo k pisanju učbenikov?

Da bi moje ime poznali še dolgo, ne verjamem. Človek je kot kamen, ki ga vržeš v vodo: ko se valovi (valčki) poležejo, nihče več ne ve, da nekje na dnu leži kamen. Podobno je z učbenikom: stoji in pade z učiteljem. Jaz sem odšel z odra in z mano moji učbeniki.

Kaj me je spodbudilo k pisanju učbenikov? Da bi dosegel večjo urejenost učne snovi. Vedno sem imel vtis, da je v naravi moje učne snovi razdrobljenost. Učil sem največ v zadnjem letniku, ko ni bilo več treba graditi železobetonske konstrukcije jezikovnega sistema, marveč predvsem zadelati fuge sistema, vendar ni bilo vedno takoj očitno, kje te fuge zevajo. Potem smo pa begali po sistemu sem ter tja. Če k temu dodam še kako svojo neugodno značajsko lastnost, se me je skoraj lotila panika, da se bo moj pouk izrodil v na vse strani razsut tvor, brez oblike in enovite nazorne preglednosti. In zanimivo: povratni učinek pisanja učbenika na učitelja je disciplinsko nadvse ugoden.

Niste pomagali le študentom, temveč tudi prevajalcem. Objavili ste številne članke, v katerih obravnavate prevajalsko in protistavno tematiko (npr. *Slovenska zemljepisna imena v angleških besedilih* in zbornik *Prispevki k tehniki prevajanja iz slovenščine v angleščino*, ki ste ga uredili in v precejšnji meri tudi napisali). Kakšna so Vaša praktična in teoretična stališča do prevajanja in za kaj se v svojih prispevkih zavzimate?

Če Vas smem dopolniti: kakšno malenkost sem tudi odpredaval. To se mi zdi pomembno povedati zaradi starega prepričanja, da govor-

jena beseda bolj vžge kot pisna. (Kar nekajkrat sem predaval o svojih temah tudi v lingvističnem krožku Filozofske fakultete.) Seveda pa je napisana beseda »monumentum aere perennius« (ali »littera scripta manet«) in ima svojo študijozno težo, četudi je nekoliko »mrtva«. Da je »mrtva«, se vidi po tem, da prav omenjena *Zemljepisna imena* (ki so resda za svojo tematiko še zelo nezadostna) komaj kaj privlačijo prevajalce, čeprav je to problematiko treba prevajalsko reševati na vsakem koraku. Ni veliko drugače s *Prispevki*. Sem težek praktin in se ne znam dvigniti v teoretične višave. Ne vem, kaj bi tam počel. Tako so ostali *Prispevki* na oddelku docela neopaženi (dejstvo, da si jih študentje nabavijo kot obvezen učbenik, tu ne šteje), v javnosti sta se jih »usmilila« Janko Moder v Književnih listih (*Delo*) in Vital Klabus v *Razgledih*. Sodita, da so dragocena knjiga, in v tem smo si seveda soglasni, skupaj z Janezom Orešnikom, ki je *Zemljepisna imena* ocenil za vredna magistrske stopnje, moje razprave v *Prispevkih* pa za vredne doktorske. Hvalevredno se je vedlo DZTPS, ki je *Prispevke* ob izidu odločilno finančno podprlo.

Moja praktična stališča? O njih sem pisal v *Mostovih* 1995/96. Središčna izjava tistega kar dolgega članka (*Protistava kot upanje za večjo učinkovitost pouka prevajanja*) utegne biti: »Po dolgoletnem prevajanju in poučevanju prevajanja sem zaznal – če odmislim rabo členov – nekatere najbolj boleče točke v slovensko-angleškem odnosu in izredno nemoč pri premagovanju teh točk.« (Da ne bo nesporezuma: členi so ena najbolj bolečih točk v slovensko-angleškem odnosu in tako sem jih tudi zaznal, nisem pa o njih napisal skoraj nič omembe vrednega, četudi sem o rabi členov veliko predaval.) To je bilo izhodišče za iskanje odgovorov, odgovori so dobili obliko člankov in razprav.

In moja teoretična izhodišča? Menda jih sploh nimam. Imam pa močno vero, globoka doživetja. Preučevanje obeh jezikov, zapleta-

nje v njune idiomatske vozle, utapljanje v zakulisne pomene in namigovanja, pogrezanje z jezikovnim batiskafom v temačne globine človeške podzvesti, to je globinska poezija in psihologija, to je soočanje z iracionalnostjo, ki je »trade mark« vsega človeškega, to je prehajanje v metafiziko, v mistiko religije, ki opreda človeka s svojimi nad- ali zunajčasovnimi večnostnimi vprašanji. Resnično, ne pretiravam. Dojemati jezik kot del narave pomeni goreti v mistično religiozni poeziji.

Vaša pisateljska žilica je znana tudi ljubiteljem gora. Poleg člankov ste npr. napisali priročnik *How to Climb Triglav*, vodnik po Karavankah in delo, ki je na knjižnih policah številnih slovenskih domov, *Sto slovenskih vrhov*. Prevajalci lahko torej ne samo prevajajo besedila, ki so jih napisali drugi, temveč jih tudi ustvarjajo?

Že zdavnaj sem sklenil, da ne morem biti poročen izključno samo z angleščino, ali celo samo z enim njenim segmentom, recimo slovensko-angleško protistavno analizo, kjer sem v svoji osebni anglistiki še najdlje prišel. Cel ogorčen sem (bil), če je kdo videl v meni poosebljeno angleško gramatiko in nič drugega. Pri vsem bogastvu tega področja sem vendarle na čase čutil, da se tanjšam kot podplat, in sem »podivjal«. Gnalo me je ven, čisto ven, čisto stran, pozelel sem nekaj čisto »nekoristnega«, čisto ljubiteljskega. To je fantastična začimba življenja. Seveda to še ni »pisateljsko«, ki ga omenjate. Jaz bi rekel »umetnost«. Ostajam globoko zavisten likovnim umetnikom, glasbenikom in pesnikom – ti so »vrhu gore hrast«, kot je rekel Župančič, »nedosežni«, bi pristavil jaz.

Ob tem pomanjkljivem seznamu Vaših dosežkov se moram vprašati, kako bi se opisali sami. Kdo je Stanko Klinar? Prevajalec, pedagog, pisatelj ali nekaj povsem drugega?

Nabrito vprašanje. Takega se domisli samo umetniška duša. Nagajivo oddaja v izpraše-

vanca skrivne valove in prestreza resonance in se hoče odkrito razočarati, če resonance ne bodo večakordne ali če jih sploh ne bo.

Naj vrnem z vprašanjem: ali sem tako skrivnostni? Vtis imam, da hodim po svetu kot razgrnjen list, ki ga vsak v hipu prebere od začetka do kraja, ga pozabi in gre naprej brez posebnega vtisa in ne da bi se vprašal, ali je list popisan tudi na drugi strani. Seveda, nisem Shakespeare. O njem se sprašujejo, kdo neki je bil; je bil Hamlet, je bil Othello, Jago, Macbeth, Falstaff, Kralj Lear? Je v vsakem ali vsaj v katerem od svojih likov pustil del sebe ali pa je z njimi samo menjal gledališke krinke in obraz njegove duše ostaja za nas neprepoznaven? »Windows to my breast,« je zapisal v Kralju Learu, in nekoč sem v Stratfordu poslušal učeno predavanje o tej temi, vendar ni dalo odgovora na vprašanje, kdo je bil Shakespeare.

Ne vem, s čim sem zaslužil véliko metafizično vprašanje. Nič šekspirsko globokega, temačnega in presunljivega ni bilo v mojem življenju. Gotovo pa je, da svojemu zavedanju tudi sam nisem čisto kos. Prijel bi se za roko kakega Freuda, da bi me popeljal skozi zavešene kamrice moje lastne biti, ki jih nisem še odkril. Dokler tja ne prodrem, je vse samo kamuflaža, je šelesteče listje, ki prekriva sad, je varljiv videz, je naučena vera, in ne vem, »kdo je Stanko Klinar«. (Če je to sploh vredno vedeti, ko nisem Shakespeare.) Videti pa je, da se drugače kot po zunanjih vzorcih ne znamo in ne moremo pogovarjati. Zato vprašanje, ali sem prevajalec, pedagog, pisatelj. Vse to sem morda na zunaj, »v resnici« pa nekaj povsem drugega. A še zunanji videz je skromen. Kako naj vpričo Antona Sovreta, Andreja Capudra, Vitala Klabusa, Janka Modra, Janeza Gradišnika, Rogerja Metcalfa, Alana Duffa, Margaret Davis rečem, da sem prevajalec? Pedagog je imel zame zmeraj nekoliko prisiljen priokus, in tak ne bi bil rad. Ko sem iskal pedagoške vzornike, sem zmeraj

nepotešen begal od enega do drugega ali pa razočaran obupal nad sabo, ko sem odkril nedosegljivo »pravega«. Nekaj strašno človeškega je na meni, namreč grešno človeškega. Nikoli nisem mogel delati umirjeno kot stroj, zmeraj impulzivno, nepremišljeno, zaletavo. Hudobna ironija se poigrava z mano, ki je dopustila, da sem vse življenje igral »pedagoga«, ne da bi ga v sebi zanesljivo oblikoval. Dvomim, da se bo kdo vzoroval po meni. Biti pisatelj pa je bil zame zmeraj previsok cilj. V smislu Schillerjevih besed namreč, ki jih je izrekel, ko se je odvrnil od Kanta in se oklenil Goetheja, češ da je največji filozof v primeri s pesnikom (besednim ustvarjalcem) bedna karikatura. Pisatelj (besedni ustvarjalec) ima namreč tisto božansko iskro, s katero posveti v človeka do zadnjih kotičkov, tudi v prikrite zavešene kamrice (brez Freuda). Pisatelj ima strašno moč, danes bi rekli karizmo, njega se je resnično treba bati. Je predhodnik vesoljne sodbe, nimaš se kam umakniti. Za temi božansko poklicanimi, z božansko iskro razžarjenimi zastavonošami, med katere mi je po mojih neleploslovnih knjigah vstop zaprt s sedmerimi apokaliptičnimi pečati, se seveda valijo množice častihlepnežev, »pisateljev za vsako ceno«, ki iz bralne publike delajo samovšečne vasezagledance, je ne dvigujejo v nova spoznanja in ne plemenitijo, rekel bi, da jo parfimirajo pod nosom kot frizerski pomočnik v malo boljšem lokalu. Med te pa, razumljivo, nikakor ne bi želel biti prištet. Raje nič. Tisto »nekaj povsem drugega« pa je, mislim, zelo resnično, le da je zame samega čista skrivnost. Je to stapljanje z naravo, vračanje v maternico kozmične duše, izginjanje v vesoljnem (in vesoljskem) Duhu, je to bivanje polnosti na kraju, kjer so denar in kariera in ugled manj kot hipna pena, je to cankarjansko hrepenenje iz Lepe Vide po dokončnem onstranstvu, po zunajtelesnosti, po čisti prosojnosti bivanja? Kdo bi vedel? Jaz sam najmanj.

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

II

197991

1999

